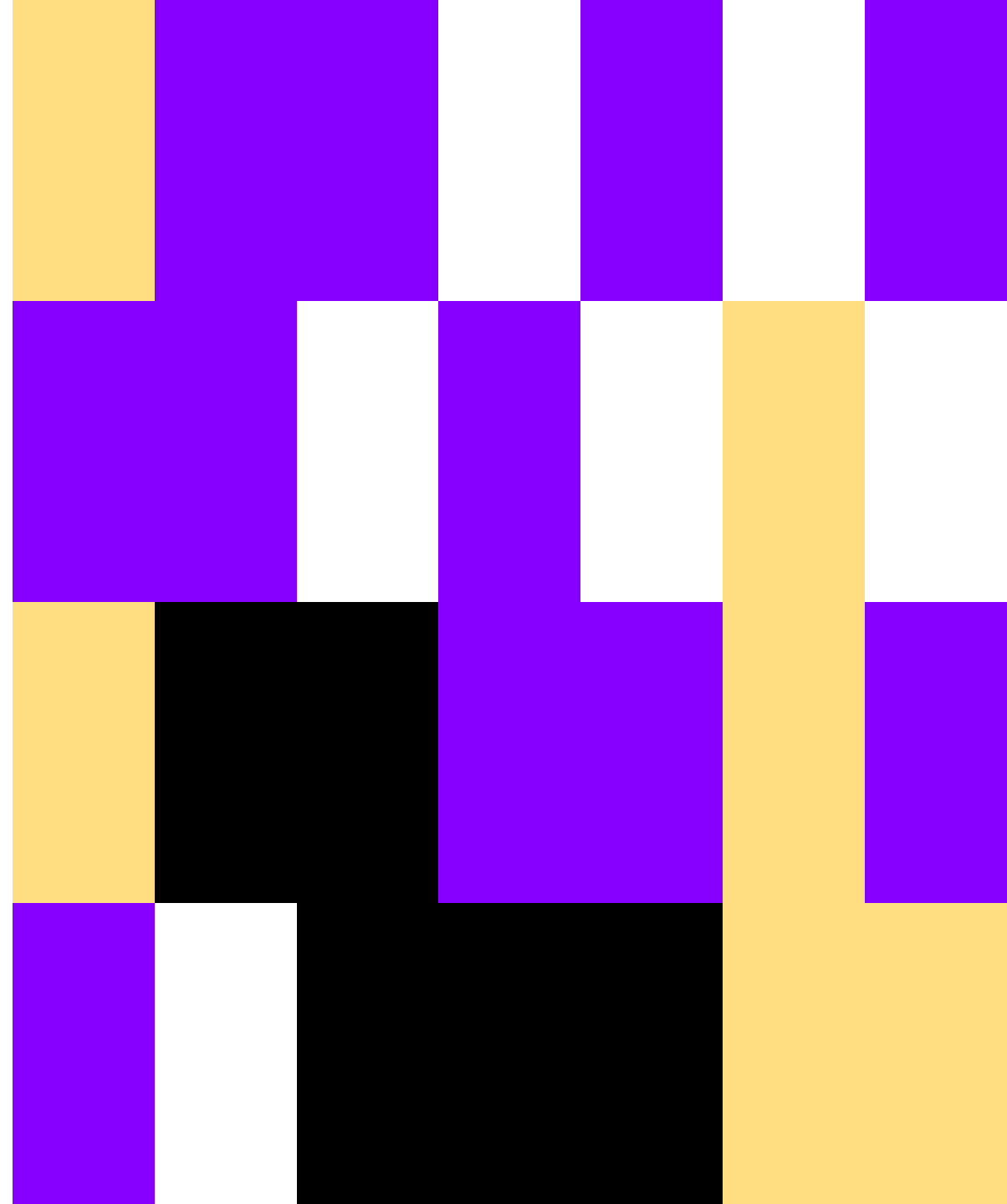

Rural i Urbà: migracions, entorn residencial i estructures d'oportunitat

Treball realitzat per

Direcció

Sergio Porcel

Autors/res

Núria Gómez, Ana Romero i Sergio Porcel

Tècnic/a de suport cartogràfic

Francesc Coll

Cerdanyola del Vallès, setembre 2023

Projecte finançat per:

40

ÍNDEX

Introducció

1. Elements teòrics
 2. Objectius de l'estudi
 3. Fonts de dades i aspectes metodològics
 4. L'evolució de la mobilitat residencial a Catalunya i la regió metropolitana de Barcelona: intensitat, fluxos i motius
 5. Els perfils poblacionals en el trànsit urbà-rural
 6. Una mirada al futur: previsió i desig de canvi residencial de l'urbà al rural
 7. Habitatge, estructures d'oportunitat i ús del territori
-

Conclusions

Referències bibliogràfiques

INTRODUCCIÓ

La pandèmia de la COVID-19 va obrir un cert **debat sobre la necessitat de la població urbana de canviar d'àmbit de residència** en àrees menys denses i en contacte amb la natura. Alguns mitjans de comunicació van destacar l'increment d'empadronaments a segones residències i, fins i tot, es va parlar d'*èxode urbà*; ara bé, sense ser gaire precisos a l'hora de quantificar la magnitud del fenomen. Segons l'Observatori Metropolità de l'Habitatge (2020), arran del confinament, efectivament, es va incrementar la demanda activa d'habitatge a l'àrea metropolitana de Barcelona. Un 15 % de les llars que a finals del 2020 valoraven pitjor el seu habitatge a causa del confinament, van començar a buscar un nou habitatge, mentre que entre la resta de llars aquest percentatge cau a un 3 %. Tanmateix, no es va observar una relació entre el confinament i una major o menor disposició de canviar d'emplaçament de residència.

Ara, uns anys després de la pandèmia, ja es disposa de més informació per **analitzar aquest fenomen i conèixer si realment s'ha produït algun canvi en els patrons de mobilitat residencial dins de Catalunya i de la regió metropolitana de Barcelona, particularment, pel que fa al flux urbà-rural**. Aquesta és la finalitat general d'aquest estudi, realitzat principalment a partir de l'Enquesta de cohesió urbana (ECURB), elaborada per l'Institut Metròpoli, i les Estadístiques de Variacions Residencials (EVR), elaborades per l'Institut Nacional de Estadística (INE). L'ús d'aquestes fonts de dades ha permès analitzar, entre d'altres coses, l'evolució de la intensitat dels diferents fluxos residencials, les motivacions i les previsions de canvi d'habitatge, les característiques de la població que ha migrat de la ciutat a àrees rurals i la situació, en termes d'estructures d'oportunitat, que presenta avui dia el món rural envers el món urbà.

L'estudi s'emmarca en el **Compromís Metropolità 2030**, un nou pla estratègic per a la regió metropolitana de Barcelona elaborat per l'associació Pla Estratègic Metropolità de Barcelona (PEMB) i que té com a objectiu central la **reducció de les desigualtats socials i territorials en el context de l'emergència climàtica**. En aquest sentit, aquest pla té molt presents les relacions entre el món urbà i el món rural, ja que parteix del reconeixement de les interdependències existents entre ambdós i planteja un **Pacte Urbà-Rural** que permeti fer front a qüestions com la gestió de l'aigua, la producció d'energia, la provisió d'aliments o la distribució de l'activitat econòmica en clau de justícia territorial. Un **major coneixement de les relacions reals i potencials entre aquests mons** és clau, doncs, per al PEMB per a poder avançar en aquesta línia. Alhora, l'estudi dona resposta a les necessitats detectades a diferents reptes de l'**Agenda Rural de Catalunya**, on es recullen accions vinculades amb l'habitatge i la mobilitat de les persones.

Els resultats de l'estudi apunten, entre d'altres coses, que durant els darrers anys els **canvis residencials urbà-rural**, tot i ser minoritaris, registren una **tendència a l'alça**, tant a Catalunya com a la regió metropolitana de Barcelona. Aquesta tendència es va esperonar amb la pandèmia de la COVID-19; no obstant, cal veure si es consolidarà els propers anys.

Al present document, inicialment, es presenten els **elements teòrics** que serveixen de referència per analitzar el fenomen objecte d'estudi. A més, es formulen els **objectius de l'estudi** i es descriuen les **fonts de dades** i alguns **aspectes metodològics**.

INTRODUCCIÓ

Les anàlisis s'estructuren en **quatre apartats**. En el primer es detalla l'**evolució de la mobilitat residencial** a Catalunya i a la regió metropolitana de Barcelona, en termes d'intensitat, fluxos i motius. El segon apartat se centra en detallar el **perfil poblacional de les persones que han realitzat un canvi urbà-rural**. A continuació, **s'estima la població metropolitana que té previst marxar de ciutats grans a àrees rurals durant els propers anys** i també la que ho desitja. L'últim apartat es dedica a indagar quines són les **principals diferències** que hi ha entre les àrees rurals i urbanes pel que fa a **qüestions relacionades amb l'habitatge, els serveis i equipaments i a l'ús del territori**. Finalment, el document es tanca amb unes **conclusions** a tall de síntesi dels resultats.

01

Elements teòrics

ELEMENTS TEÒRICS

La distinció camp i ciutat

La distinció entre el camp i la ciutat ha estat objecte de reflexió des de, pràcticament, els inicis de la sociologia urbana. **Aquesta contraposició era utilitzada sobretot per delimitar i reforçar el concepte de ciutat.** Louis Wirth (1938), un dels integrants destacats de l'Escola de Chicago defineix, precisament, el que ell anomena “urbanisme” (allò urbà) com el conjunt de pràctiques i estils de vida dels habitants de la ciutat, una cultura pròpiament urbana i completament diferent a la que es produeix en la vida rural.

Però dècades més tard, a la dècada dels 70 i de la mà de la Nova Sociologia Urbana, **aquesta dicotomia camp-ciutat es dilueix.** Quan Henri Lefebvre (1971) parla de “societat urbana” per referir-se a la “societat contemporània”, està fent referència a l'atenuació de la contraposició entre el camp i la ciutat. La superació d'aquesta distinció, però, no es produeix mitjançant una neutralització recíproca, sinó que obeeix a un desplaçament del camp en favor de la ciutat. Segons Lefebvre (1972), la ciutat és un subjecte actiu que, com a plataforma del capitalisme, participa en un procés de materialisme històric que contribueix a la dissolució del feudalisme, colonitzant i transformant progressivament la realitat rural. Exactament, l'autor no planteja que el camp hagi desaparegut com a tal, sinó que **el mode de producció rural i els costums pateixen un procés d'adaptació obligat per l'expansió urbana.**

Per tant, avui dia, **la dicotomia urbà-rural respon més aviat a representacions socials** inspirades en la seva contraposició tradicional. A ambdós conceptes se'ls associen valors tant positius com negatius, que en molts casos es tracta només d'estereotips, però que d'alguna manera o altra, reflecteixen les creences, les aspiracions i les preferències residencials de la població (Checa, Soler i Nel-lo, 2019).

Neoruralisme: l'abandonament de la ciutat

Tal com apunta Joan Nogué (2016) les relacions que manté la població amb els llocs estan canviant, i això es fa encara més visible i notori en l'actual context de crisi sistèmica en què es troba immersa la societat contemporània.

El **neoruralisme** emergeix des d'aquesta lògica com una opció vital, que **implica un canvi residencial de la ciutat a àrees rurals** i que, en essència, **busca trencar l'hegemonia urbana amb una forma de vida alternativa.** Aquest corrent social, però, ha evolucionat durant les darreres dècades.

A Europa, l'origen d'aquest moviment el protagonitzen joves de classe mitjana urbana que, arran del Maig del 68, formen comunes rurals, en general bastant radicalitzades i d'ideologia anarquista.

A partir dels anys 80, el moviment es va transformant cap a posicions menys radicals i cada cop més influïts pels moviments ecologistes. L'objectiu ja no és la vida comunitària per se, sinó el contacte directe amb la natura i la seva protecció.

Durant els darrers anys, **l'avenç en els mitjans de transport i en les tecnologies de la informació i de la comunicació, així com l'expansió de la implantació del teletreball, han facilitat encara més les migracions urbà-rural.** Actualment, la població es pot instal·lar en àrees rurals mantenint moltes de les comoditats de la ciutat i seguint en contacte amb ella. Aquesta darrera onada conserva l'essència dels valors del neoruralisme dels anys 80, però afegint nous elements, com el simple fet de voler viure en entorns més naturals, gaudint del paisatge i de la tranquil·litat.

ELEMENTS TEÒRICS

Aquests canvis urbà-rural acostumen a ser protagonitzats per **població jove**, amb descendència o sense (Stockdale i Catney, 2014; Checa et al., 2019), motivats, en gran part, per **guanyar qualitat de vida** (Williams i Jobes, 1990). A més, hi ha estudis que mostren que **aquestes migracions són habitualment molt satisfactòries** per les llars que les practiquen. Especialment, quan el canvi residencial es produeix de manera voluntària i l'habitatge és de propietat (Barcus, 2010). També és rellevant tenir en compte el patró territorial d'aquests fluxos residencials, ja que són les àrees rurals més properes a les ciutats grans les que acostumen a acollir més població d'origen urbà (González-Leonardo, López-Gay, Recaño i Rowe, 2022).

Alguns autors assenyalen també que l'arribada de població urbana a determinades àrees rurals pot tenir **impactes negatius** en les zones receptores, molt similars, de fet, als processos de gentrificació urbana. Poden contribuir a l'augment dels preus de l'habitatge i provocar conflictes entre els nousvinguts i la població local per hàbits i interessos contraposats (Costello, 2007, 2009).

El trànsit urbà-rural com a desplaçament forçat?

La crisi habitacional que pateixen actualment les grans ciutats vinculada a la financiarització de l'habitatge, però també als processos de gentrificació i turistificació, cada cop més intensos, ha portat a alguns autors a parlar de **suburbanització de la pobresa** (Hochstenbach i Musterd, 2017).

En el context europeu, aquest fenomen implica un **desplaçament de la població amb rendes baixes cap a les perifèries metropolitanes**, que podria incloure també àrees rurals, on l'habitatge és més assequible. Aquest fenomen podria comportar greuges importants per aquesta població, donada la desigualtat que acostuma a existir en les estructures d'oportunitat dels territoris urbans i rurals.

A Barcelona, però, encara hi ha dubtes sobre si aquest fenomen s'està produint de manera significativa (López-Gay, 2018; Porcel, Navarro-Varas, Antón-Alonso i Cruz, 2018). Del que sí que hi ha evidències clares és que **la mobilitat residencial forçada pels preus de l'habitatge està augmentant considerablement** al conjunt de la regió metropolitana de Barcelona (Institut Metròpoli, 2022).

02

Objectius de l'estudi

OBJECTIUS DE L'ESTUDI

Objectiu 1: Realitzar una **anàlisi evolutiva de la mobilitat residencial** per Catalunya i la regió metropolitana de Barcelona, en termes d'**intensitat, fluxos i motius**, posant el focus en el **trànsit urbà-rural**.

Objectiu 2: Identificar i caracteritzar els **perfils poblacionals** que han **abandonat els entorns urbans** en els darrers anys per instal·lar-se en àmbits menys poblats.

Objectiu 3: Conèixer el volum de **població que preveu o li agradaria marxar de les grans ciutats metropolitanas en els propers anys** i instal·lar-se a l'entorn rural.

Objectiu 4: Estudiar les **principals diferències** avui dia **entre les grans ciutats i les àrees menys poblades** de la regió metropolitana de Barcelona pel que fa a l'**habitatge**, les **estructures d'oportunitat** (serveis i equipaments) i l'**ús del territori**.

03

Fonts de dades i aspectes metodològics

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Fons de dades: Enquesta de cohesió urbana (ECURB - Institut Metròpoli)

- ❑ **Operació estadística** que té per objectiu obtenir informació sobre aspectes relacionats amb la **cohesió social** des d'una **perspectiva territorial** al conjunt de la **regió metropolitana de Barcelona**.
- ❑ Conté preguntes sobre **mobilitat residencial, ús del territori, ús i valoració dels serveis i equipaments** del barri i **valoració de l'entorn residencial**, entre d'altres.
- ❑ Pel que fa a la mobilitat residencial:
 - ❑ Recull tant els **canvis residencials intramunicipals** com **intermunicipals**.
 - ❑ Comptabilitza el **nombre de persones** que han realitzat algun canvi d'habitatge (si una persona ha canviat més d'una vegada en el període estudiat, només es comptabilitza una vegada).
- ❑ Permet estudiar la intensitat i els patrons espacials de la mobilitat residencial, però també **conèixer**:
 - ❑ **Motius** del canvi i de l'elecció del lloc de residència actual
 - ❑ **Previsió** de canvi en els propers 5 anys
 - ❑ **Desig** de canvi d'habitatge (*si pogués escollir, on li agradaria viure*)
 - ❑ Els **perfils poblacionals** que han canviat d'habitatge (o ho tenen previst).
- ❑ L'ECURB (Institut Metròpoli: 2017 i 2022) permet donar continuïtat a una part de la sèrie històrica de dades construïda a partir de l'antiga *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (ECVHP)* (Idescat i Institut Metròpoli: 1995-2011), comptant així amb una **sèrie de dades sobre mobilitat residencial de 1995 a 2022**.

FITXA TÈCNICA *ECURB* 2022

Institut Metròpoli

Univers: població de 16 i més anys resident en habitatges familiars principals de la regió metropolitana de Barcelona.

Grandària mostral: 3.840 individus, assumint un error mostral per al conjunt de la regió metropolitana de Barcelona de $\pm 1,6$ % (per un nivell de confiança del 95 % i $p=q=0,5$).

Mostreig: mostreig aleatori estratificat. La població es divideix en estrats definits en funció del territori de residència, el sexe, l'edat i el lloc de naixement.

Recollida informació: entrevista telefònica assistida per ordinador (CATI) –85 % de la mostra– complementada amb entrevista personal assistida per ordinador (CAPI).

Treball de camp: GESOP.

Període: del 2 de maig al 23 de juny de 2022.

[Més informació](#)

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Fons de dades: Estadística de variacions residencials (EVR – INE)

- ❑ Elaborada a partir de l'explotació de la informació relativa a les **altes** i les **baixes** per canvis de residència registrades als **padrons municipals d'habitants** al conjunt d'Espanya.
- ❑ **Únicament** recull els canvis d'habitatge que comporten un canvi de municipi (**canvis intermunicipals**). Per tant, queden fora els canvis de domicili interns a cada municipi.
- ❑ Comptabilitza el **nombre de variacions efectuades** (no el nombre de persones; una persona pot canviar la residència d'un municipi a un altre més d'un cop a l'any).
- ❑ Principalment, permet conèixer la **intensitat** de la mobilitat residencial (quantificar el fenomen) i els **patrons espacials** d'aquests canvis.
- ❑ Incorpora algunes **variables sociodemogràfiques**, com: sexe, edat, lloc de naixement i nacionalitat.
- ❑ En aquest informe es treballa amb l'EVR per estudiar la **mobilitat residencial interna al conjunt de Catalunya i a la regió metropolitana de Barcelona** (per tant, aquells canvis residencials que tenen tant per origen com per destí municipis de Catalunya o municipis de la regió metropolitana de Barcelona, respectivament).

- ❑ S'analitzen fitxers de microdades de l'EVR de **6 anys concrets**, els quals permeten obtenir una visió evolutiva al llarg dels **darrers cicles econòmics**:

2007 Final boom immobiliari

...

2011 Gran Recessió

...

2015 Inici reactivació econòmica

...

2019 Pre-pandèmia COVID-19

2020 Pandèmia COVID-19

2021 Situació post-pandèmia

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Fons de dades: Serveis i equipaments

Les dades d'ús i valoració dels serveis i equipaments del barri/entorn residencial proper (que provenen de l'ECURB) es complementen amb un seguit d'**indicadors** que recullen la **proximitat de la població a aquests equipaments**.

A partir de la geolocalització dels equipaments s'han construït indicadors que expressen la **proporció de població** (potencialment usuària) **que resideix a un radi de 500 metres d'un equipament determinat**.

A la taula de la dreta es detalla l'indicador per cada equipament.

Equipaments	Descripció de l'indicador	Font
Centres d'Educació infantil de 1r cicle públics	Població de 0-2 anys que té l'equipament a un radi de 500 metres de la residència (%).	Registre de Centres Docents. Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya.
Centres d'Educació infantil de 2n cicle i/o d'Educació primària públics	Població de 3-11 anys que té l'equipament a un radi de 500 metres de la residència (%).	
Centres d'Atenció Primària (CAP)	Població total que té l'equipament a un radi de 500 metres de la residència (%)	Base de dades d'equipaments. Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori. Generalitat de Catalunya.
Centres de dia	Població de 75 anys i més que té l'equipament a un radi de 500 metres de la residència (%).	
Biblioteques	Població total que té l'equipament a un radi de 500 metres de la residència (%).	
Instal·lacions esportives	Població total que té l'equipament a un radi de 500 metres de la residència (%).	
Xarxa ferroviària de transport públic	Població total que viu a un radi de 500 metres de les estacions de metro, tramvia i serveis urbans de FGC i a un radi de 1.000 metres de les estacions de Rodalies (%).	Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Regió metropolitana de Barcelona

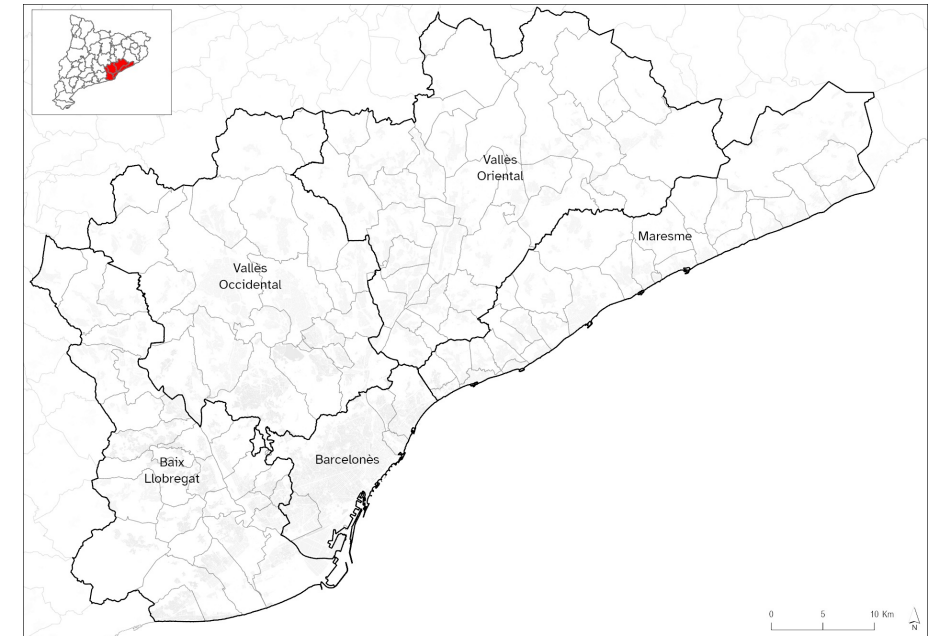
La **regió metropolitana de Barcelona** queda definida a partir de la delimitació administrativa de l'àmbit de planificació territorial Metropolità establert per la Generalitat de Catalunya.

D'acord amb aquest plantejament i segons la Llei 1/1995, de 16 de març, del Pla territorial general de Catalunya, modificada per la Llei 23/2010, de 22 de juliol, de modificació de la Llei 1/1995 i de la Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial, per a fixar l'àmbit de planificació territorial del Penedès, la regió metropolitana de Barcelona inclou actualment les següents comarques: el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental.

Previ a la Llei 23/2010, la regió metropolitana incloïa també les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf, que des d'aleshores formen part de l'àmbit de planificació territorial del Penedès.

Mapa 1. Regió metropolitana de Barcelona per comarques.

Font: Institut Metròpoli.

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Corones metropolitanes

En el present estudi la regió metropolitana de Barcelona es desagrega, en algunes anàlisis, en **corones metropolitanes**:

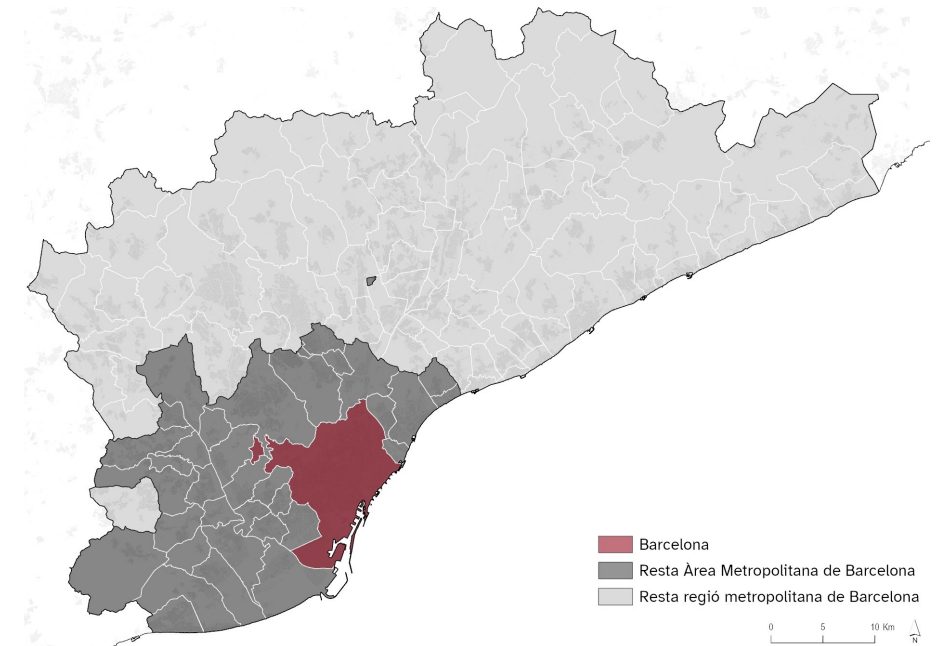
- ❑ **Barcelona**
- ❑ **Primera corona metropolitana**
Correspon a la resta de l'àrea metropolitana de Barcelona.
- ❑ **Segona corona metropolitana**
Correspon a la resta de la regió metropolitana de Barcelona. Aquesta corona agrupa a 95 municipis.

Àrea metropolitana de Barcelona

Aquest àmbit territorial l'integren 36 municipis de la conurbació de Barcelona.

Mapa 2. Corones metropolitanes. Regió metropolitana de Barcelona.

Font: Institut Metròpoli.

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

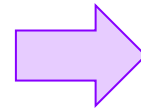
Grau d'urbanització

El **grau d'urbanització (DEGURBA)** permet classificar el territori en el seu contínuum urbà-rural.

La metodologia utilitzada és la d'**Eurostat 2020**. En aquest estudi s'aplica la classificació de 2020 per a tots els anys analitzats.

Partint d'una quadrícula de població d'1 km de costat (quadrícula estàndard europea) es classifiquen les cel·les de la quadrícula en els següents 3 tipus de grups o clústers de població:

1. **Centre urbà o clúster d'alta densitat:** cel·les amb una densitat de població majoritàriament igual o superior a 1.500 h./km² i que tenen una població agregada de com a mínim 50.000 habitants.
2. **Aglomeració urbana o de densitat moderada:** cel·les que no pertanyen a un centre urbà, que presenten una densitat de població majoritàriament igual o superior 300 h./km² i que tenen una població agregada de com a mínim 5.000 habitants.
3. **Cel·la rural o de densitat majoritàriament baixa:** cel·les que no pertanyen a cap de les categories anteriors. Generalment, tenen una densitat inferior a 300 h./km².

GRAU D'URBANITZACIÓ (DEGURBA)

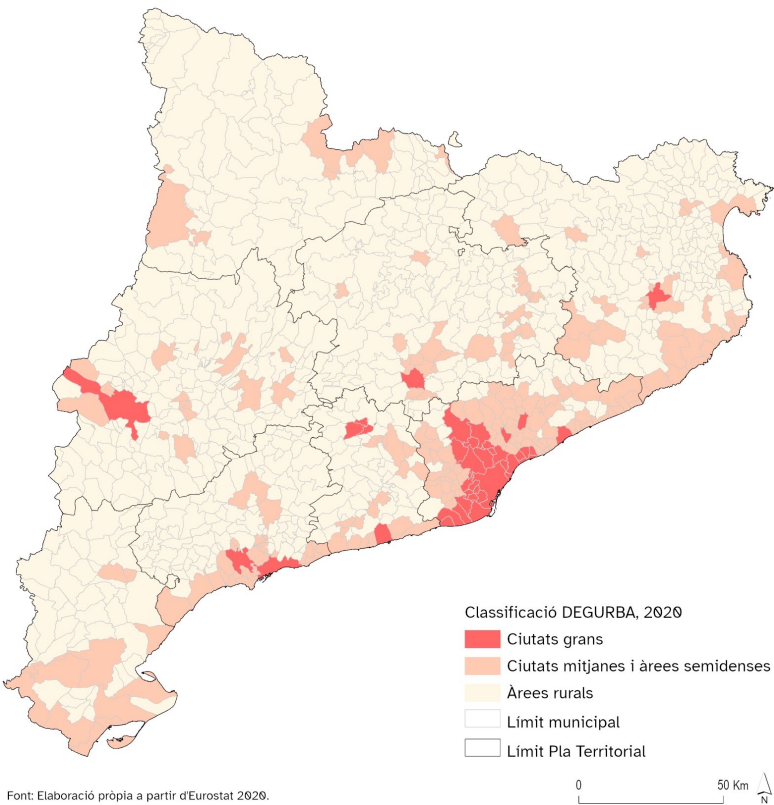
1. **Ciutats grans** o **àrees densament poblades:** municipis on el 50 % o més de la població resideix en cel·les de tipus centre urbà.
2. **Ciutats mitjanes i àrees semidenses** o **àrees de densitat de població intermèdia:** municipis on menys del 50 % de la població resideix en cel·les de tipus centre urbà i també menys del 50 % de la població resideix en cel·les rurals.
3. **Àrees rurals** o **àrees de densitat de població baixa:** municipis on el 50 % o més de la població resideix en cel·les rurals.

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Grau d'urbanització: Catalunya

Mapa 3. Classificació dels municipis de Catalunya segons el grau d'urbanització.

Font: Eurostat: Classificació DEGURBA 2020.

Taula 1. Classificació i característiques dels municipis de Catalunya segons el grau d'urbanització.

Font: Eurostat: Classificació DEGURBA 2020. Idescat: padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2022.

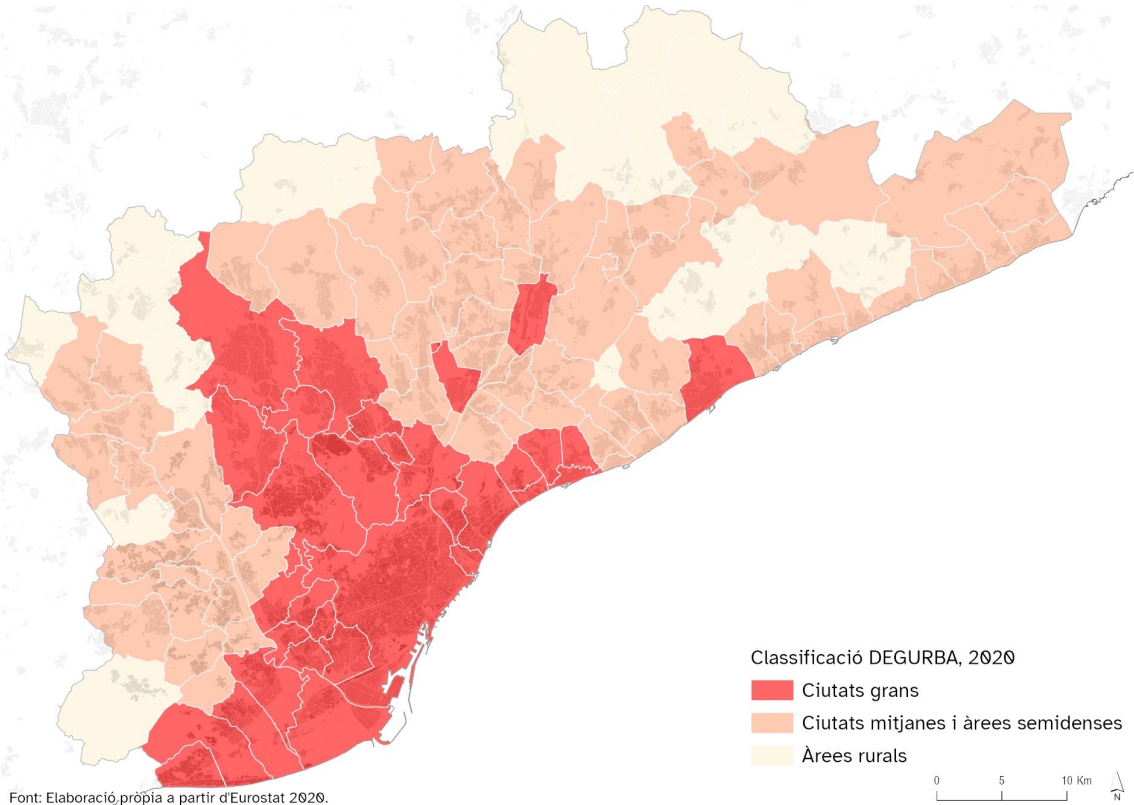
	Nombre de municipis	% municipis	Població (01/01/2022)	% població
Ciutats grans	42	4,4	4.657.017	59,8
Ciutats mitjanes i àrees semidenses	198	20,9	2.360.851	30,3
Àrees rurals	707	74,7	774.743	9,9
Total	947	100,0	7.792.611	100,0

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Grau d'urbanització: regió metropolitana de Barcelona

Mapa 4. Classificació dels municipis de la regió metropolitana de Barcelona segons el grau d'urbanització.

Font: Eurostat: Classificació DEGURBA 2020.

Taula 2. Classificació i característiques dels municipis de la regió metropolitana segons el grau d'urbanització.

Font: Eurostat: Classificació DEGURBA 2020. Idescat: padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2022.

	Nombre de municipis	% municipis	Població (01/01/2022)	% població
Ciutats grans	33	25,2	3.962.566	80,2
Ciutats mitjanes i àrees semidenses	70	53,4	906.067	18,3
Àrees rurals	28	21,4	69.771	1,4
Total	131	100,0	4.938.404	100,0

FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Grau d'urbanització

Les anàlisis es realitzen amb la variable **grau d'urbanització (DEGURBA)**, que és l'opció més estandarditzada per operativitzar la distinció rural-urbà.

No obstant, amb la mostra disponible de l'Enquesta de cohesió urbana (ECURB) es fa necessari **adaptar** en algunes ocasions **les categories d'aquesta variable** bé per a poder **oferir informació estadísticament significativa** o bé per **afinar més en les anàlisis**.

Anàlisi	Font de dades	Categories grau d'urbanització	Justificació
Intensitat, fluxos i patró territorial de la mobilitat residencial	Estadística de variacions residencials (INE)	1. Ciutats grans 2. Ciutats mitjanes i àrees semidenses 3. Àrees rurals	Les dades de l'EVR provenen de registres i això permet poder treballar amb la variable original sense haver de fer cap modificació.
Perfils poblacionals i motius principals del canvi d'habitatge	Estadística de variacions residencials (INE)	1. Ciutats grans 2. Ciutats mitjanes i àrees semidenses 3. Àrees rurals	L'edat, el sexe i la nacionalitat de la població que ha realitzat un canvi urbà-rural s'obté de l'EVR, fet que permet emprar la variable original DEGURBA. L'anàlisi dels motius del canvi d'habitatge es fa a partir de l'ECURB. En aquest cas, per treballar amb una mostra suficient, s'agrupa Ciutats mitjanes i àrees semidenses i Àrees rurals → Àrees semidenses i rurals (correspon a la dicotomia urbà-rural).
	ECVHP (Idescat i Institut Metròpoli) Enquesta de cohesió urbana (Institut Metròpoli)	1. Ciutats grans 2. Àrees semidenses i rurals	
Previsió i desig de canvi (intensitat i fluxos)	ECVHP (Idescat i Institut Metròpoli) Enquesta de cohesió urbana (Institut Metròpoli)	1. Ciutats grans 2. Ciutats mitjanes i àrees semidenses 3. Àrees rurals	Com que aquesta anàlisi només requereix quantificar la previsió en els propers 5 anys i el desig de canvi d'habitatge, es pot treballar amb la variable original.
Perfil poblacional previsió i desig de canvi	ECVHP (Idescat i Institut Metròpoli) Enquesta de cohesió urbana (Institut Metròpoli)	-----	La mostra és insuficient. Per aquest motiu es descarta aquesta anàlisi.
Ús i valoració dels serveis/equipaments del barri	Enquesta de cohesió urbana (Institut Metròpoli)	1. Barcelona 2. Ciutats grans resta AMB 3. Ciutats grans resta RMB 4. Àrees semidenses i rurals	La mostra de l'ECURB permet desagregar la categoria Ciutats grans en 3 categories segons les corones metropolitanes. Per altra banda, la mostra d'àrees rurals és insuficient i per aquest motiu s'agrupa (Àrees semidenses i rurals).
Proximitat als serveis/equipaments	Base de dades d'equipaments, Registre de Centres docents, dades de l'ICGC de la xarxa ferroviària	1. Barcelona 2. Ciutats grans resta AMB 3. Ciutats grans resta RMB 4. Ciutats mitjanes i àrees semidenses 5. Àrees rurals	Aquesta és l'anàlisi que permet una major desagregació i detall territorial. Partint de la variable original, es desagrega la categoria Ciutats grans en 3 categories segons les corones metropolitanes.

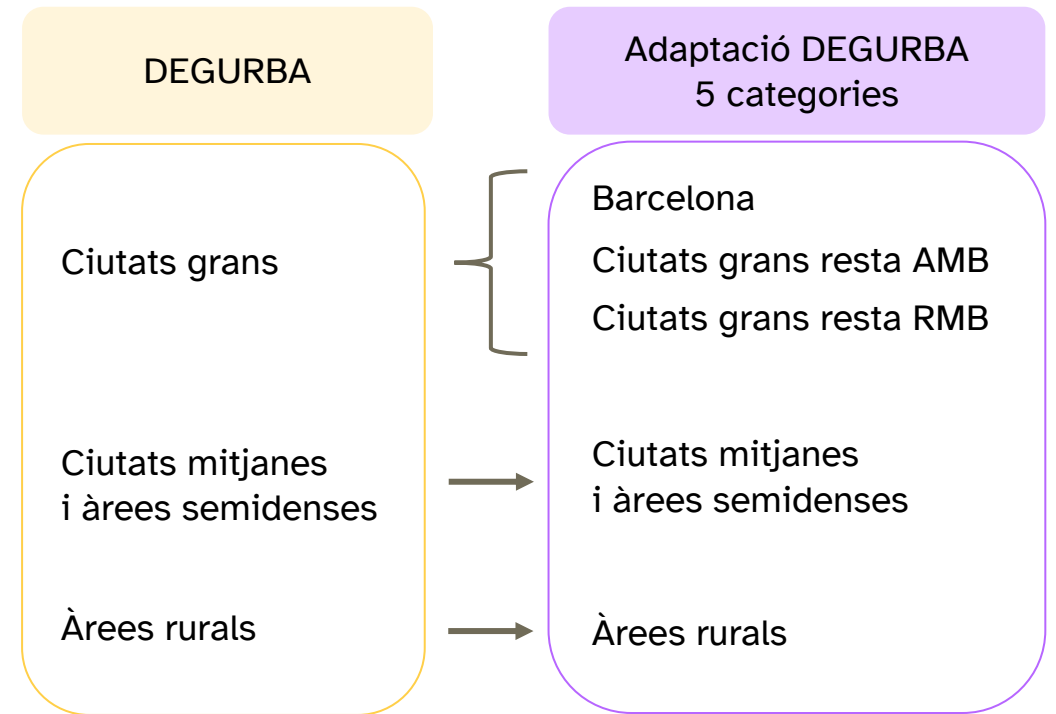
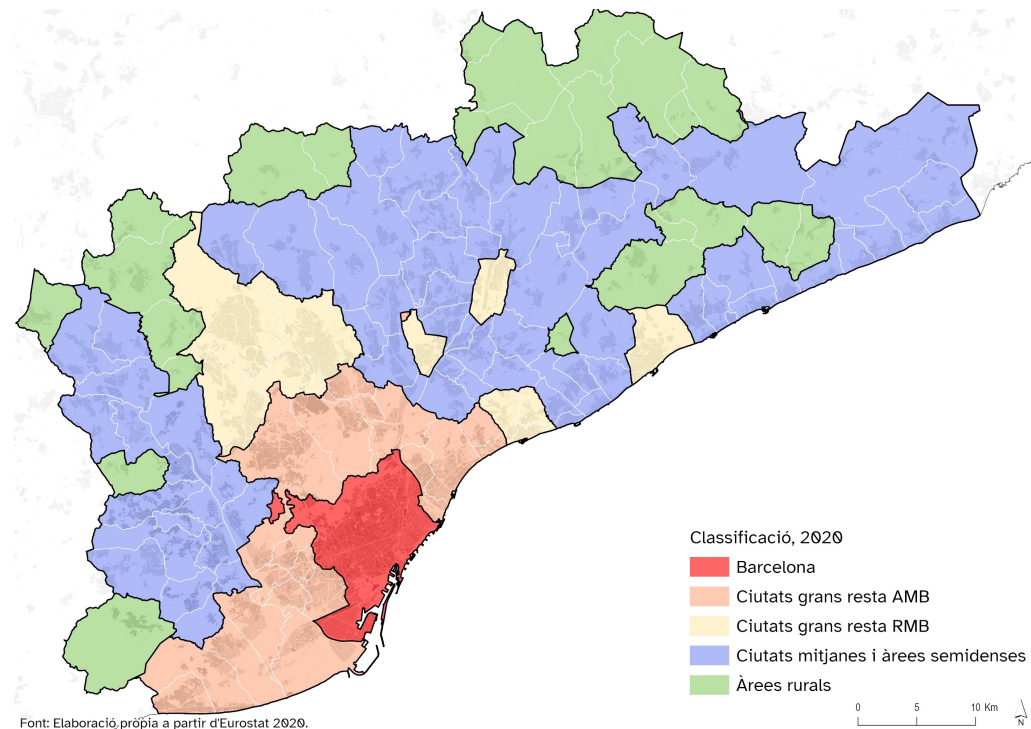
FONTS DE DADES I ASPECTES METODOLÒGICS

Grau d'urbanització

El següent mapa mostra com queda la regió metropolitana de Barcelona dividida en les 5 categories que combinen les corones metropolitanes i el grau d'urbanització, utilitzades per l'anàlisi de les estructures d'oportunitat.

Mapa 5. Classificació dels municipis de la regió metropolitana de Barcelona segons el grau d'urbanització (5 categories).

Font: Eurostat: Classificació DEGURBA 2020.

04

L'evolució de la mobilitat residencial a
Catalunya i la regió metropolitana de Barcelona:
intensitat, fluxos i motius

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

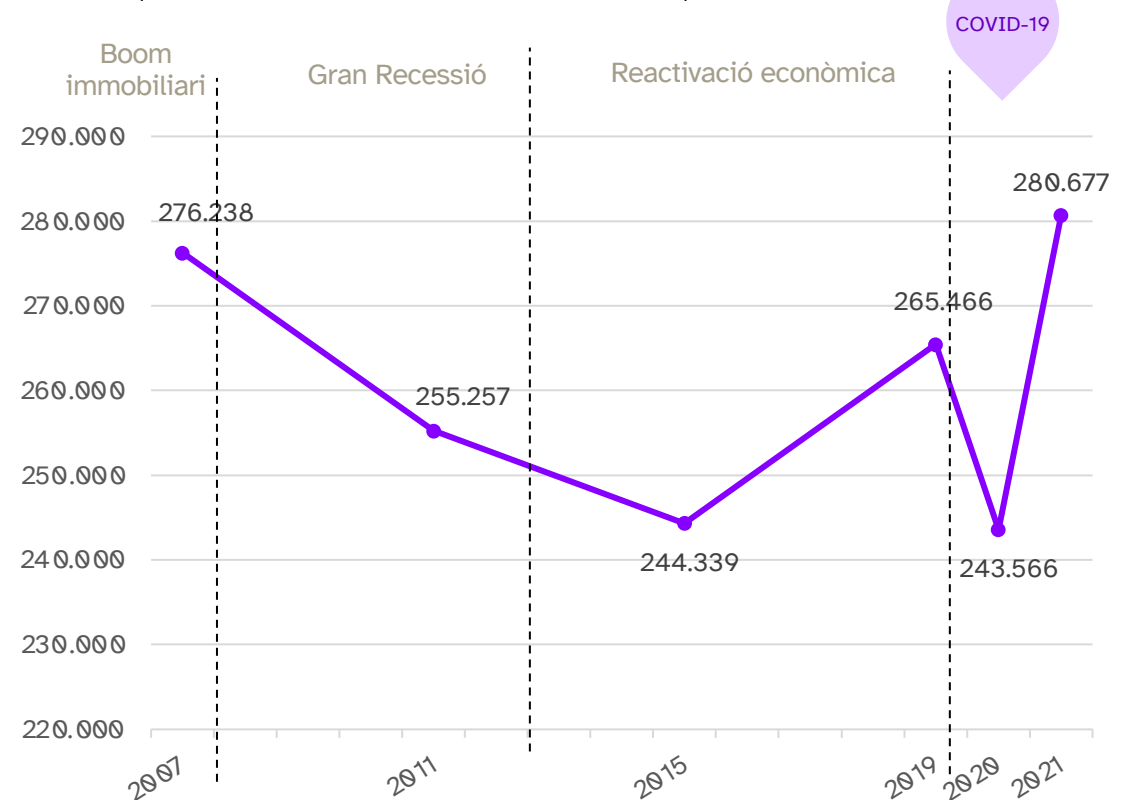
Evolució de la intensitat de la mobilitat residencial

La intensitat de la mobilitat residencial intermunicipal a Catalunya presenta pautes diferents segons el període estudiat.

1. El **boom immobiliari** (1997 – 2007) destaca per l'elevada mobilitat residencial (276.238 moviments interns a Catalunya l'any 2007).
2. Durant la **Gran Recessió** (2008 – 2012) canvia la pauta establerta fins al moment i es produeix una disminució de la mobilitat residencial (l'any 2011, 20.981 moviments menys que el 2007).
3. Durant el període de **reactivació i creixement econòmic** la mobilitat residencial torna a augmentar.
4. La pandèmia de la **COVID-19** interromp el progressiu creixement de la mobilitat residencial, especialment l'any 2020 quan s'apliquen les mesures excepcionals de confinament domiciliari.
5. L'any **2021** s'assoleixen màxims històrics en la mobilitat residencial (280.677 canvis).

Gràfic 1. Evolució de la mobilitat residencial intermunicipal. Nombre de moviments residencials interns a Catalunya. Catalunya, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

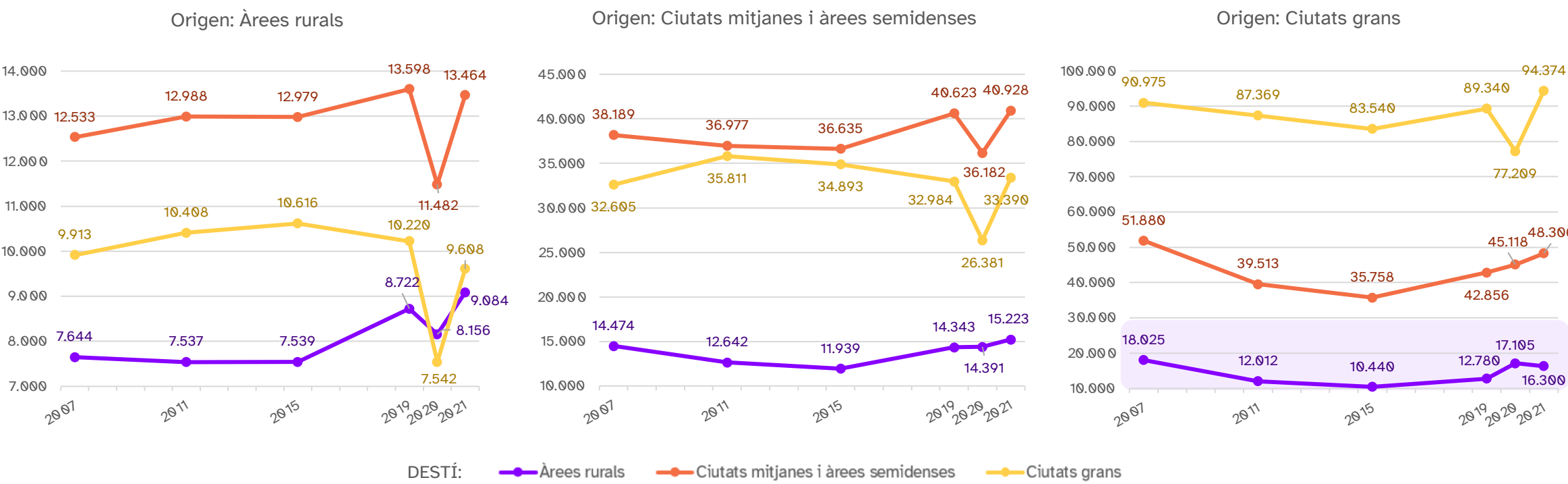

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Evolució dels diferents fluxos: valors absoluts

Gràfic 2. Evolució de la mobilitat residencial intermunicipal segons el grau d'urbanització del municipi d'origen i de destí. Nombre de moviments residencials interns a Catalunya. Catalunya, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

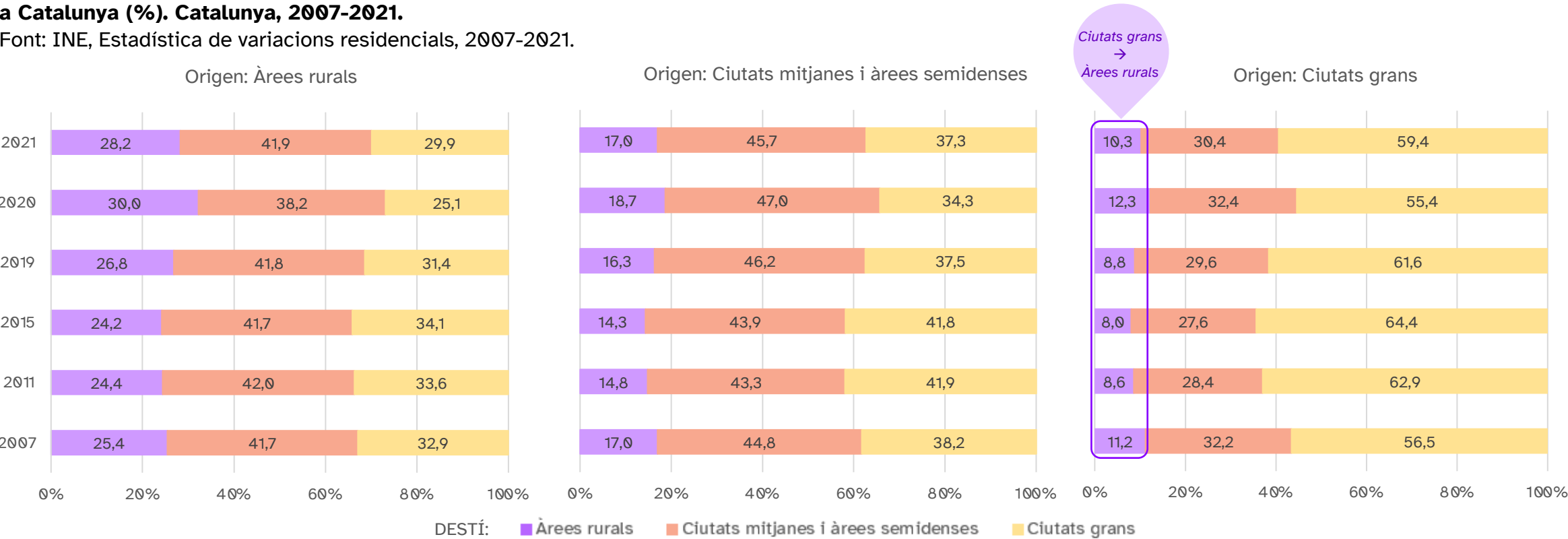
PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Evolució dels diferents fluxos: valors relatius

El trànsit **urbà-rural** és el més **minoritari**. És important destacar que en els darrers anys hi ha hagut una **tendència creixent** dels canvis urbà-rural, accentuada especialment l'any 2020 en el context de la pandèmia de la COVID-19. L'any 2021, un 10,3 % de les persones que van marxar d'un municipi urbà van anar a un municipi rural.

Gràfic 3. Evolució de la mobilitat residencial intermunicipal segons grau d'urbanització del municipi d'origen i de destí. Moviments residencials interns a Catalunya (%). Catalunya, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

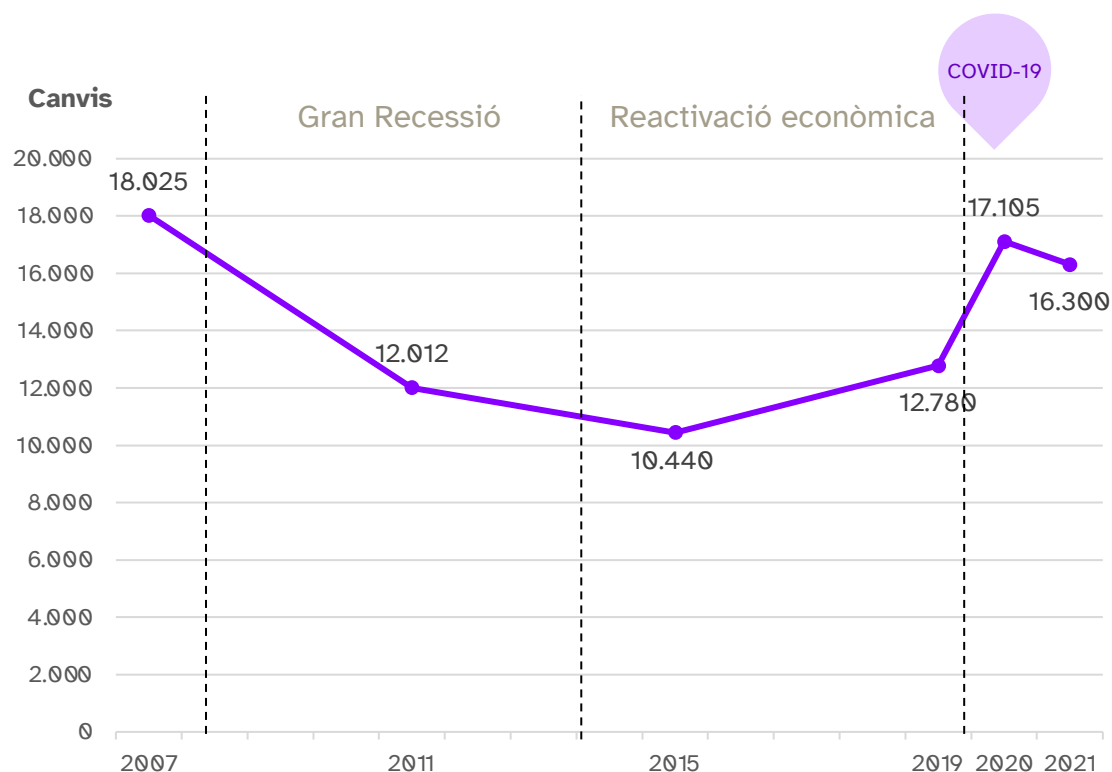

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Evolució del trànsit urbà-rural

Gràfic 4. Evolució del trànsit urbà-rural. Nombre de moviments residencials interns a Catalunya. Catalunya, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

Més enllà de l'intens augment que presenten els canvis residencials urbà-rural l'any de la pandèmia de la COVID-19 (2020), el qual es podria explicar per canvis temporals a segones residències per millorar les condicions dels confinaments, **l'any 2021 manté la tendència creixent d'aquests canvis residencials. Aquesta tendència ja s'havia iniciat tímidament al període de reactivació econòmica.**

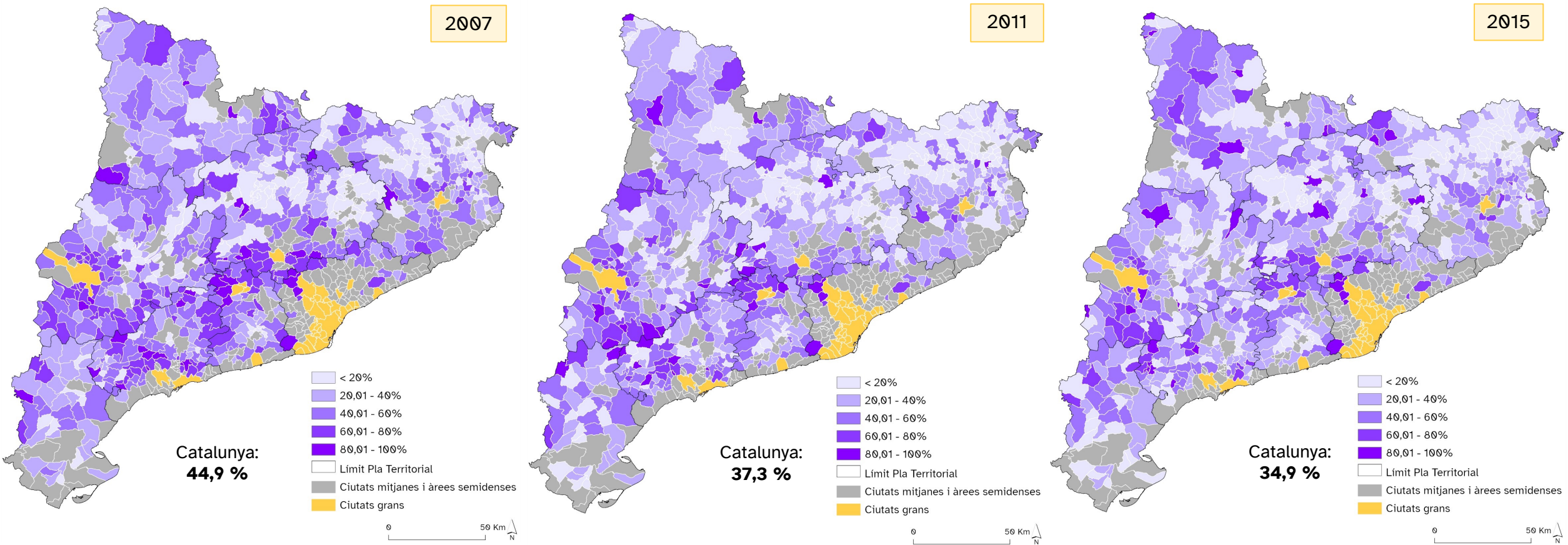
El volum de **canvis residencials urbà-rural que es produeixen els anys 2020 i 2021 s'aproxima al de l'any 2007**, l'últim any del boom immobiliari, però **no el superen.**

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Patró territorial del trànsit urbà-rural

Mapa 6. Evolució de les altes del Padró a àrees rurals provinents de ciutats grans (%). Moviments residencials interns a Catalunya (urbà-rural). Catalunya, 2007-2015.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2015.

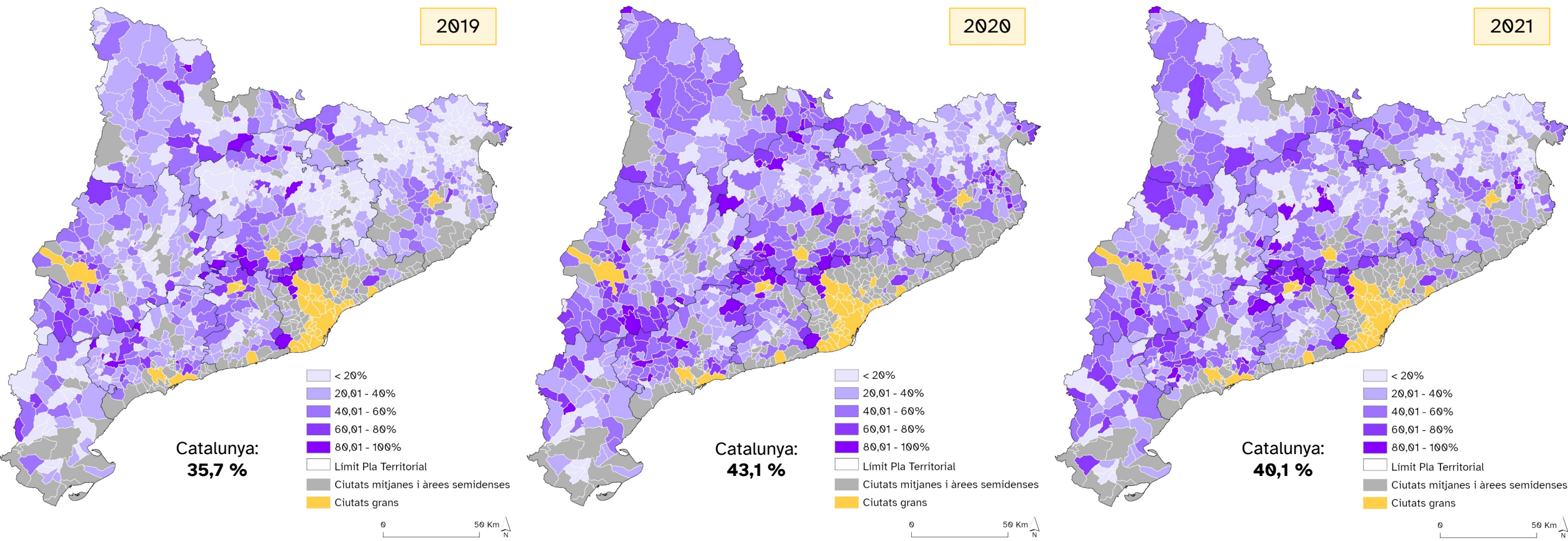

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Patró territorial del trànsit urbà-rural

Mapa 7. Evolució de les altes del Padró a àrees rurals provinents de ciutats grans (%). Moviments residencials interns a Catalunya (urbà-rural). Catalunya, 2019-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2019-2021.

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Patró territorial del trànsit urbà-rural

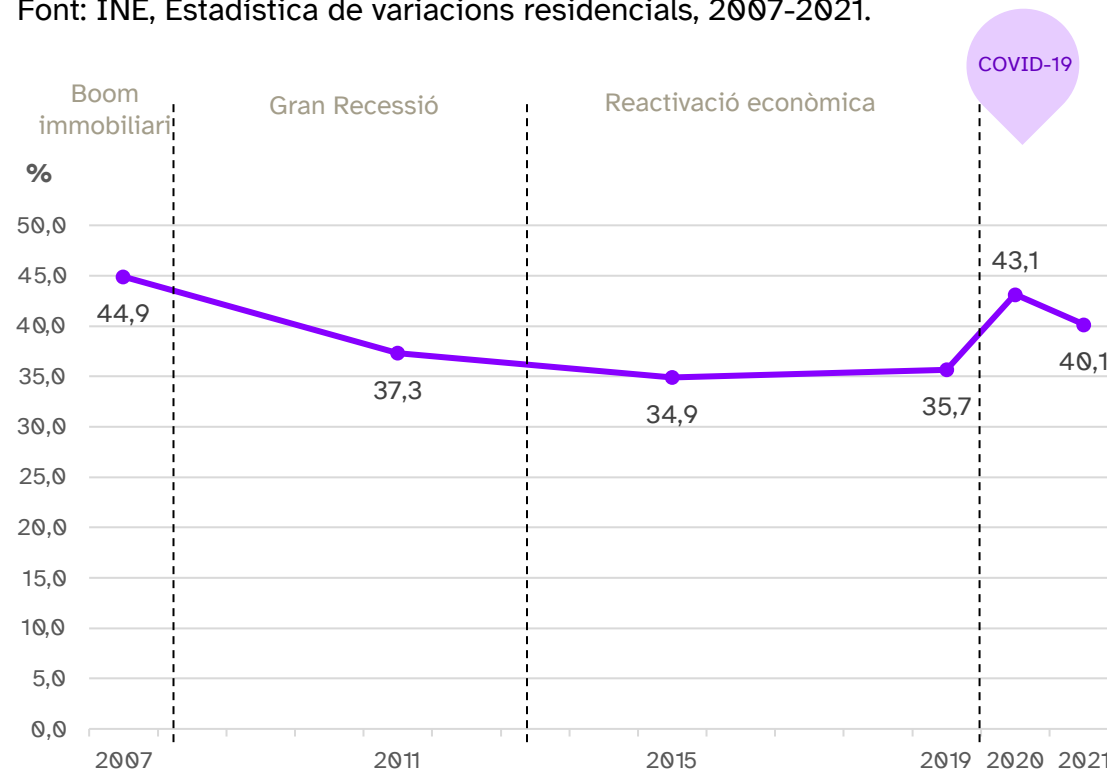
L'any 2007, el 44,9 % de les arribades a municipis rurals de Catalunya provenien de ciutats grans. Posteriorment es produeix una **tendència descendent** (període 2011-2019). L'any **2020** la pandèmia de la COVID-19 marca un canvi: **el 43,1 % de les altes a àrees rurals registrades al Padró provenien de ciutats grans**, 7,4 punts percentuals més respecte a l'any anterior. Aquest efecte anòmal de la pandèmia segueix present l'any 2021 que, tot i disminuir, es manté per sobre els valors dels darrers anys.

Però les arribades provinents de ciutats grans no tenen el mateix pes a tots els municipis. Els mapes 6 i 7 mostren que **les àrees rurals properes a ciutats grans** són les que presenten un major percentatge, indicant la **importància per la població que marxa de les ciutats grans de mantenir la proximitat a aquestes àrees urbanes**.

Aquest patró canvia lleugerament el **2020**, quan s'aprecia un **increment d'altes padronals provinents de ciutats grans a municipis més allunyats de nuclis urbans** i amb major presència de segones residències. Aquest fenomen s'associa als efectes de la pandèmia i es produeix a bona part del territori, però destaquen els municipis de l'Alt Pirineu i Aran, així com els del nord de les Comarques Gironines i el de les comarques del Solsonès i del Berguedà.

Gràfic 5. Evolució de les altes del Padró a àrees rurals provinents de ciutats grans (%). Moviments residencials interns a Catalunya (urbà-rural). Catalunya, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

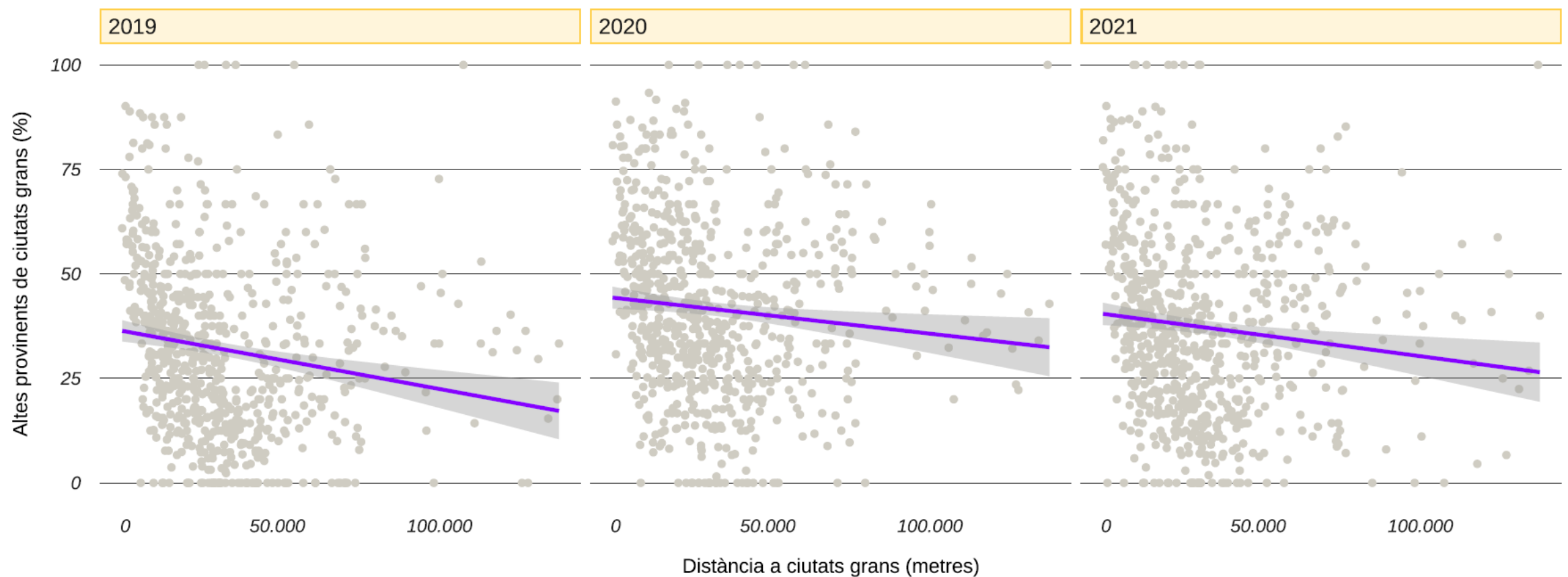

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Trànsit urbà-rural i distància a ciutats grans

Gràfic 6. Relació entre la distància de les àrees rurals a ciutats grans (en metres) i el percentatge d'altres del Padró a àrees rurals provinents de ciutats grans. Moviments residencials interns a Catalunya (urbà-rural). Catalunya, 2019-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2019-2021.

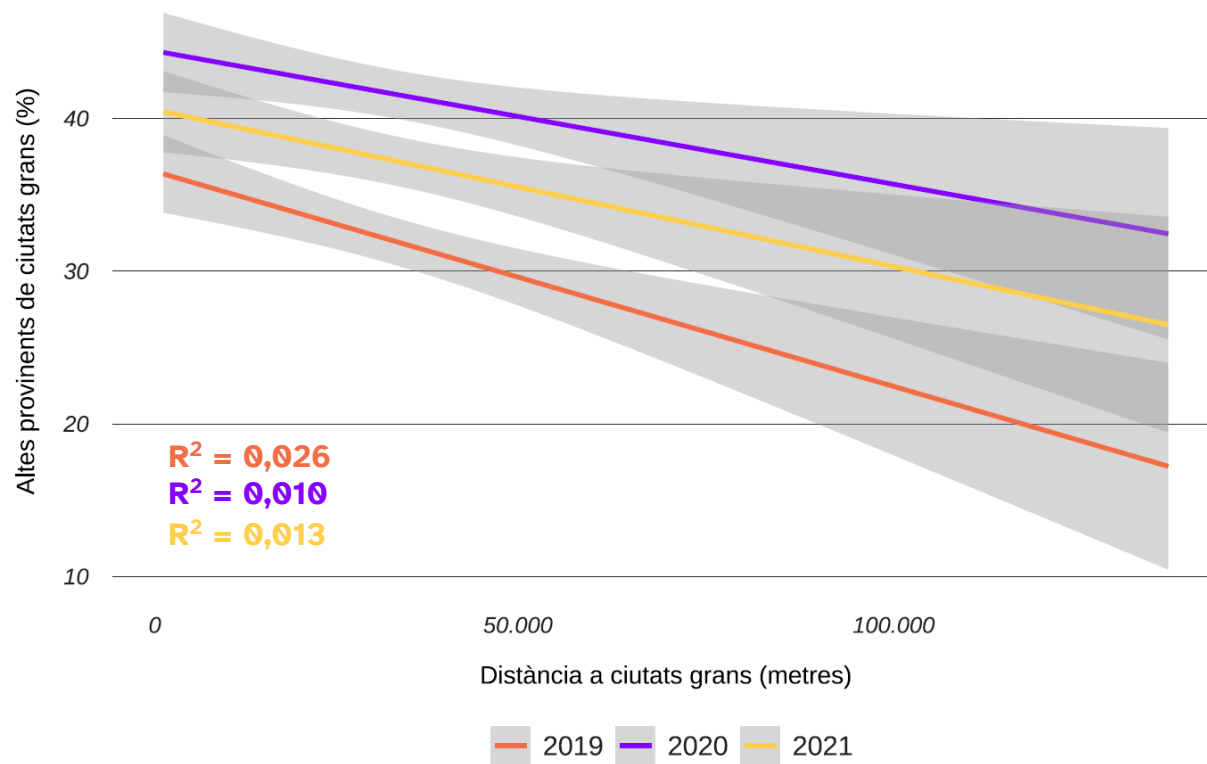

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Trànsit urbà-rural i distància a ciutats grans

Gràfic 7. Relació entre la distància de les àrees rurals a ciutats grans (en metres) i el percentatge d'altres a del Padró a àrees rurals provinents de ciutats grans. Moviments residencials interns a Catalunya (urbà-rural). Catalunya, 2019-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2019-2021.

Hi ha una **dèbil relació negativa** entre la distància a ciutats grans i les altes a àrees rurals provinents de ciutats grans: en general, a mesura que augmenta la distància, disminueixen les altes provinents de ciutats grans.

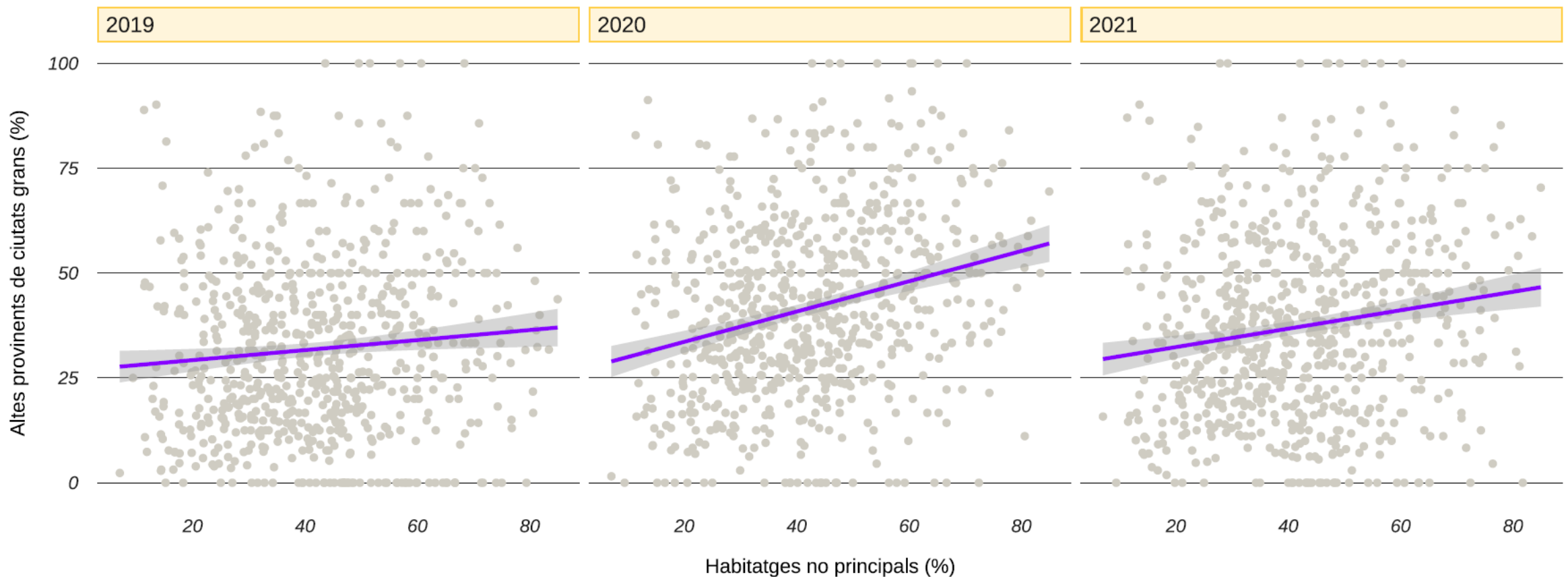
Però aquesta relació s'afebleix encara més l'any **2020**, indicant un **augment de canvis amb independència a la distància a ciutats grans**. L'any 2021, tot i que menys marcadament, segueix aquesta tendència. El fet que el municipi rural de destí es trobi a prop de ciutats grans sembla que cada cop és un criteri menys important.

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Trànsit urbà-rural i segones residències

Gràfic 8. Relació entre el percentatge d'habitatges no principals en àrees rurals i el percentatge d'altes del Padró a àrees rurals provinents de ciutats grans. Moviments residencials interns a Catalunya (urbà-rural). Catalunya, 2019-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2019-2021 i INE, Censos de Població i Habitatges, 2021.

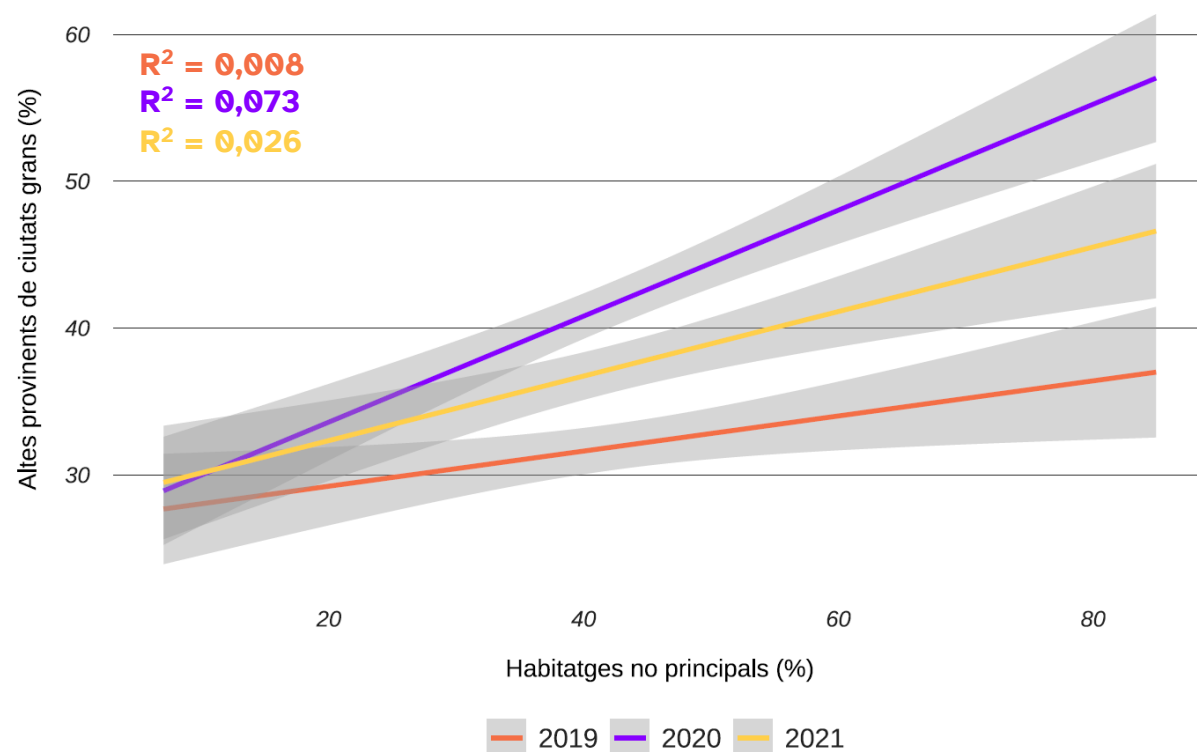

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Trànsit urbà-rural i segones residències

Gràfic 9. Relació entre el percentatge d'habitatges no principals i el percentatge d'altres del Padró a àrees rurals provinents de ciutats grans. Moviments residencials interns a Catalunya (urbà-rural). Catalunya, 2019-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2019-2021 i INE, Censos de Població i Habitatges, 2021.

Existeix una **feble relació positiva** entre el percentatge d'habitatges no principals als municipis rurals i les altres del Padró provinents de ciutats grans. És a dir, en general, a major proporció d'habitatges no principals al municipi, major pes de les altres de gent que vivia a ciutats grans.

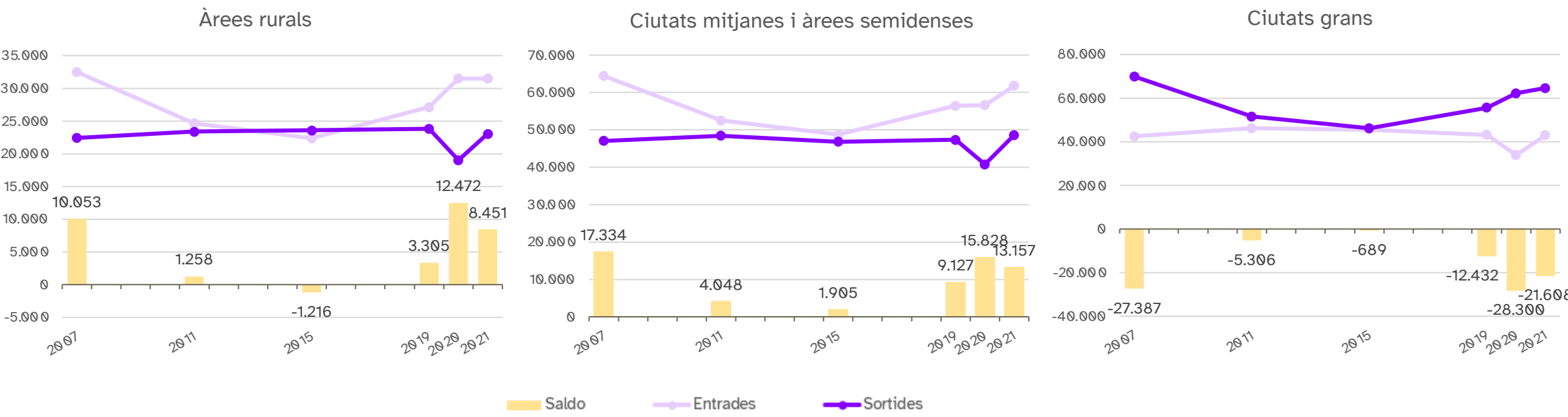
Aquesta relació és més intensa **l'any 2020**. Per tant, l'increment d'arribades provinents de ciutats grans a àrees rurals es pot relacionar amb els empadronaments a **segones residències** que es van produir durant la pandèmia.

L'empadronament a segones residències és un dels fets que explica, en part, el canvi de patró territorial presentat anteriorment, on l'any 2020 alguns municipis rurals tenen una elevada proporció d'arribades provinents de ciutats grans que contrasta amb els anys previs.

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A CATALUNYA

Saldo migratori

Gràfic 10. Saldo migratori segons grau d'urbanització. Moviments residencials interns a Catalunya. Catalunya, 2007-2021.
Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

Darrerament, tenint únicament en compte els canvis residencials intermunicipals interns a Catalunya, **les ciutats grans perden població, mentre que les ciutats mitjanes i àrees semidenses i les àrees rurals en guanyen**. Els darrers tres anys (2019-2021) segueixen una tendència similar a la del 2007. Destaca l'any 2020, marcat per la pandèmia de la COVID-19, on es veu clarament la diferència de tendència entre sortides i entrades segons el grau d'urbanització.

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

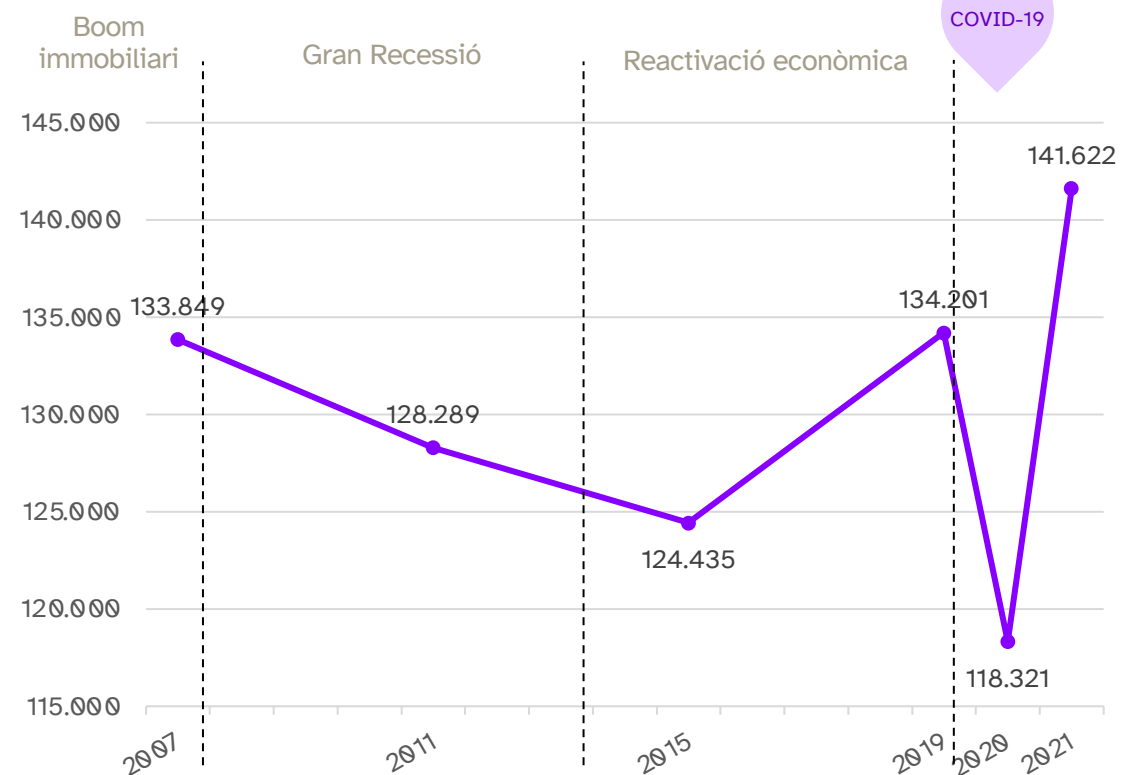
Evolució de la intensitat de la mobilitat residencial

El gràfic de la dreta mostra l'**evolució del nombre de moviments residencials** intermunicipals que es van produir dins la regió metropolitana de Barcelona en el període 2007-2021. Es pot diferenciar:

1. **Disminució** de la intensitat de la mobilitat residencial durant la **Gran Recessió**.
2. **Increment** durant el període de **reactivació econòmica**.
3. **Reducció** del nombre de canvis l'any 2020, marcat per la pandèmia de la **COVID-19**.
4. **L'any 2021 és l'any amb una major intensitat de canvis residencials** a la regió metropolitana de Barcelona, amb 141.622 canvis registrats, sent la xifra més alta de tot el període analitzat.

Gràfic 11. Evolució de la mobilitat residencial intermunicipal. Nombre de moviments residencials. Regió metropolitana de Barcelona, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

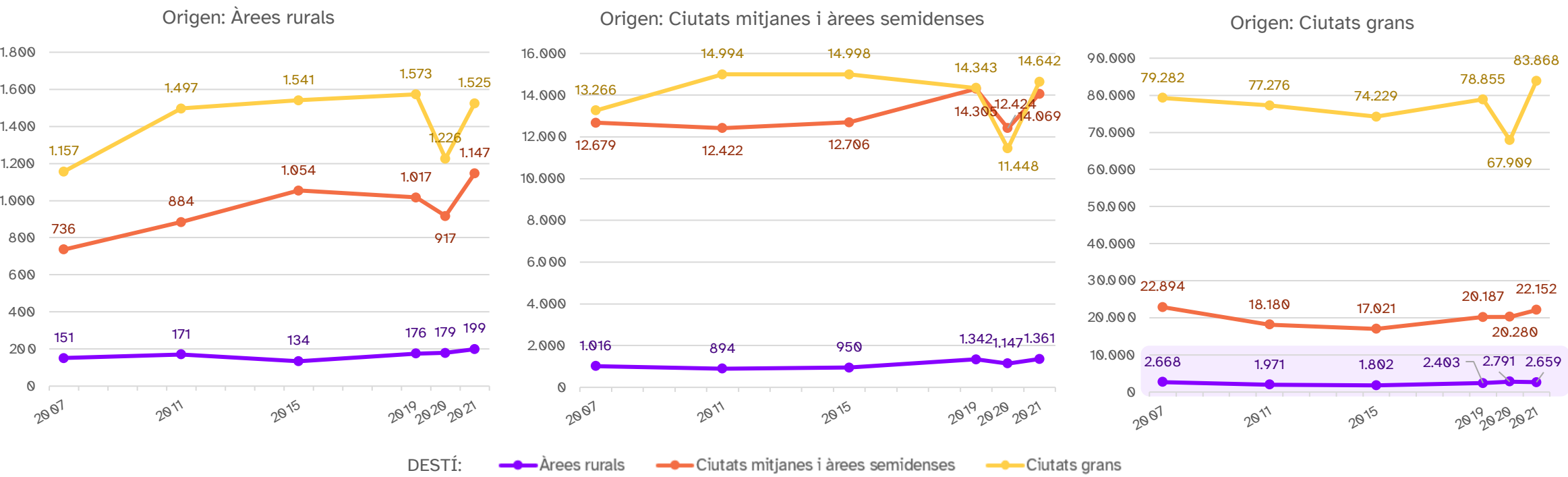

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

Evolució dels diferents fluxos: valors absoluts

Gràfic 12. Evolució de la mobilitat residencial segons el grau d'urbanització del municipi d'origen i destí. Nombre de moviments residencials interns a la regió metropolitana de Barcelona. Regió metropolitana de Barcelona, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

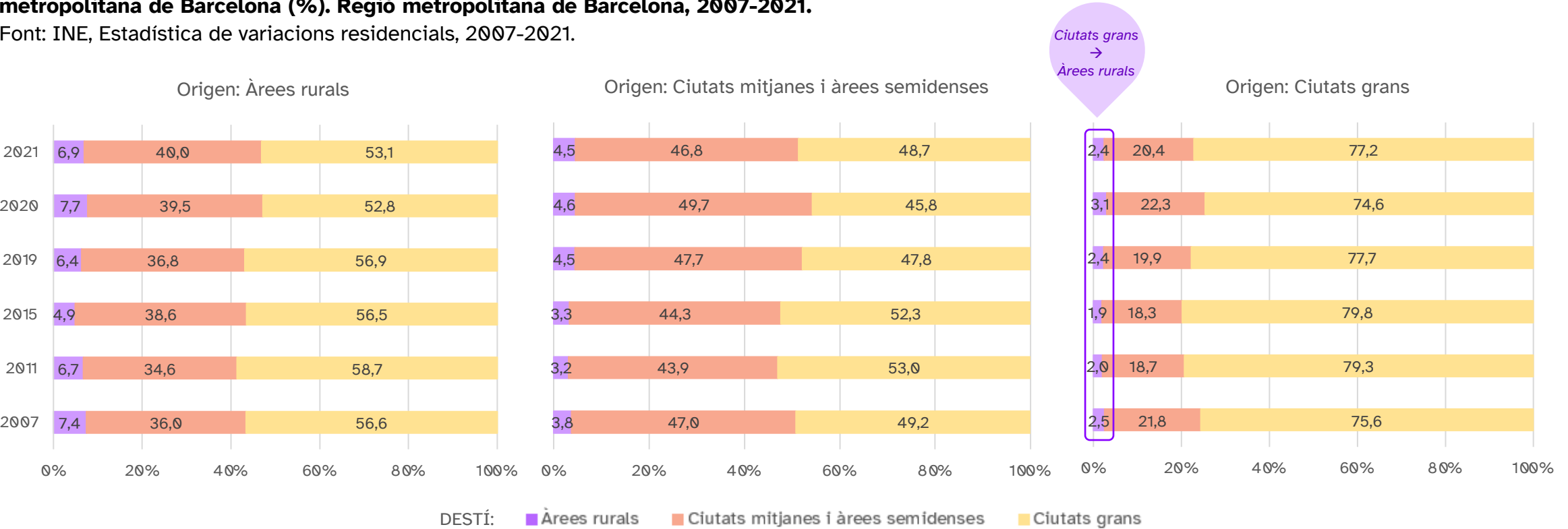
PAUTES DE MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

Evolució dels diferents fluxos: valors relatius

A diferència del que succeeix a Catalunya, **a la regió metropolitana els canvis residencials rural-urbà es mantenen pràcticament constants** al voltant del 2 % al llarg dels diferents períodes amb un **lleuger augment als darrers anys**. Cal puntualitzar que es tracta de canvis residencials dins de la pròpia regió metropolitana de Barcelona, els quals es produeixen majoritàriament entre ciutats grans.

Gràfic 13. Evolució de la mobilitat residencial segons grau d'urbanització del municipi d'origen i destí. Moviments residencials interns a la regió metropolitana de Barcelona (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

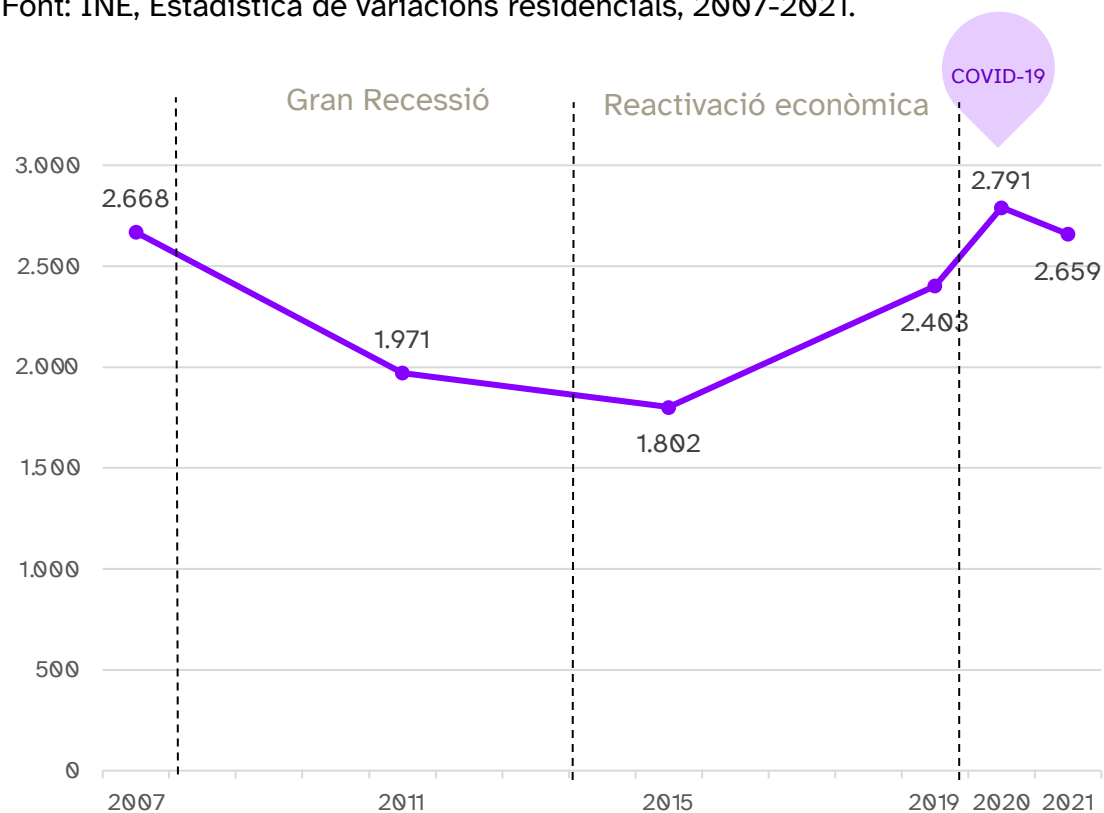

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

Evolució del trànsit urbà-rural

Gràfic 14. Evolució del trànsit urbà-rural. Nombre de moviments residencials interns a la regió metropolitana de Barcelona. Regió metropolitana de Barcelona, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

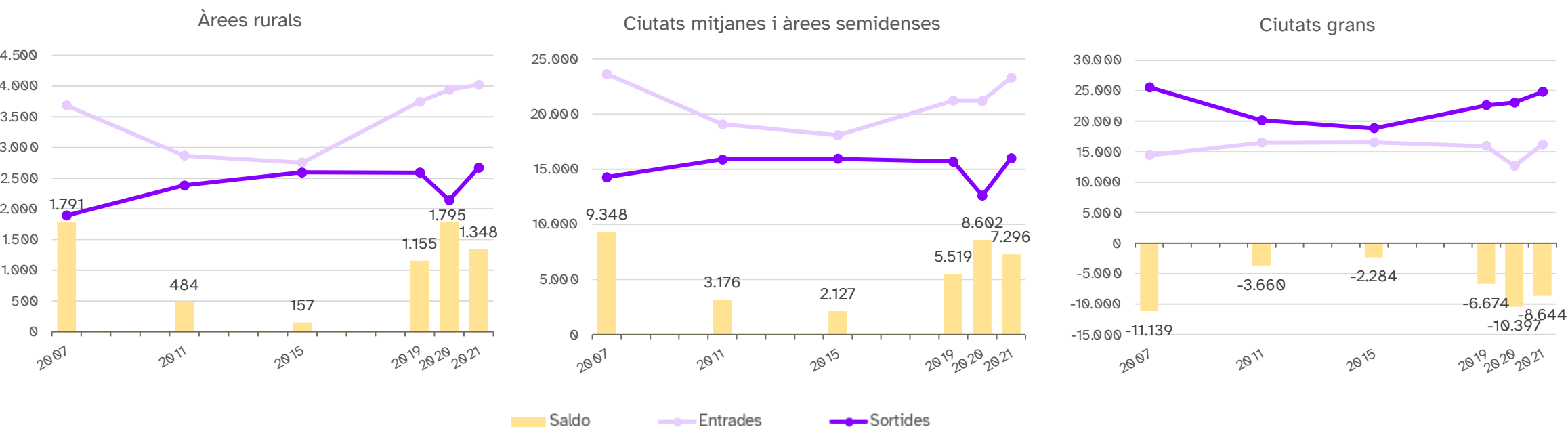
El patró de l'evolució dels canvis residencials urbà-rural que s'observa a la regió metropolitana de Barcelona és **molt similar al que ja s'ha vist a Catalunya**. Deixant a banda la dada de 2020, es registra també una tendència creixent d'aquest tipus de migracions durant els darrers anys, situant-se l'any 2021 el nombre de moviments al mateix nivell, pràcticament que al darrer any del boom immobiliari (2007).

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

Saldo migratori

Gràfic 15. Saldo migratori segons grau d'urbanització. Regió metropolitana de Barcelona, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

Pel que fa als **saldos migratoris**, a la regió metropolitana de Barcelona es reproduceix un patró molt similar al del conjunt de Catalunya. La mobilitat residencial intrametropolitana comporta una **disminució de la població a les ciutats grans** i, contràriament, un **increment a les ciutats mitjanes i àrees semidenses i a les àrees rurals**. Els canvis dels darrers anys (2019-2021) s'aproximen als del període del boom immobiliari (2007). La pandèmia va comportar, l'any 2020, una clara disminució de les sortides de les àrees rurals/ciutats mitjanes i àrees semidenses, que repercuteix en la reducció del nombre d'entrades a les ciutats grans que, alhora, incrementen lleugerament el nombre de sortides.

PAUTES DE LA MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

Evolució de la intensitat de la mobilitat residencial amb canvis intramunicipals inclosos

Quan s'analitza la intensitat de la mobilitat residencial des de la **perspectiva de la població que ha canviat d'habitatge** (en els darrers cinc anys) i **incorporant els canvis residencials intramunicipals**, la fotografia és lleugerament diferent. Tanmateix, a grans trets, els resultats també dibuixen una tendència en forma de “U” durant la darrera dècada.

A la regió metropolitana de Barcelona es registra la següent evolució:

- **Tendència creixent** de la població que ha canviat de residència durant un període de dues dècades (**1990 - 2011**), marcat sobretot pel boom immobiliari i els primers anys de la crisi financera.
- **Disminució** de la intensitat de la mobilitat residencial. Entre 2013 i 2017 es va reduir significativament la població metropolitana que canvia d'habitatge, coincidint amb el final de la crisi financera i l'inici de la recuperació econòmica.
- **Reactivació** de la mobilitat residencial, assolint **màxims** històrics (28,3 % —2018-2022—), en un període de postcrisi marcat pels efectes i conseqüències de la pandèmia de la COVID-19.

Gràfic 16. Població que ha canviat d'habitatge en els darrers 5 anys (excloent entrada externa a la regió metropolitana). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 1995-2022.

Font: Idescat i Institut Metròpoli: ECVHP (1995:2011). Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana (2017 i 2022).

PAUTES DE MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

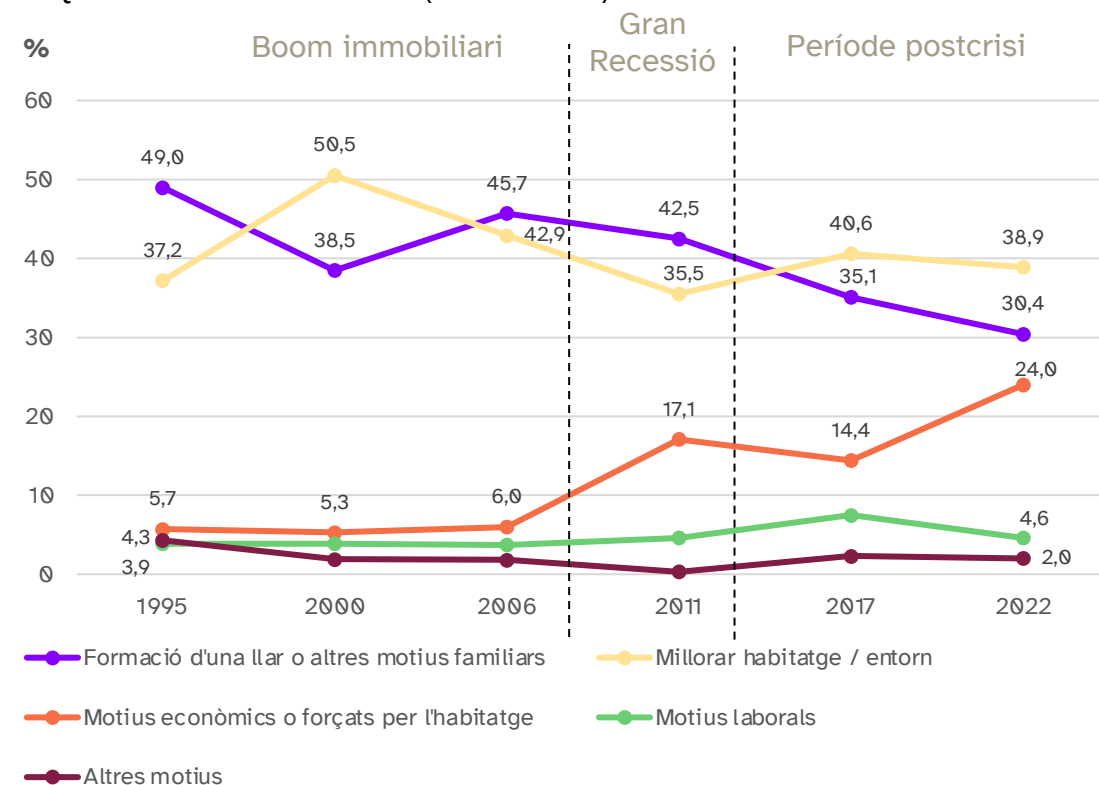
Evolució dels motius de la mobilitat residencial

Els principals motius de canvi de residència són:

- **Millorar l'habitatge i/o l'entorn.** Amb la fi de la crisi econòmica (2008–2012) la millora de les condicions residencials i la cerca d'un entorn més favorable es tornen els principals motius de canvi de residència.
- **Formació d'una llar o altres motius familiars.** L'ajornament de l'emancipació i formació d'una família ha afavorit el decreixement de canvis residencials per motius familiars. La incertesa i precarietat laboral és un factor explicatiu rellevant per entendre l'endarreriment d'aquesta etapa.
- **Motius econòmics o forçats per l'habitatge.** Destaca el creixement que han experimentat els motius econòmics en els períodes de major vulnerabilitat econòmica —Gran Recessió i COVID-19—.

Gràfic 17. Raó principal per canviar d'habitatge. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers 5 anys (%). Regió metropolitana de Barcelona, 1995-2022.

Font: Idescat i Institut Metròpoli: ECVHP (1995:2011). Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana (2017 i 2022).

PAUTES DE MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

Evolució de la previsió de canvis residencials

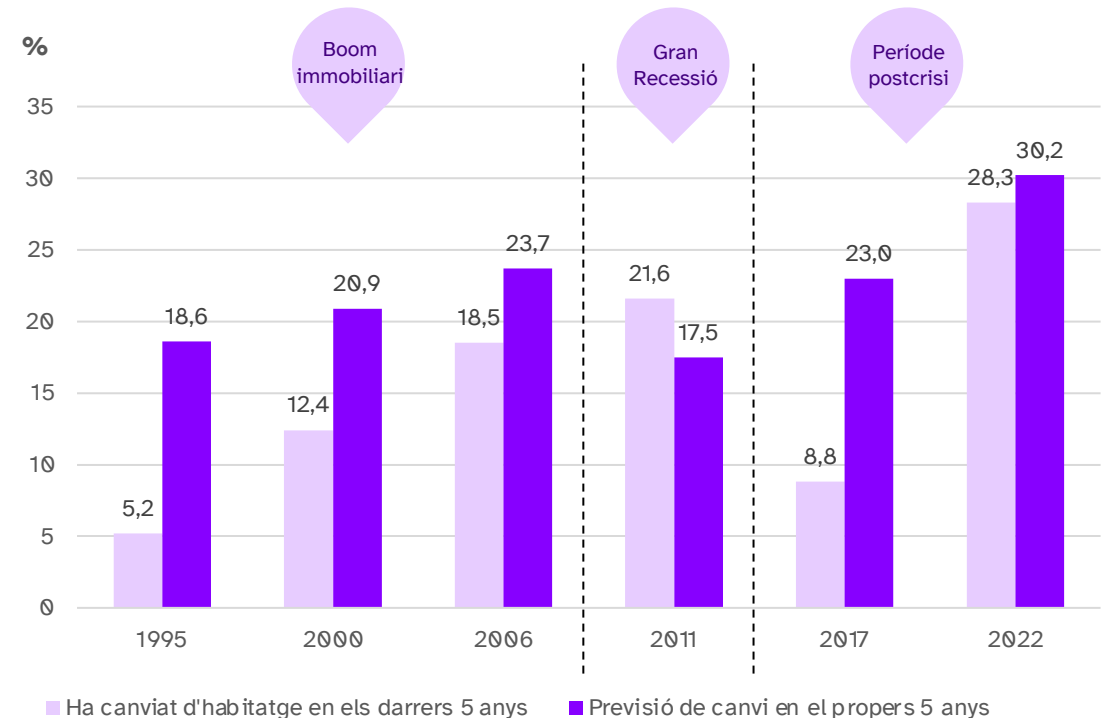
La previsió de canvi de residència en els propers 5 anys està marcada per la situació contextual de cada període.

- **Boom immobiliari:** Creixement progressiu de la previsió de canvi d'habitatge.
- **Gran Recessió:** Davallada de la previsió de canvi d'habitatge.
- **Període de recuperació:** Increment de la previsió de canvi arribant al màxim històric del període estudiat.

La previsió de canvi anticipa relativament bé la tendència dels canvis residencials durant el període posterior. Partint d'aquesta idea, els resultats indiquen que **els canvis residencials continuaran previsiblement a l'alça a la regió metropolitana de Barcelona durant els propers anys.**

Gràfic 18. Canvi i previsió de canvi d'habitatge. Població que ha canviat d'habitatge en els darrers 5 anys i població que preveu canviar en els propers 5 anys (%). Regió metropolitana de Barcelona, 1995-2022.

Font: Idescat i Institut Metròpoli: ECVHP (1995:2011). Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana (2017 i 2022).

PAUTES DE MOBILITAT RESIDENCIAL A LA RMB

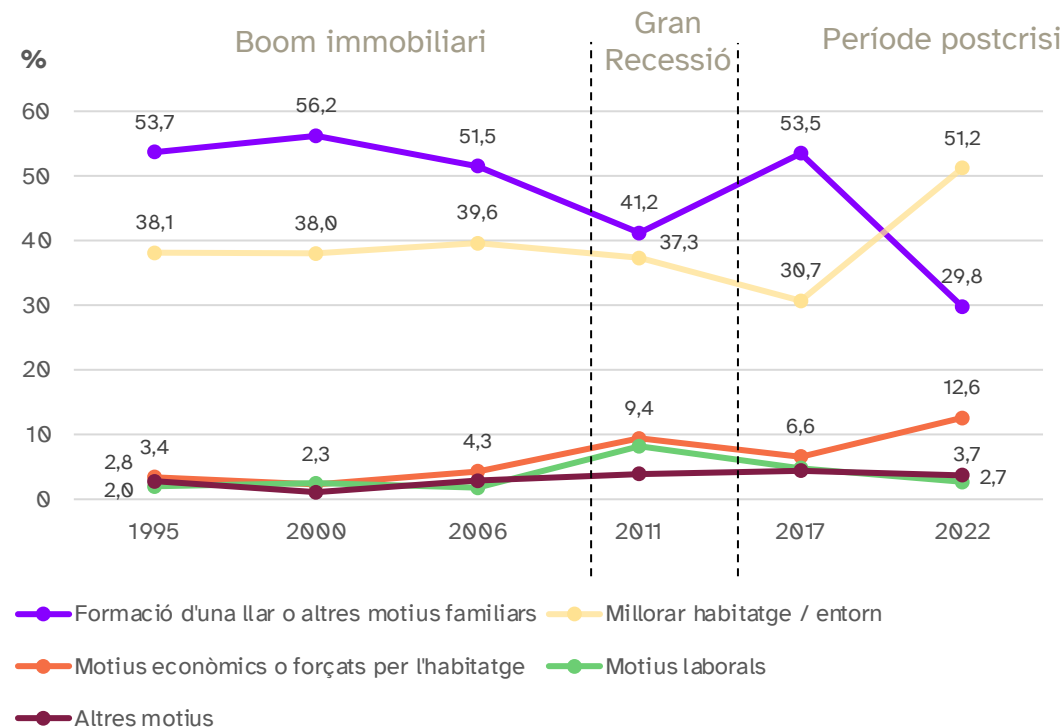
Evolució del motius de previsió de canvi

Els principals motius de previsió de canvi de residència són:

- La **millora de l'habitatge i/o l'entorn**, que sempre ha estat un motiu de pes, guanya rellevància en els últims anys, especialment arran de la pandèmia de la COVID-19.
- La **formació d'una llar o altres motius familiars** ha sigut el principal motiu de previsió de canvi d'habitatge durant els darrers anys. No obstant això, la seva rellevància com a motiu de canvi ha anat decreixent com a conseqüència de l'endarreriment de l'emancipació i la formació de noves llars, especialment durant els períodes de recessió econòmica.
- Els **motius econòmics o forçats relacionats amb l'habitatge** presenten una tendència a l'alça, especialment en períodes de crisi econòmica. Tanmateix, el seu pes és més elevat com a motiu de canvi que com a raó de previsió de canvi.

Gràfic 19. Raó principal per canviar d'habitatge en els propers 5 anys (%). Població de 16 anys i més que preveu canviar d'habitatge en els propers 5 anys (%). Regió metropolitana de Catalunya, 1995-2022.

Font: Idescat i Institut Metròpoli: ECVHP (1995:2011). Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana (2017 i 2022).

05

Els perfils poblacionals en el trànsit urbà-rural

PERFILS POBLACIONALS DEL TRÀNSIT URBÀ-RURAL

Catalunya

La **població que ha efectuat canvis residencials urbà-rural** a Catalunya l'any 2021 és **majoritàriament població autòctona** (83,5 %) i **adulta**, d'entre 35 a 64 anys (44,2 %), seguida de població jove (28,7 %). Per sexe, en canvi, no hi ha diferències significatives (50,9 % homes i 49,1 % dones).

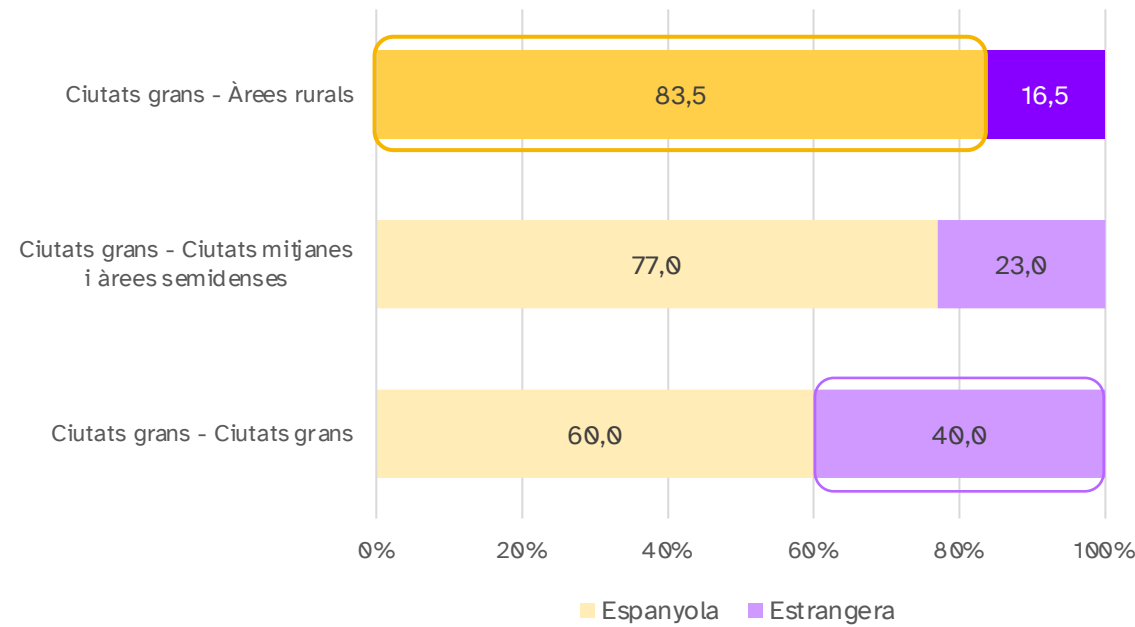
Gràfic 20. Trànsit urbà-rural (ciutats grans → àrees rurals) segons edat. Catalunya, 2021.

Font: IN, Estadística de variacions residencials, 2021.

Gràfic 21. Canvis residencials amb origen ciutats grans segons nacionalitat. Catalunya, 2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2021.

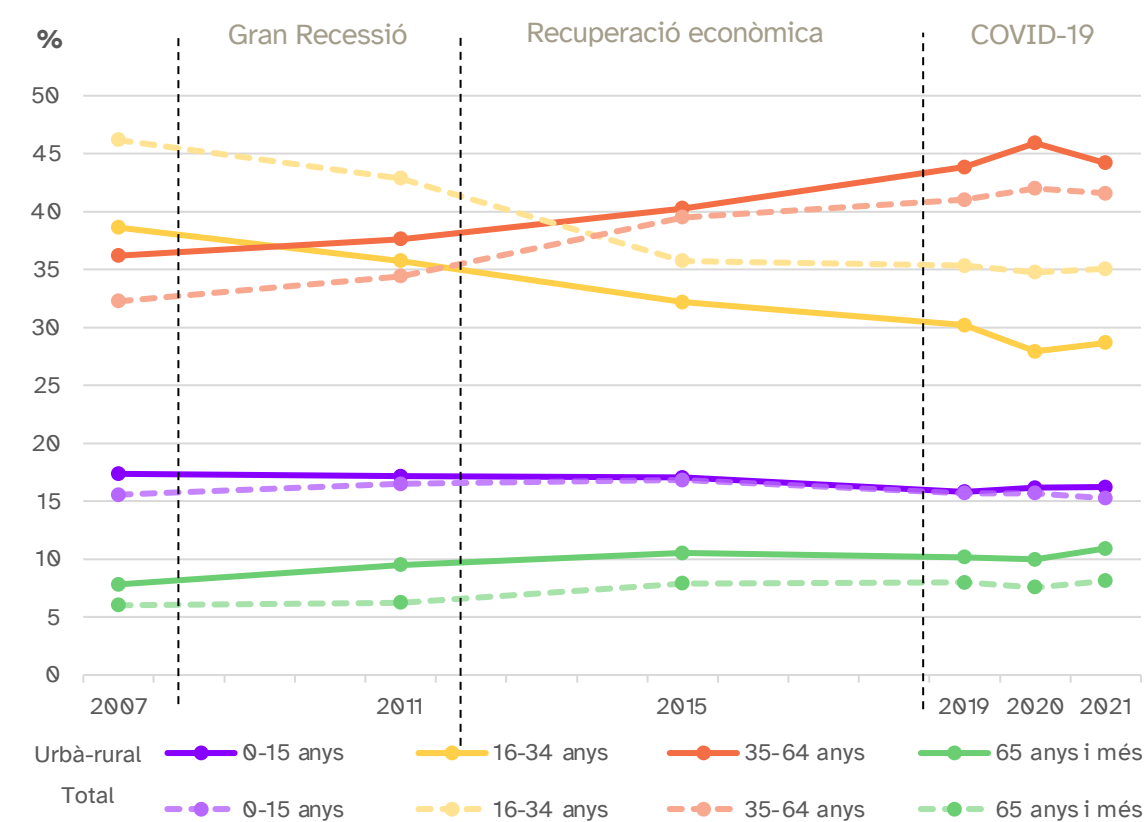

PERFILS POBLACIONALS DEL TRÀNSIT URBÀ-RURAL

Catalunya

Gràfic 22. Trànsit urbà-rural (ciutats grans → àrees rurals) segons edat. Catalunya, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

Durant la darrera dècada, la proporció de **població adulta ha anat guanyant pes** com a protagonistes dels canvis residencials urbà-rural. Tot **a costa de la població jove**, que han seguit la tendència contrària des de la crisi financera.

L'**endarreriment** de l'emancipació juvenil i les dificultats que presenta, des de fa anys, un ampli sector de la població jove per formar una nova llar, són factors que podrien estar darrere d'aquest canvi **d'edat** en els **trànsits urbà-rural**.

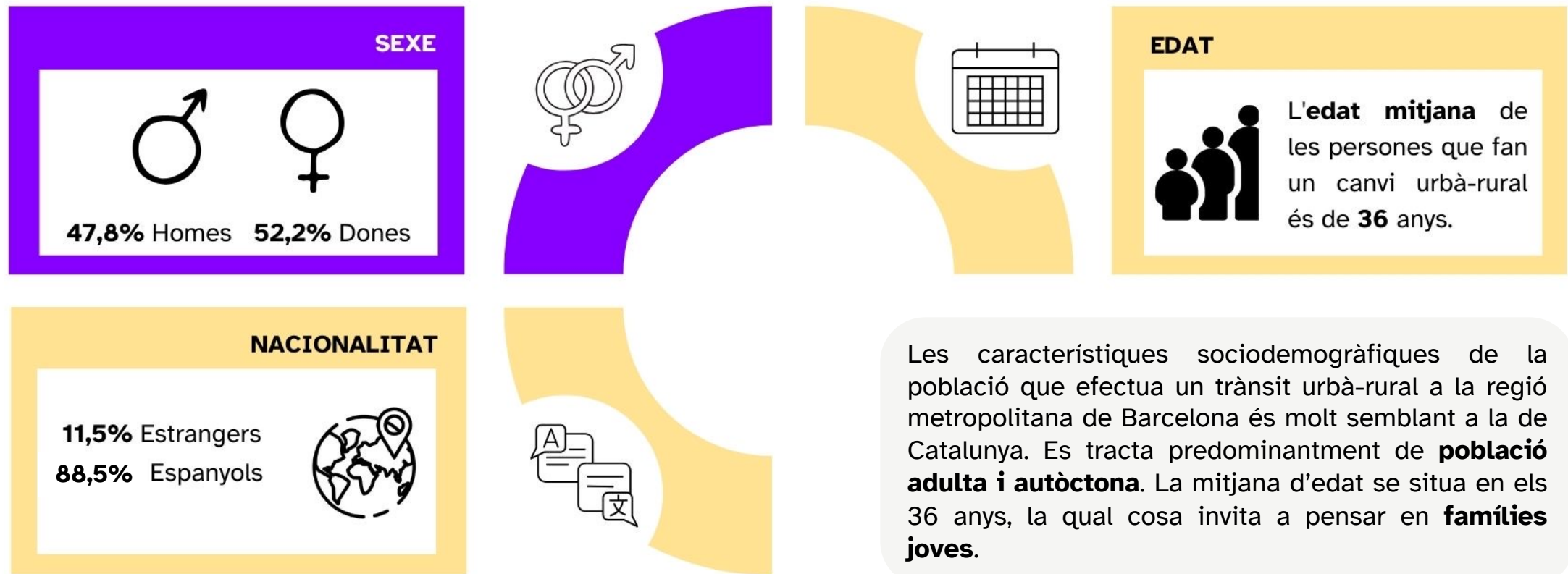
Cal afegir que, malgrat que la població gran és la que menys canvis residencials protagonitza, des del final del boom immobiliari registren una lleugera tendència a l'alça, la qual es reflecteix també en els canvis urbà-rural.

PERFILS POBLACIONALS DEL TRÀNSIT URBÀ-RURAL

Regió metropolitana de Barcelona

Gràfic 23. Perfil de la població que efectua un canvi urbà-rural (ciutats grans → àrees rurals). Regió metropolitana de Barcelona, 2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2021.

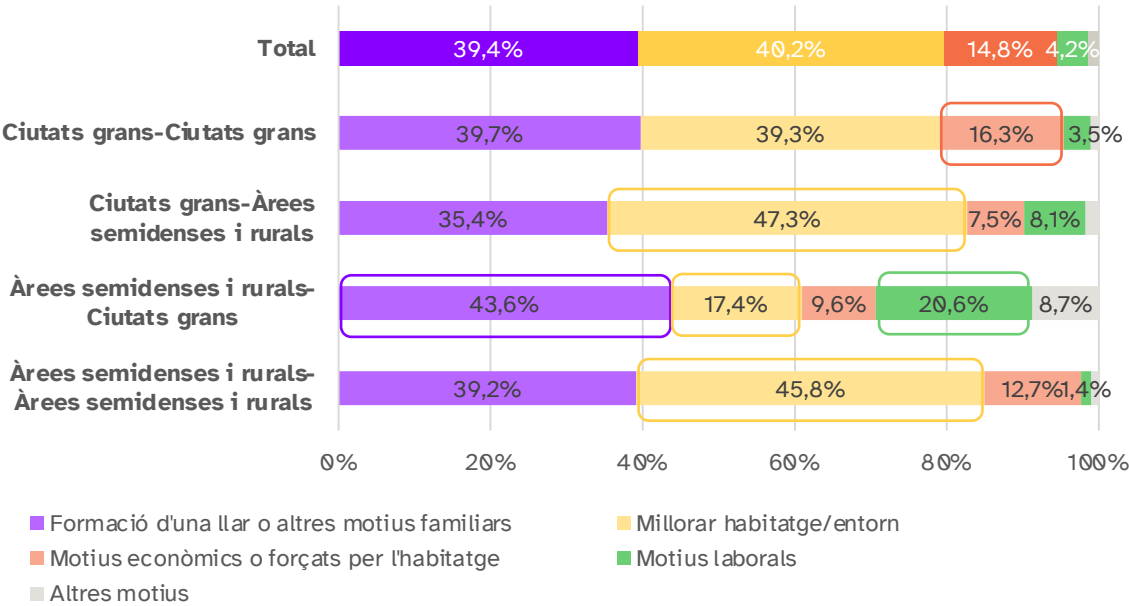

PERFILS POBLACIONALS SEGONS EL TIPUS DE TRÀNSIT

Regió metropolitana de Barcelona

Gràfic 24. Motius de la mobilitat residencial segons el tipus de trànsit. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Si s'observen els motius de canvi segons **tipus de trànsit** es destaca:

- **Trànsit urbà-urbà:** Els motius majoritaris són la formació d'una llar/motius familiars (39,7 %) i la millora de l'habitatge i l'entorn (39,3 %). Tanmateix, els **motius econòmics i forçats per l'habitatge** (16,3 %) destaquen en relació a la resta de trànsits.
- **Trànsit urbà-rural:** La principal raó d'aquells que marxen d'un entorn urbà a un rural és la **millora de l'habitatge i/o l'entorn** (47,3 %).
- **Trànsit rural-urbà:** Es destaca la **formació d'una llar/motius familiars** (43,6 %) i els **motius laborals** (20,6 %) com a principals motius de canvi, al mateix temps que s'observa una forta **reducció de la millora de l'habitatge i/o l'entorn** com a motiu de canvi.
- **Trànsit rural-rural:** El principal motiu és la **millora de l'habitatge i/o l'entorn** (45,8 %), seguit de la **formació d'una llar o altres motius familiars** (39,2 %).

La mobilitat residencial forçada apareix amb més freqüència en moviments que no impliquen canvis en la naturalesa d'àmbit residencial, és a dir, els urbà-urbà o els rural-rural. **Només un 7,5 % dels canvis residencials urbà-rural són forçats per motius econòmics.**

06

Una mirada al futur:
previsió i diseg de canvi residencial
de l'urbà al rural

PREVISIÓ DE CANVI

Trànsit urbà-rural

Un **31,4 %** de la població metropolitana resident en ciutats grans té previst canviar d'habitatge en els propers 5 anys.

D'aquests, un **21,9 %** preveu que el canvi serà intermunicipal.

Un **30,9 %** d'aquests canvis està previst que sigui cap a àrees semidenses i rurals. S'estima que, aproximadament, seran **69.000 persones** (51.000 tenen previst anar a viure a un municipi de la RMB i 18.000 a un municipi de la resta de Catalunya).

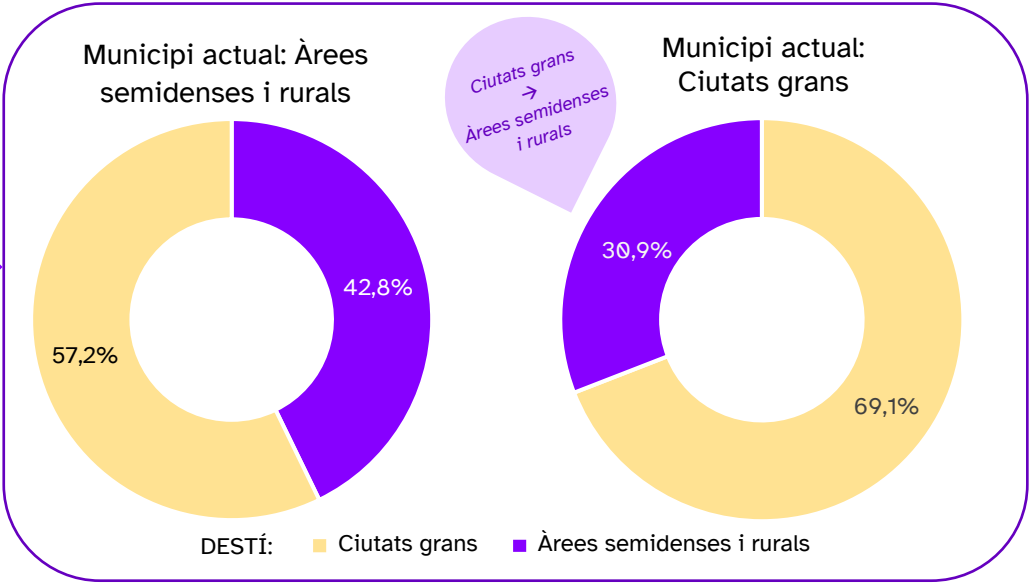
Taula 3. Previsió de canvi d'habitatge en els propers 5 anys. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

	Àrees semidenses i rurals	Ciutats grans
No té previst canviar d'habitatge	76,2	64,4
Sí que té previst canviar	19,9	31,4
<i>Al mateix barri, però en un altre habitatge</i>	17,9	24,8
<i>A un altre barri del mateix municipi</i>	19,2	20,2
<i>A un altre municipi de la RMB</i>	24,4	18,4
<i>A un altre municipi de Catalunya</i>	5,9	3,5
<i>Fora de Catalunya</i>	5,3	5,9
<i>Encara no sap on anirà</i>	27,3	27,1
No ho sap	3,9	4,3
TOTAL	100,0	100,0

Gràfic 25. Previsió de canvi d'habitatge en els propers 5 anys. Població de 16 anys i més que té previst canviar d'habitatge en un altre municipi de la RMB (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

DESIG DE CANVI

Trànsit urbà-rural

Un **68,6 %** de la població metropolitana resident en ciutats grans manifesta el desig de canviar d'habitatge.

D'aquests, a un **30,8 %** li agradaria canviar de municipi.

Un **37,6 %**, si pogués triar, aniria a viure a un municipi rural. Correspon a unes **247.000 persones**. D'aquestes, 120.000 escollirien un municipi de la RMB i les altres 127.000 anirien a un municipi de la resta de Catalunya.

Taula 4. Desig de canvi d'habitatge en els propers 5 anys (Si pogués triar, on li agradaria viure?). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

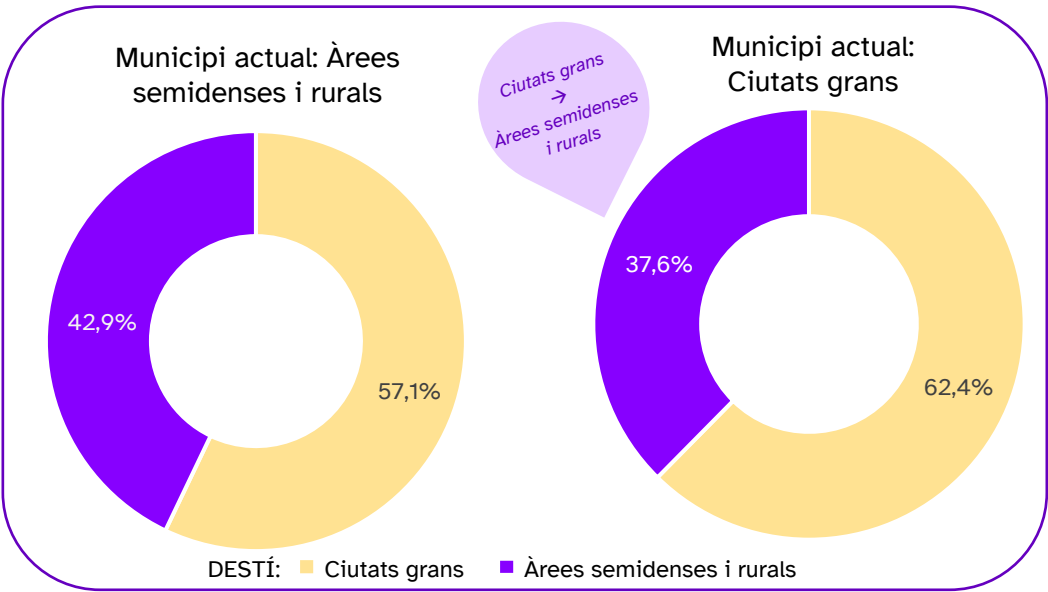
Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

	Àrees semidenses i rurals	Ciutats grans
Al mateix habitatge on resideix	39,2	27,5
A un habitatge diferent a l'actual	57,2	68,6
Intermunicipal	Al mateix barri, però en un altre habitatge	31,4
	A un altre barri del mateix municipi	21,2
	A un altre municipi de la RMB	21,6
	A un altre municipi de Catalunya	9,2
	Fora de Catalunya	16,6
No té preferències	3,6	3,9
TOTAL	100,0	100,0

Gràfic 26. Desig de canvi d'habitatge en els propers 5 anys. Població de 16 anys i més que si pogués escollir canviaria d'habitatge en un altre municipi de la RMB (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

07

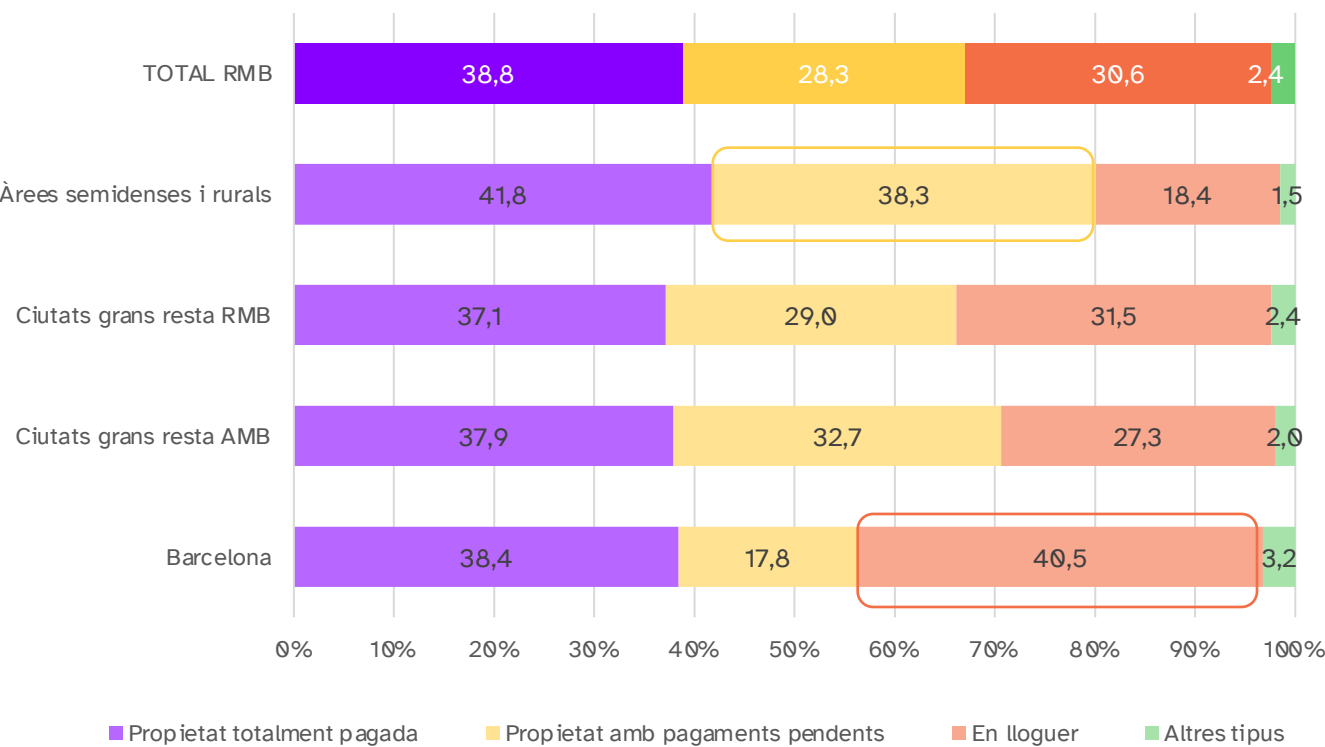
Habitatge, estructures
d'oportunitat i ús del territori

HABITATGE

Règim de tinença

Gràfic 27. Règim de tinença de l’habitatge principal. Població de 16 anys i més (%).
Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

Existeixen notables diferències pel que fa al règim de tinença segons el grau d’urbanització.

A les **àrees semidenses i rurals** de la RMB predomina la població que viu en règim de **propietat** (80,1 %).

En concret, destaca l’elevada població que viu en **propietat amb pagaments pendents**: gairebé 4 de cada 10 persones que viuen a les àrees semidenses i rurals (38,3 %).

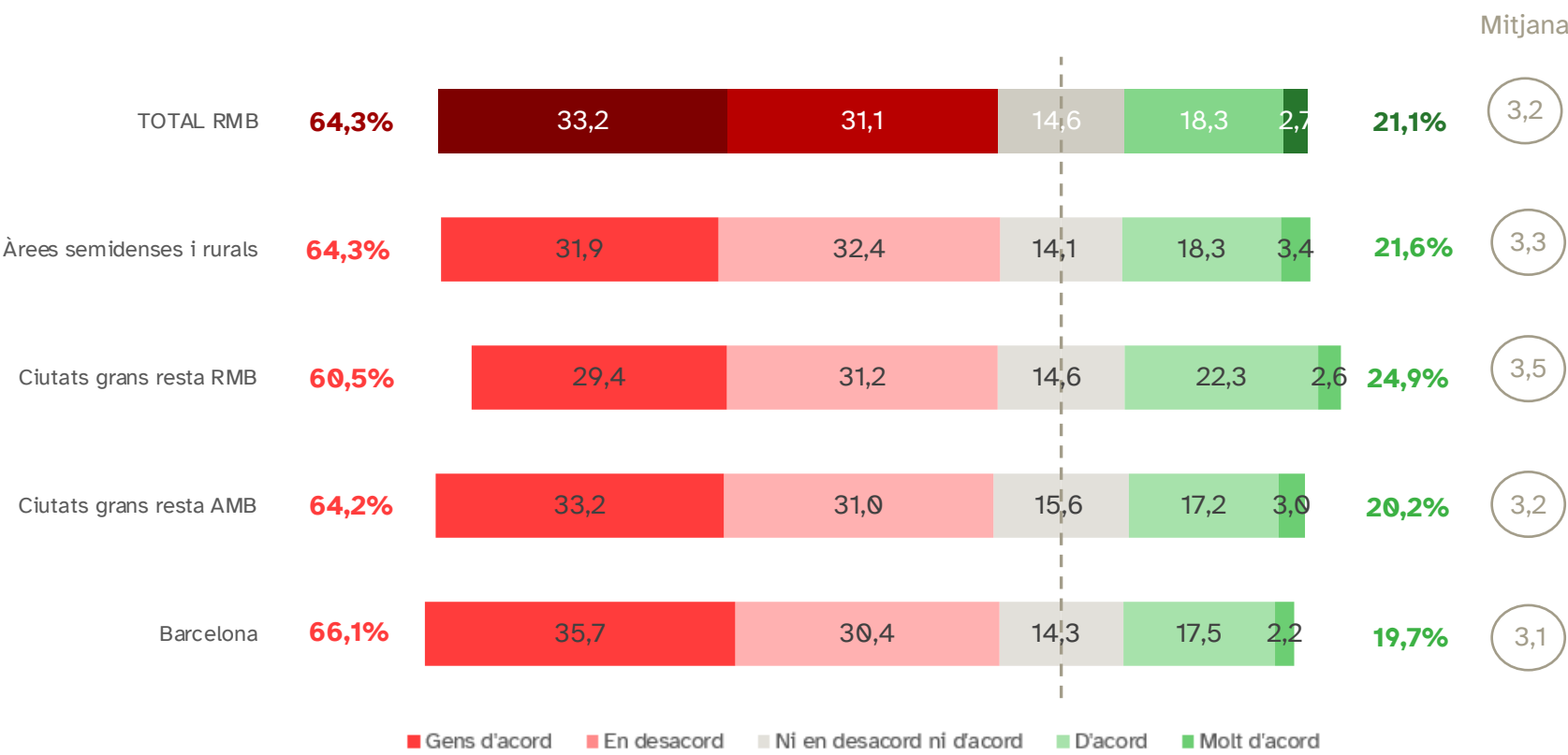
A les **ciutats grans** de la regió metropolitana la propietat també és el principal règim de tinença de l’habitatge, tot i que el **lloguer** té més presència. Així doncs, a Barcelona, el 40,5 % de la població viu de lloguer (una diferència de 22,1 punts percentuals respecte a la població que viu de lloguer a àrees semidenses i rurals).

HABITATGE

Disponibilitat d'habitatge assequible (percepció)

Gràfic 28. Població segons grau d'acord amb l'afirmació 'Al seu barri/municipi és fàcil trobar un habitatge que satisfaci les seves necessitats a un preu raonable'. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

L'any 2022, **gairebé dos terços** de la població metropolitana **no veu fàcil trobar un habitatge assequible** que satisfaci les seves necessitats al seu entorn proper (64,3 %).

Aquesta percepció és lleugerament més elevada a la **Barcelona** (66,1 %).

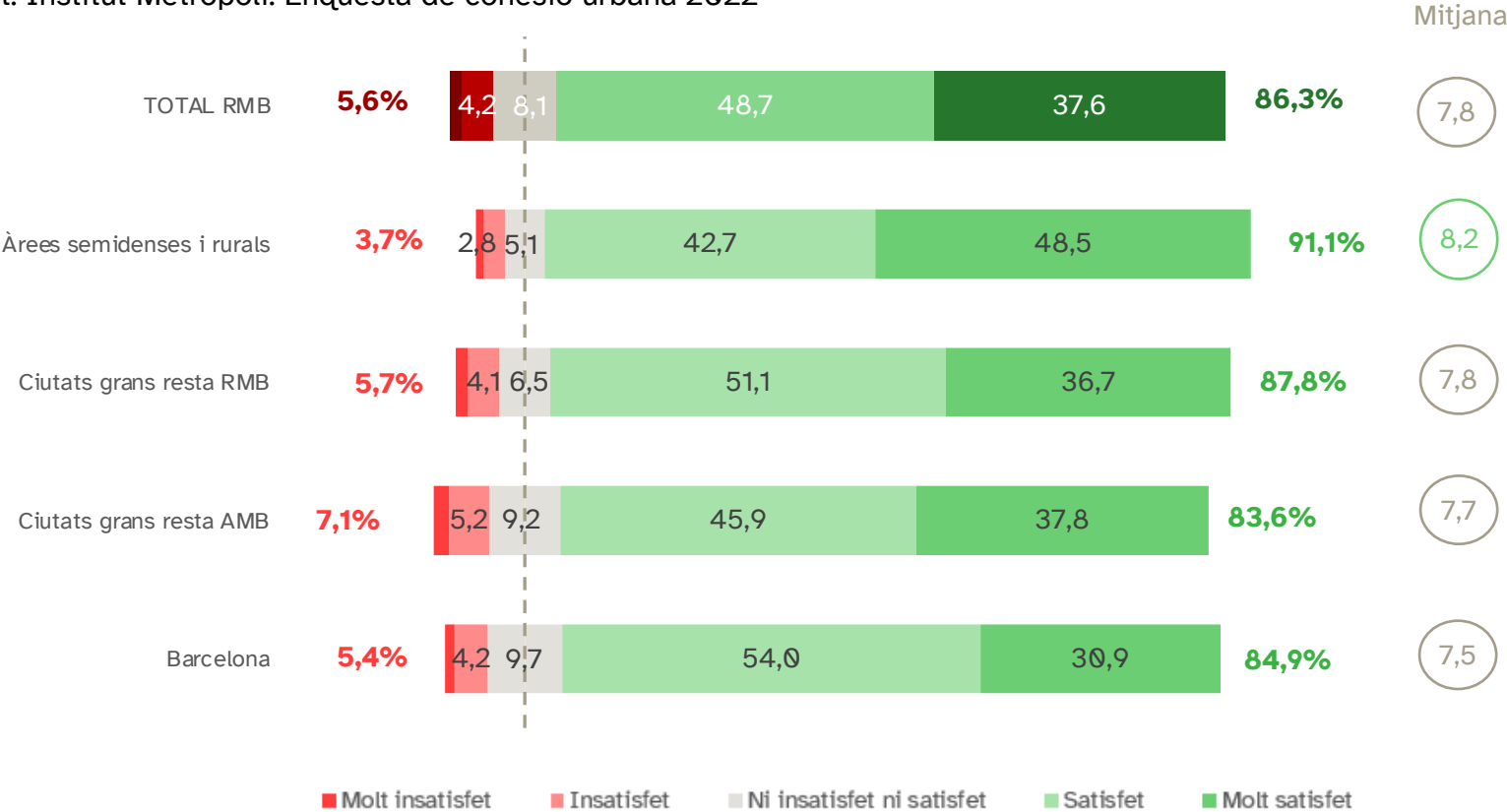
Les dades mostren que **aquesta problemàtica s'estén més enllà de la ciutat central**, presentant valors elevats pràcticament al conjunt de la regió metropolitana de Barcelona.

HABITATGE

Satisfacció amb l'habitatge

Gràfic 29. Grau de satisfacció general amb l'habitatge. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022

L'any 2022, el **86,3 %** de la població metropolitana està **satisfeta o molt satisfeta** amb l'habitatge on viu.

Tot i la **satisfacció generalitzada** amb l'habitatge, és a les àrees semidenses i rurals on el percentatge de població satisfeta/molt satisfeta és major, assolint el 91,1 %, i una puntuació mitjana de 8,2 punts (sobre 10).

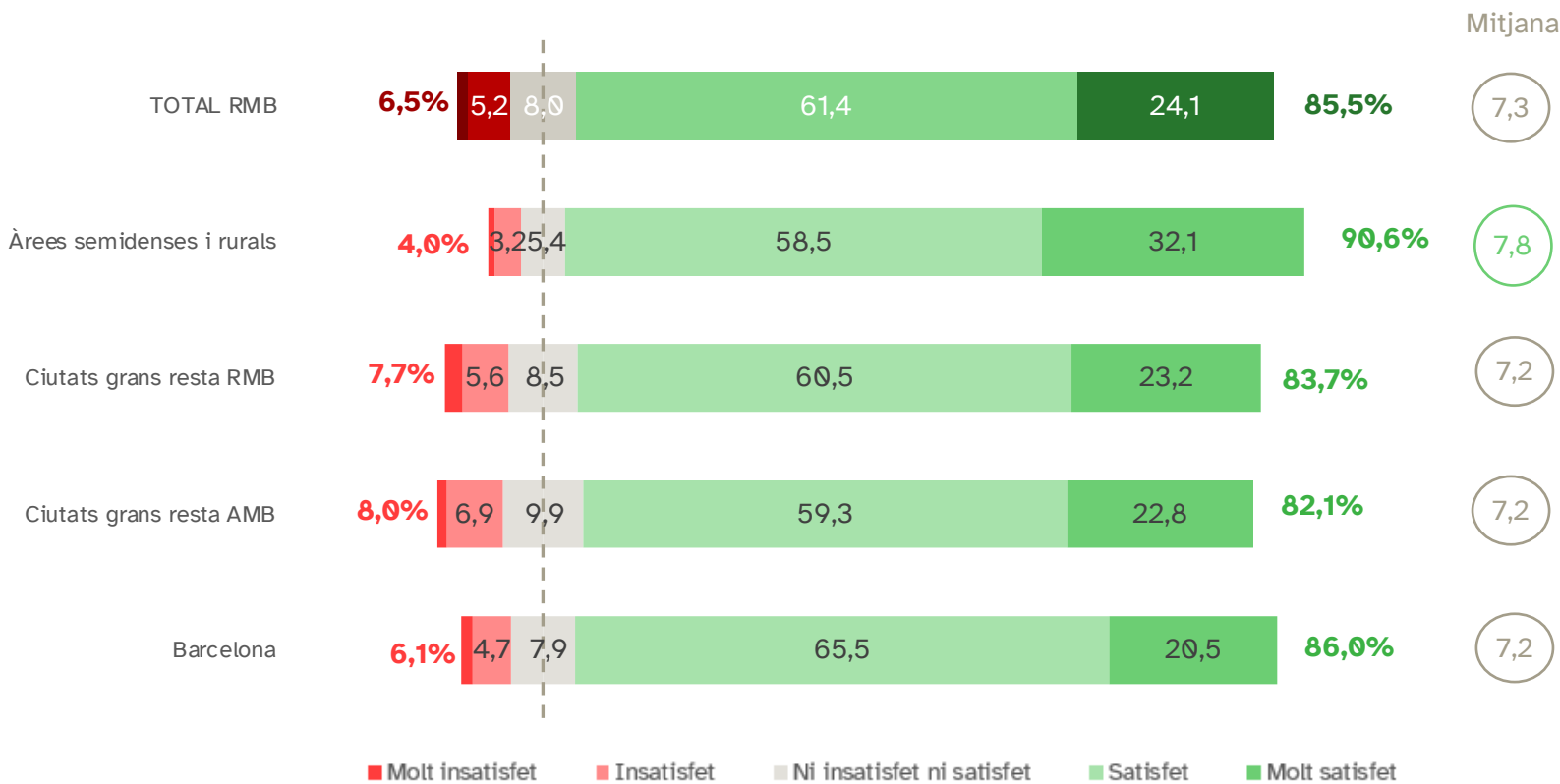
A més, gairebé la meitat de la població resident a **àrees semidenses i rurals** puntua el seu habitatge amb un 9 o un 10 (48,5 %), mentre que a Barcelona aquesta proporció és d'un 30,9 %.

HABITATGE

Satisfacció amb l'entorn residencial

Gràfic 30. Grau de satisfacció amb el barri/entorn residencial. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022

L'any 2022, el 85,5 % de la població metropolitana està satisfeta o molt satisfeta amb el barri on viu, un percentatge molt similar a la satisfacció amb l'habitatge.

De la mateixa manera que les **àrees semidenses i rurals** de la RMB mostren una **major satisfacció** amb l'habitatge, també ho fan amb **l'entorn residencial**.

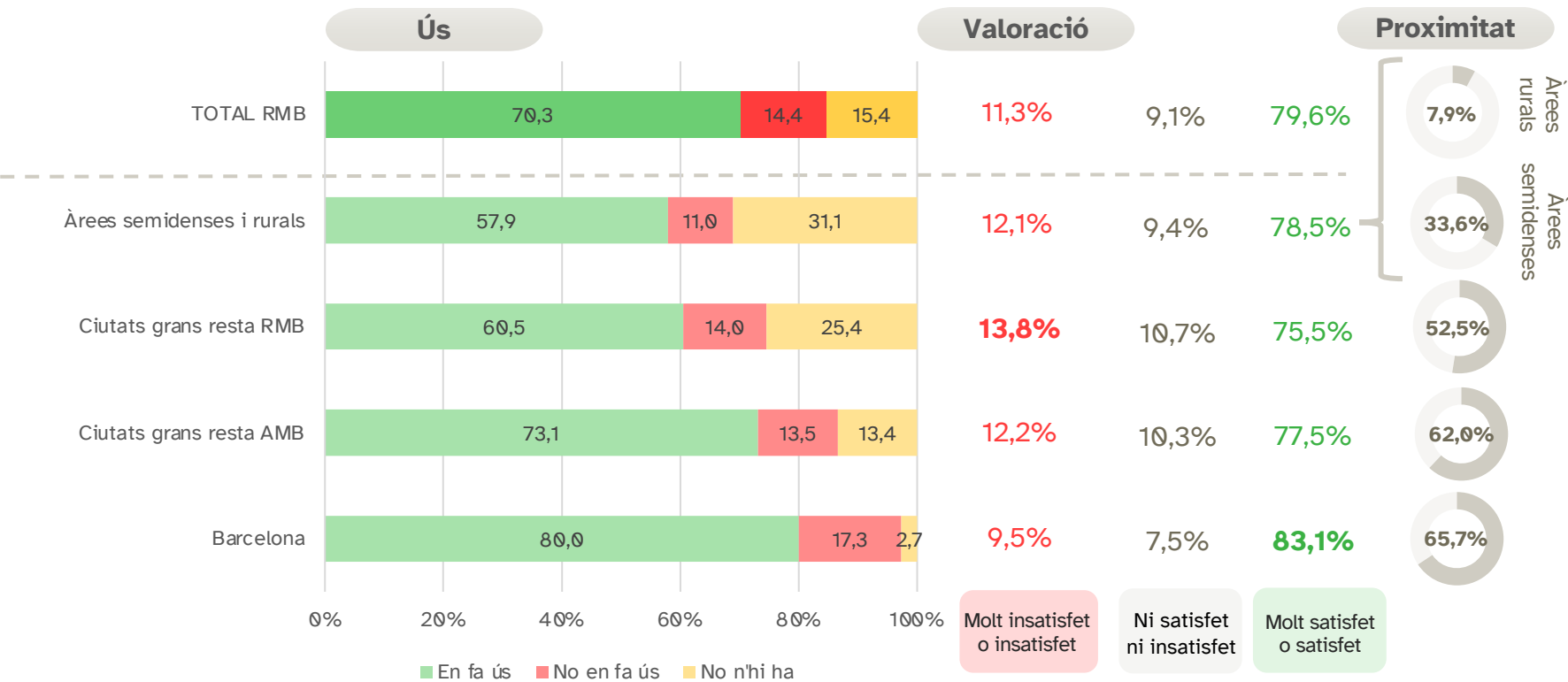
ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Servis sanitaris d'atenció primària

Gràfic 31. Ús, valoració i proximitat als serveis sanitaris d'atenció primària del barri (%)*. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font *ús i valoració*: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

Font *proximitat*: Institut Metròpoli a partir de la Base de dades d'equipaments (Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori. Generalitat de Catalunya).

Destaca la **generalitzada valoració positiva** dels serveis sanitaris d'atenció primària (CAP) del barri, tot i la **desigual proximitat** existent al territori.

Només un 7,9 % de la població que viu a les àrees rurals té un CAP a un radi de 500 metres de la seva residència. En canvi, a Barcelona, aquest percentatge és del 65,7 %. Això representa una bretxa de 57,8 punts percentuals.

***Ús**: població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).
Proximitat: població total (a 1/01/2021) que té a menys de 500 metres de la seva residència un Centre d'Atenció Primària (CAP) (%).

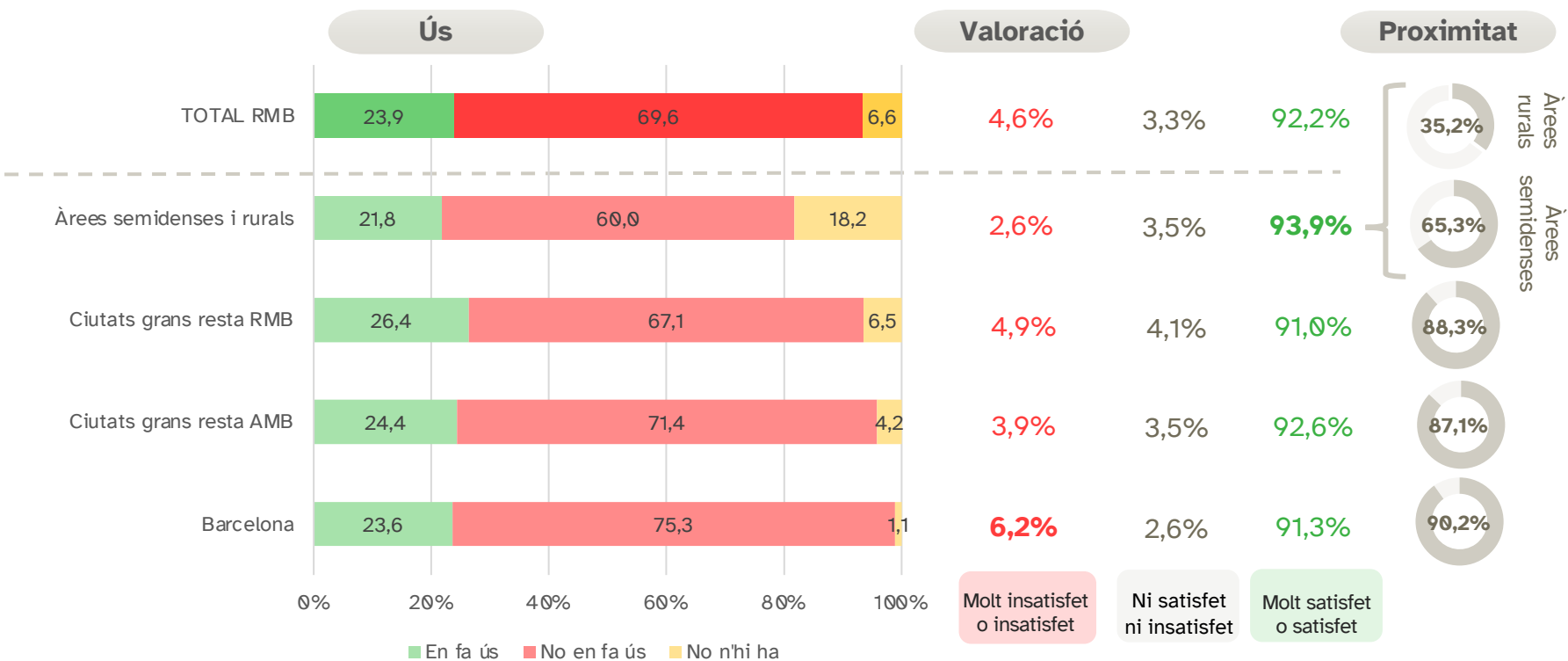
ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Centres d'ensenyament

Gràfic 32. Ús, valoració i proximitat als centres d'ensenyament del barri (infantil, primària o secundària obligatòria) (%)*. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font *ús i valoració*: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

Font *proximitat*: Institut Metròpoli a partir del Registre de Centres Docents (Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya).

La satisfacció amb els centres d'ensenyament és estesa a la regió metropolitana de Barcelona, sent molt similar als diferents territoris: **9 de cada 10 estan satisfets o molt satisfets.**

Les **diferències** principals es troben en la **proximitat**. A les ciutats grans la taxa de proximitat és d'entre el 88,3 % i el 90,2 %, però aquesta cau fins al 35,2 % a les àrees rurals.

***Ús:** població de 16 anys i més (%). Inclou centres d'infantil, primària i secundària

Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%). Inclou centres d'infantil, primària i secundària obligatòria.

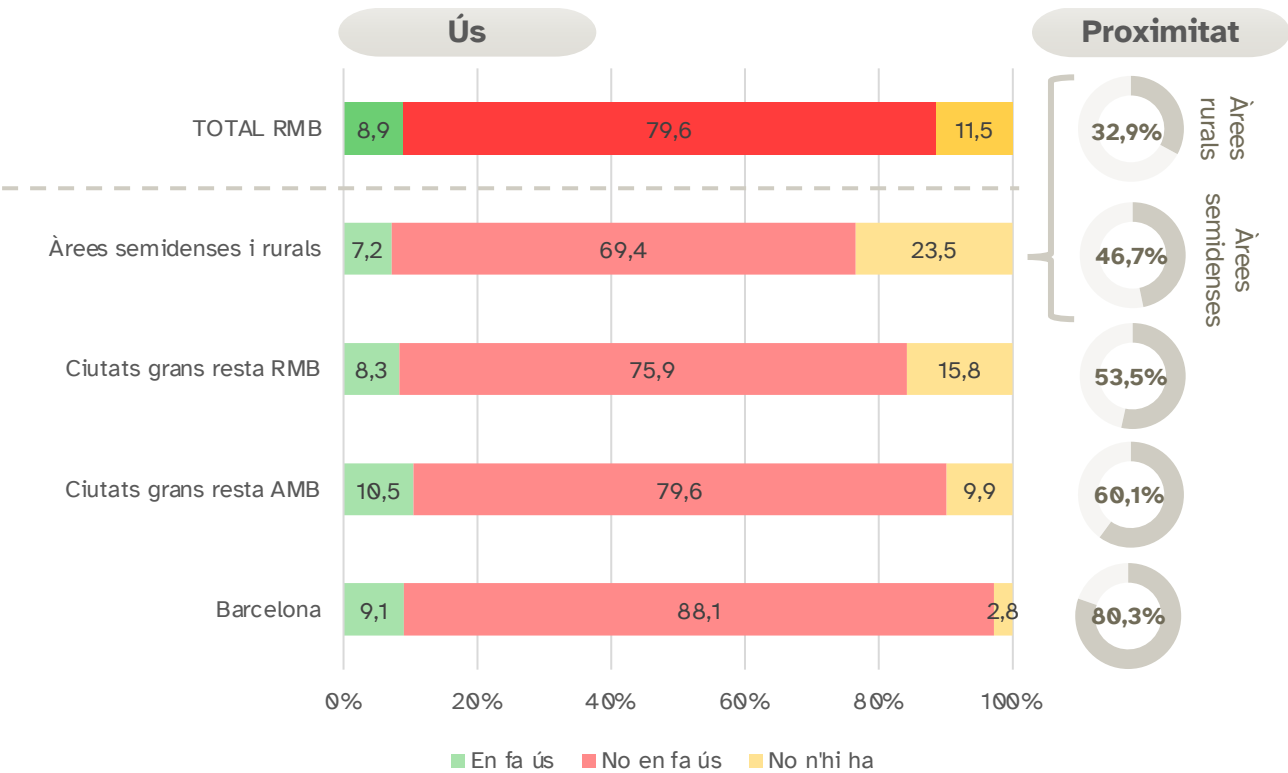
Proximitat: població de 3-11 anys (a 1/01/2021) que té a menys de 500 de la seva residència algun centre d'educació infantil de 2n cicle i/o d'educació primària públic (%).

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Llars d'infants/escoles bressol

Gràfic 33. Ús i proximitat a les llars d'infants/escoles bressol del barri (%)*. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font ús i valoració: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.
Font proximitat: Institut Metròpoli a partir del Registre de Centres Docents (Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya).

La **taxa de proximitat** als centres d'educació infantil de 1r cicle públic segons el grau d'urbanització plasma la **desigual dotació d'equipaments a la regió metropolitana de Barcelona**.

A les **àrees rurals**, només un **32,9 %** dels infants menors de 2 anys viu a menys de 500 metres d'un centre d'educació infantil de 1r cicle públic.

A diferència dels centres d'ensenyament analitzats anteriorment, aquí sí que **existeixen diferències entre les ciutats grans segons les corones metropolitanes**. Així doncs, a Barcelona, 8 de cada 10 infants de 0-2 anys viuen a menys de 500 metres d'aquest equipament, però a les ciutats grans de la segona corona, en són 5 de cada 10.

***Ús:** població de 16 anys i més (%).
Valoració: mostra insuficient.
Proximitat: població de 0-2 anys (a 1/01/2021) que té a menys de 500 de la seva residència un centre d'educació infantil de 1r cicle públic.

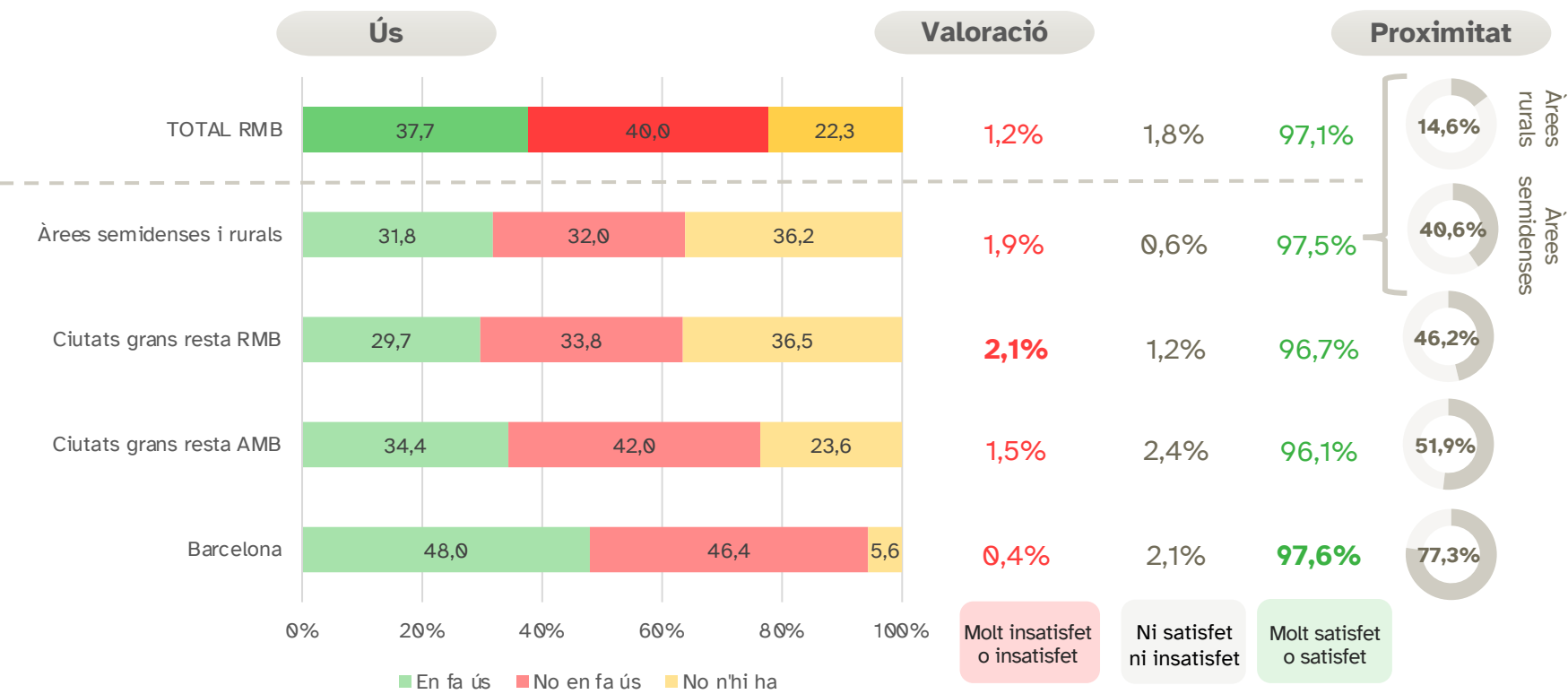
ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Biblioteques públiques

Gràfic 34. Ús, valoració i proximitat de les biblioteques públiques del barri (%)*. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font ús i valoració: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

Font proximitat: elaboració pròpia a partir de la Base de dades d'equipaments. Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori. Generalitat de Catalunya.

A Barcelona, gairebé la meitat de la població (46,4 %), tot i tenir una biblioteca al barri, diu que no en fa ús. A les ciutats semidenses i rurals el 32 % de la població, tot i haver-hi biblioteca pública al barri/entorn residencial, no la fan servir.

Destaca l'elevada satisfacció (generalitzada al territori), sent l'equipament més ben valorat.

A les àrees rurals, només el 14,6 % de la població té una biblioteca pública a menys de 500 metres de la seva residència.

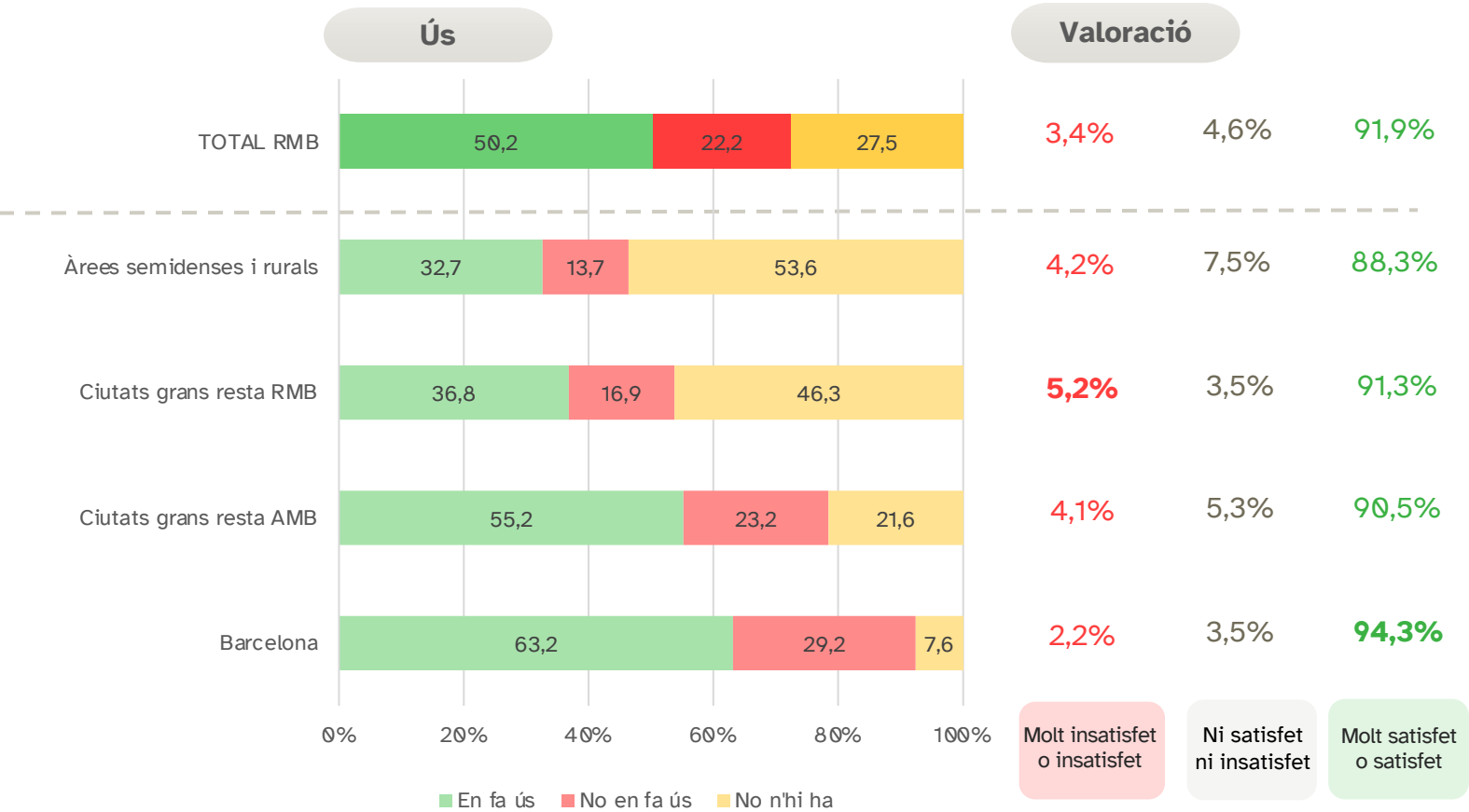
*Ús: població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).
Proximitat: població total (a 1/01/2021) que té a menys de 500 metres de la seva residència una biblioteca pública (%).

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Mercat

Gràfic 35. Ús i valoració del mercat al barri (%)*. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

La població metropolitana també es mostra en general **satisfeta** amb el mercat del barri/entorn residencial.

El percentatge més elevat es troba a Barcelona, on un 94,3 % de la població està satisfeta o molt satisfeta, i el més baix a les àrees semidenses i rurals (88,3 %).

La meitat de la població que resideix a les **àrees semidenses i rurals** (53,6 %) diu que al seu barri/entorn residencial proper **no disposa de mercat**.

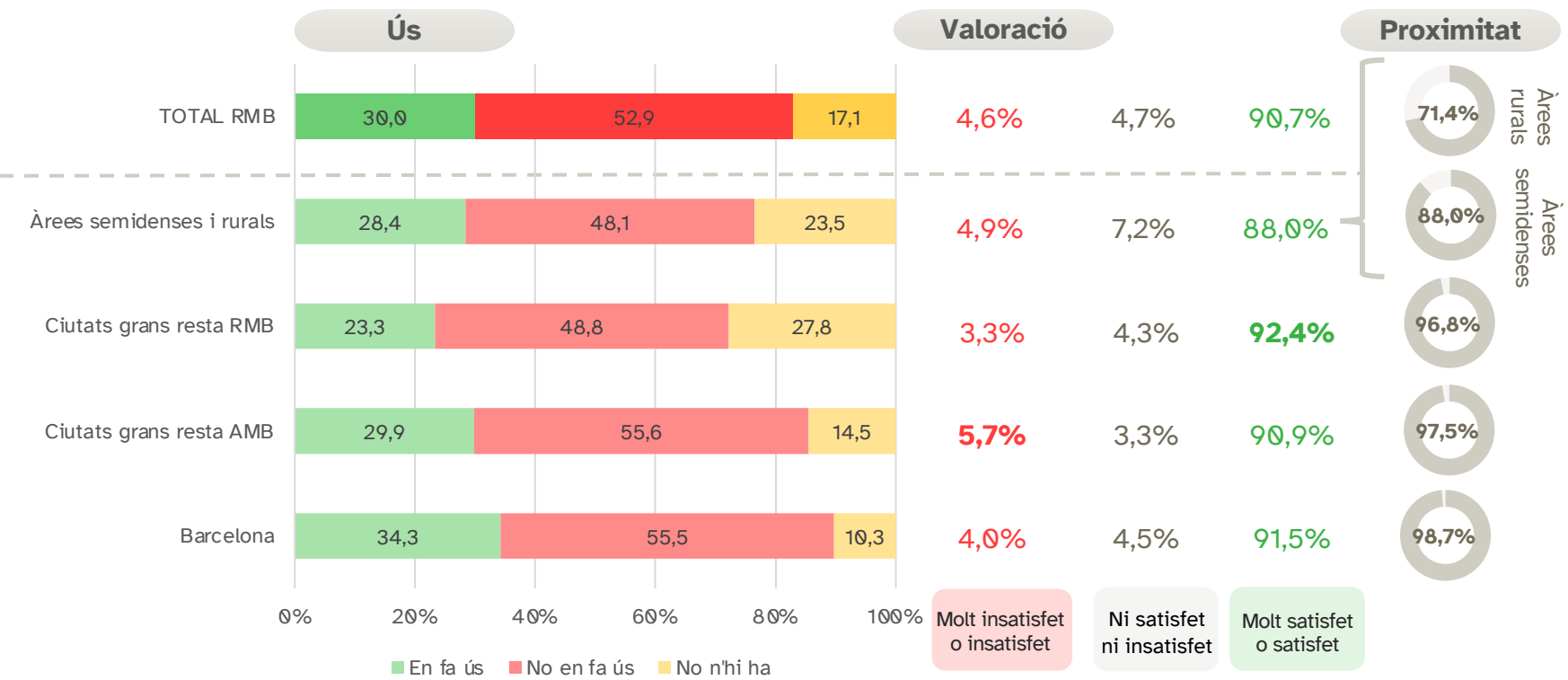
*Ús: població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Equipaments esportius

Gràfic 36. Ús, valoració i proximitat als equipaments esportius del barri (%)*. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font ús i valoració: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.
Font proximitat: Institut Metròpoli a partir de la Base de dades d'equipaments (Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori. Generalitat de Catalunya).

Els equipaments esportius destaquen per la **favorable valoració i proximitat** en **tots els territoris**.

En termes de **proximitat**, són els equipaments on la diferència entre ciutats grans i àrees rurals és menor (Barcelona 98,7 %; àrees rurals 71,4 %).

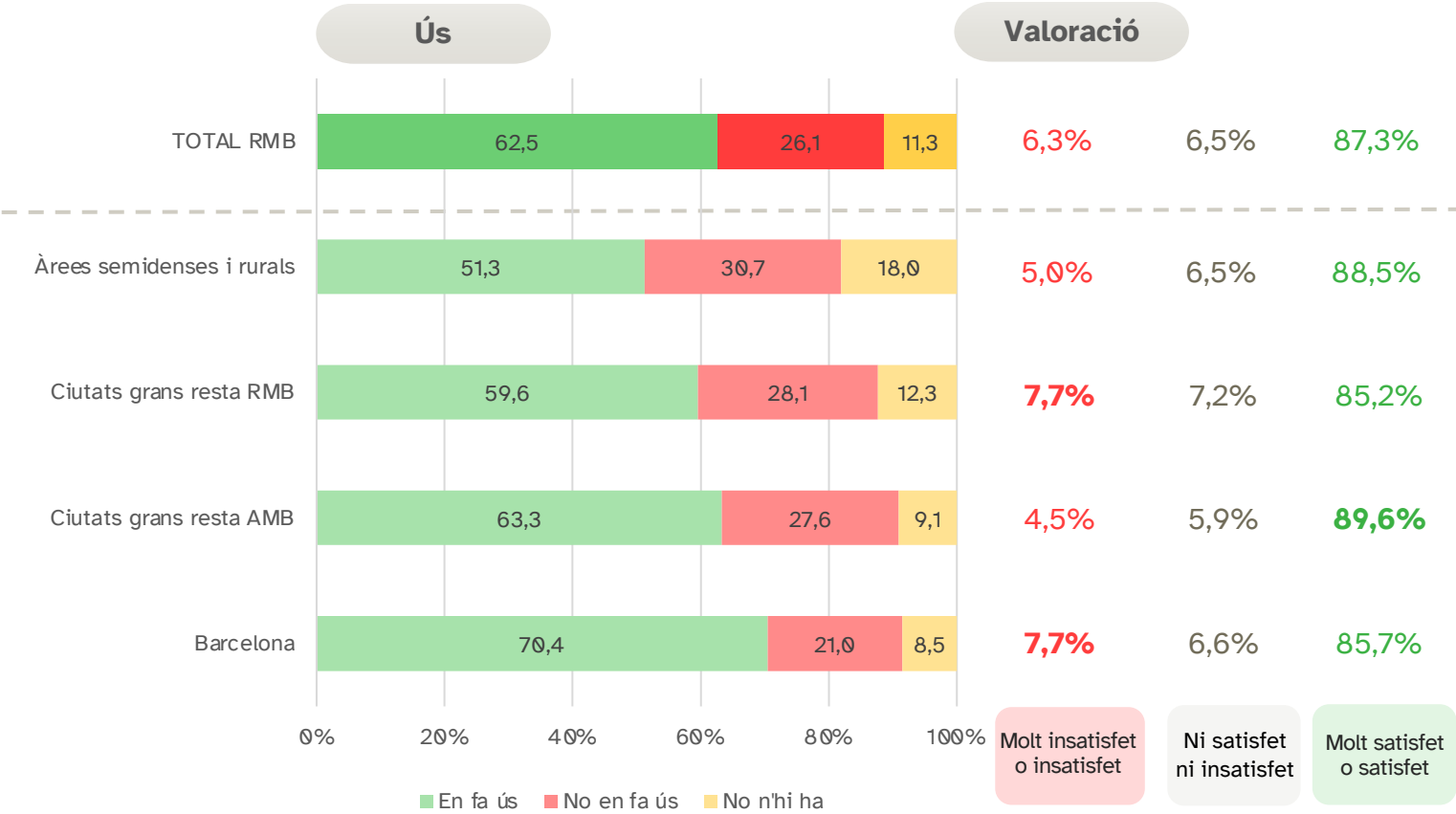
Tot i haver-hi equipaments esportius al barri/entorn, aproximadament la meitat de la població diu que no en fa **ús**, bé sigui perquè no utilitza les instal·lacions esportives del barri o perquè realitza les activitats a una altra zona.

***Ús:** població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).
Proximitat: població total (a 1/01/2021) que té a menys de 500 metres de la seva residència algun a equipament esportius de titularitat pública.

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Parc urbà

Gràfic 37. Ús i valoració del parc urbà al barri (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.
Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

Els parcs urbans tenen un ús més estès entre la població de les ciutats grans. Però la **valoració és molt similar** independentment del grau d'urbanització dels territoris de residència.

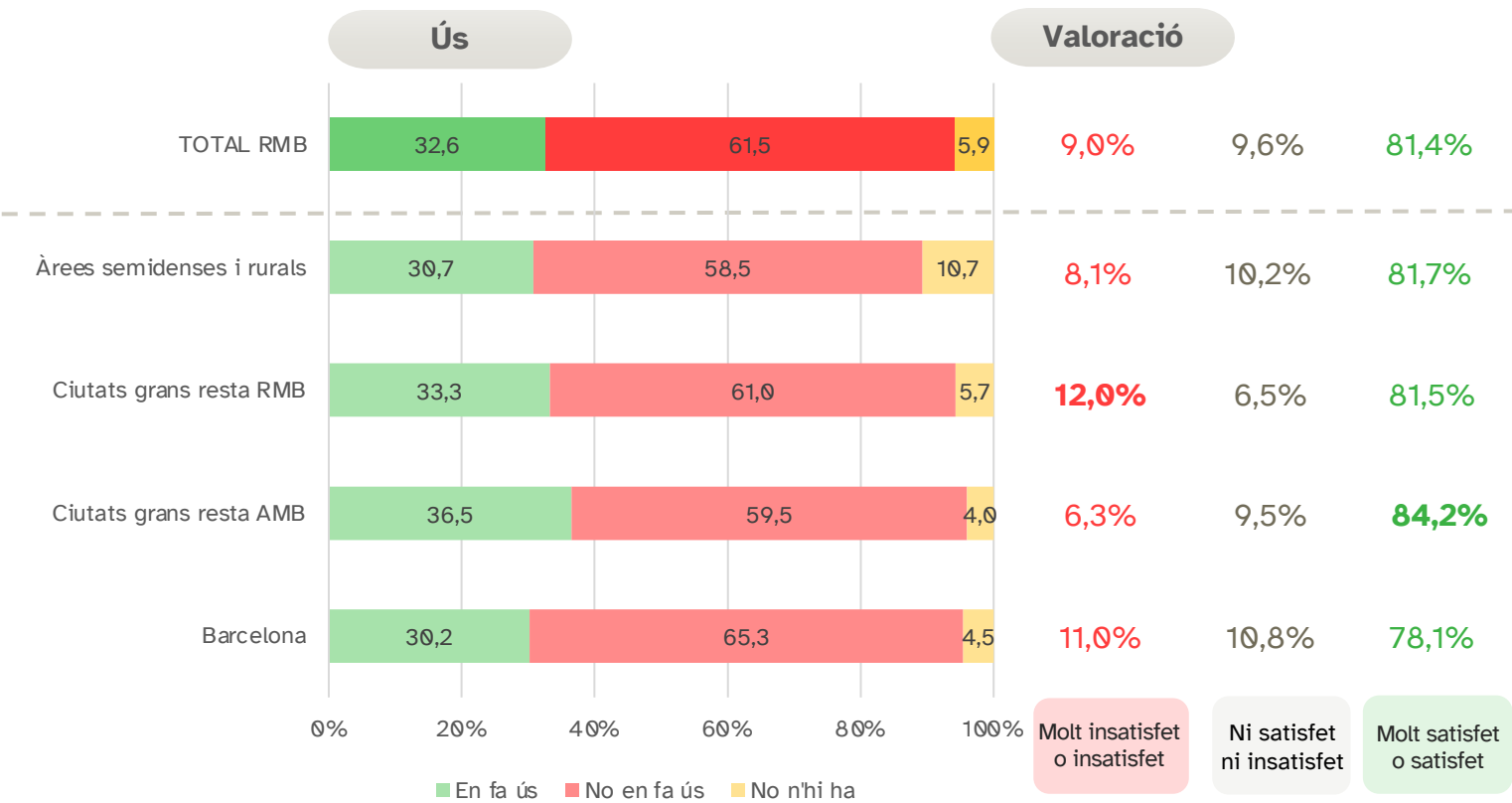
*Ús: població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Parcs infantils

Gràfic 38. Ús, valoració i proximitat dels parcs infantils al barri (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022

La població que fa ús dels parcs infantils (perquè té fills/es petits, nets/es...) els **valora**, en general, **positivament**.

A la regió metropolitana de Barcelona el **81,4 %** de la població està satisfet o molt satisfet.

Aquest percentatge no varia gaire si es desagrega segons el grau d'urbanització. El més alt és a les ciutats grans de la segona corona (84,2 %) i el més baix a la ciutat de Barcelona (78,1 %).

***Ús:** població de 16 anys i més (%).

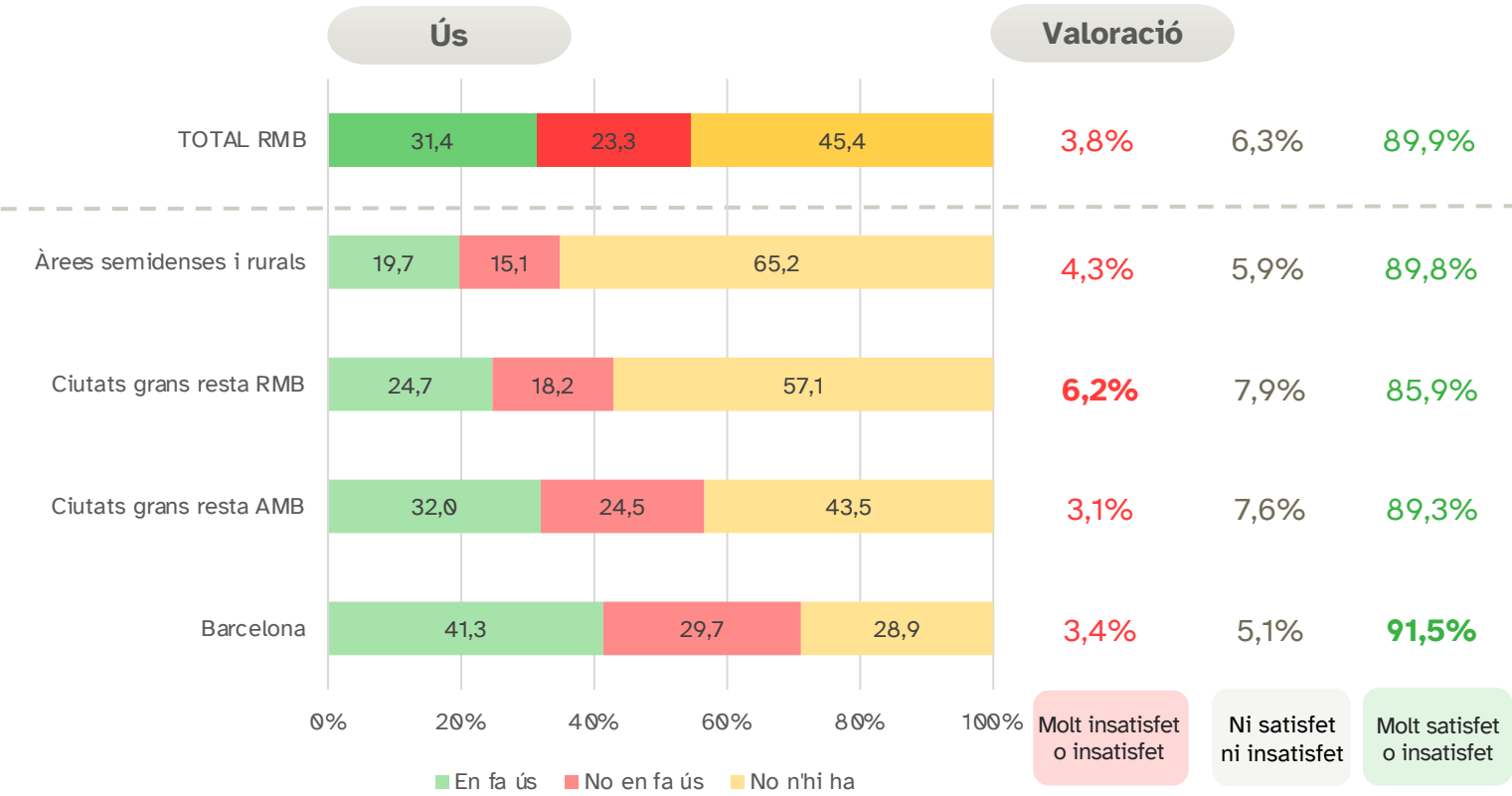
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Equipaments d'oci i lleure

Gràfic 39. Ús i valoració dels equipaments d'oci i lleure (cinemes, bars musicals, teatres, etc.) del barri (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022

El 45,4 % de la població de la regió metropolitana diu que al seu barri o entorn residencial proper **no hi ha equipaments d'oci i lleure**. A les àrees semidenses i rurals, ascendeix a 65,2 % i a Barcelona al 28,9 %; il·lustrant la **diferent oferta existent**.

Tot i aquesta desigual oferta, pel que fa a la valoració, **9 de cada 10** persones que fan ús dels equipaments d'oci i lleure del barri estan **satisfetes/molt satisfetes**.

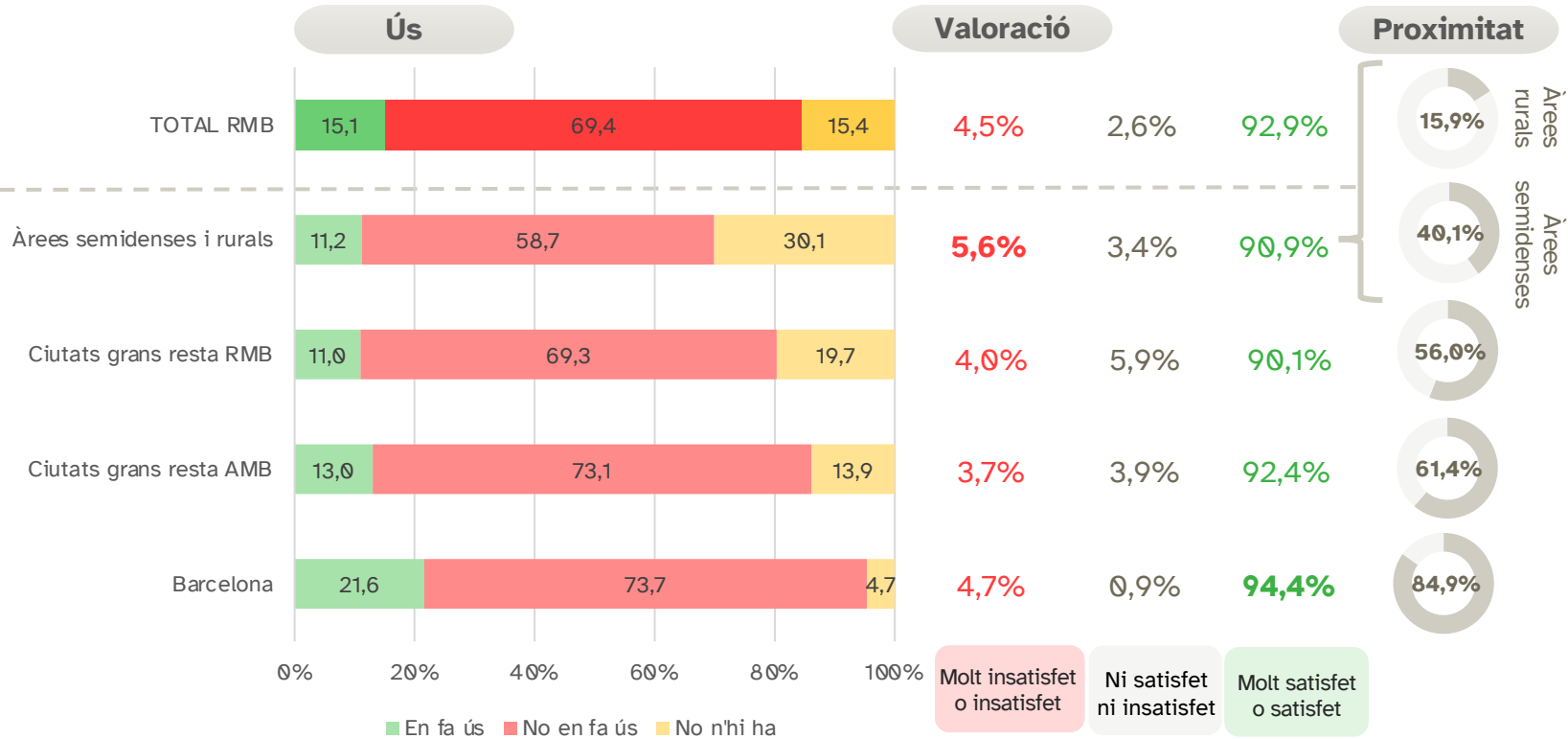
*Ús: població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Casals d'avis/centres de dia

Gràfic 40. Ús, valoració i proximitat dels casals d'avis/centres de dia al barri (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font ús i valoració: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022
Font proximitat: Institut Metròpoli a partir de la Base de dades d'equipaments (Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori. Generalitat de Catalunya).

Una de les diferències més **rellevants** entre territoris pel que fa als equipaments s'observa en la **proximitat** als **centres de dia**.

Barcelona és la que té una taxa de proximitat més elevada (el 84,9% de les persones de 75 anys i més tenen un centre de dia a menys de 500 metres de la seva residència), i les àrees semidenses i rurals de la metròpoli la més baixa (15,9 %).

***Ús:** població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més que utilitza el servei/equipament del barri (%).
Proximitat: població de 75 anys i més (a 1/01/2021) que té a menys de 500 metres de la seva residència un centre de dia (%).

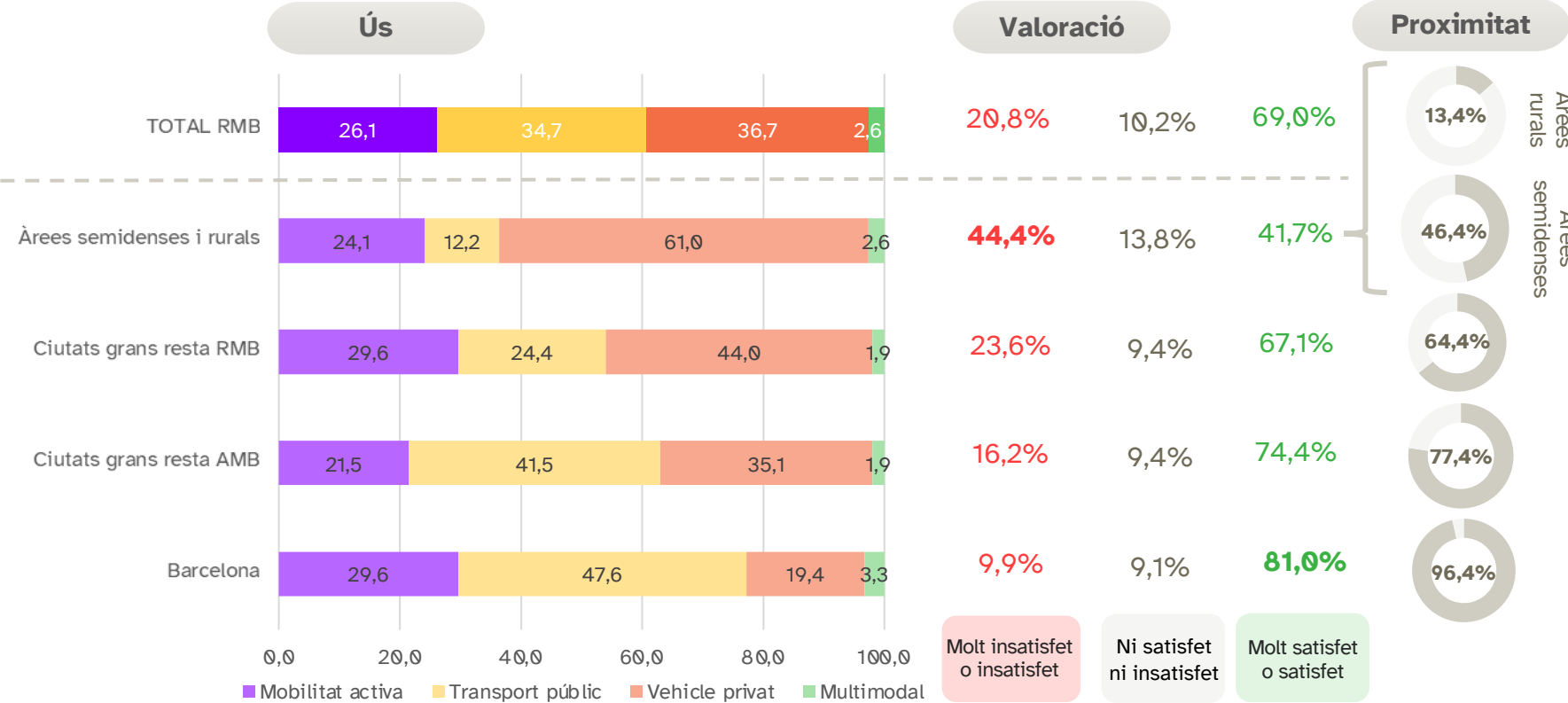
ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Transport públic

Gràfic 41. Mitjà de transport més habitual en un dia feiner, valoració i proximitat del transport públic disponible a la zona de residència (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font *ús i valoració*: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

Font *proximitat*: Institut Metròpoli a partir de les dades de la xarxa ferroviària de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Els patrons de mobilitat quotidiana entre àrees rurals i urbanes és absolutament diferent. A les **àrees semidenses i rurals** destaca el **vehicle privat** (61,0 %), mentre que a les ciutats grans ho fa la mobilitat activa i el transport públic, sobretot a Barcelona.

Les dades de **proximitat** a la **xarxa ferroviària** de transport públic mostren també **diferències molt importants**.

La **valoració** del transport públic a les àrees semidenses i rurals és la pitjor amb escreix de tots els equipaments i serveis analitzats anteriorment. Un 44,4 % valora el servei per sota del 5 sobre 10.

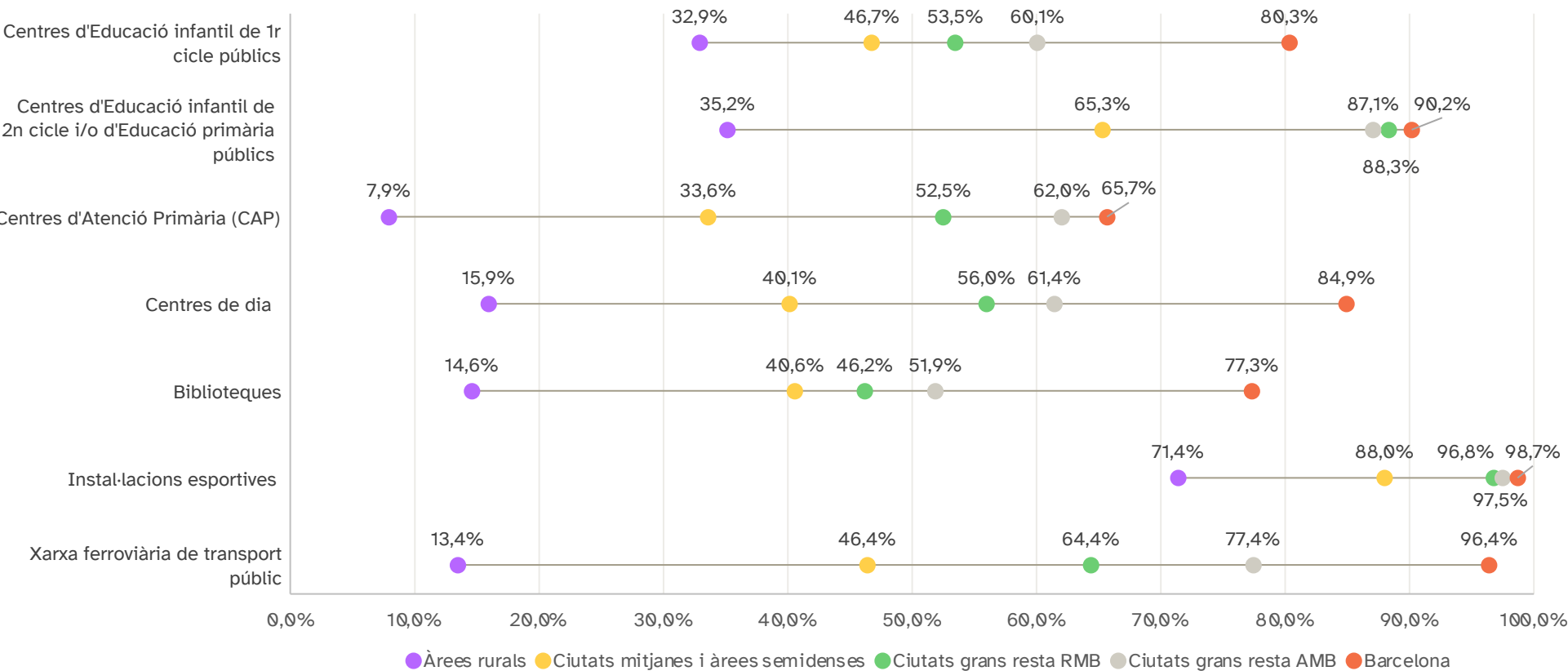
***Ús:** població de 16 anys i més (%).
Valoració: població de 16 anys i més (%).
Proximitat: població total (a 1/01/2021) que té a menys de 500 metres de la seva residència alguna estació de metro, tramvia i serveis urbans de FGC i de 1.000 metres de les estacions de Rodalies.

ESTRUCTURA D'OPORTUNITAT

Proximitat als serveis i equipaments

Gràfic 42. Proximitat als serveis i equipaments segons grau d'urbanització (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2021.

Font: Institut Metròpoli a partir del Registre de Centres Docents (Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya);
Base de dades d'equipaments. (Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori. Generalitat de Catalunya);
Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Proximitat **desigual** als serveis i equipaments segons el grau d'urbanització.

La taxa de proximitat als serveis i equipaments és clarament **inferior a les àrees rurals**.

On es plasmen les **majors diferències** és en la proximitat a la **xarxa ferroviària de transport públic**.

ESTRUCTURES D'OPORTUNITAT

Valoració dels serveis i equipaments del barri

Taula 5. Valoració dels serveis i equipaments del barri/entorn residencial. Resultats expressats en mitjanes (escala de 0 a 10). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

	Barcelona	Ciutats grans resta AMB	Ciutats grans resta RMB	Àrees semidenses i rurals	TOTAL RMB
Serveis sanitaris d'atenció primària	7,3	7,0	6,9	7,0	7,1
Centres d'ensenyament	7,8	7,9	7,9	8,1	7,9
Biblioteques públiques	8,2	8,4	8,3	8,3	8,3
Mercat	7,9	7,7	7,8	7,5	7,8
Equipaments esportius	7,7	7,8	7,7	7,6	7,7
Parc urbà	7,3	7,6	7,4	7,5	7,4
Parcs infantils	7,0	7,5	7,1	7,1	7,2
Equipaments d'oci i lleure	7,6	7,5	7,4	7,4	7,5
Casals d'avis/centres cívics	7,8	7,9	7,8	7,6	7,8
Transport públic	7,3	7,0	6,3	4,7	6,6

Destaca la **positiva valoració** dels serveis i equipaments del barri i/o entorn residencial independentment del grau d'urbanització del territori.

Les **biblioteques públiques** són l'equipament més ben valorat.

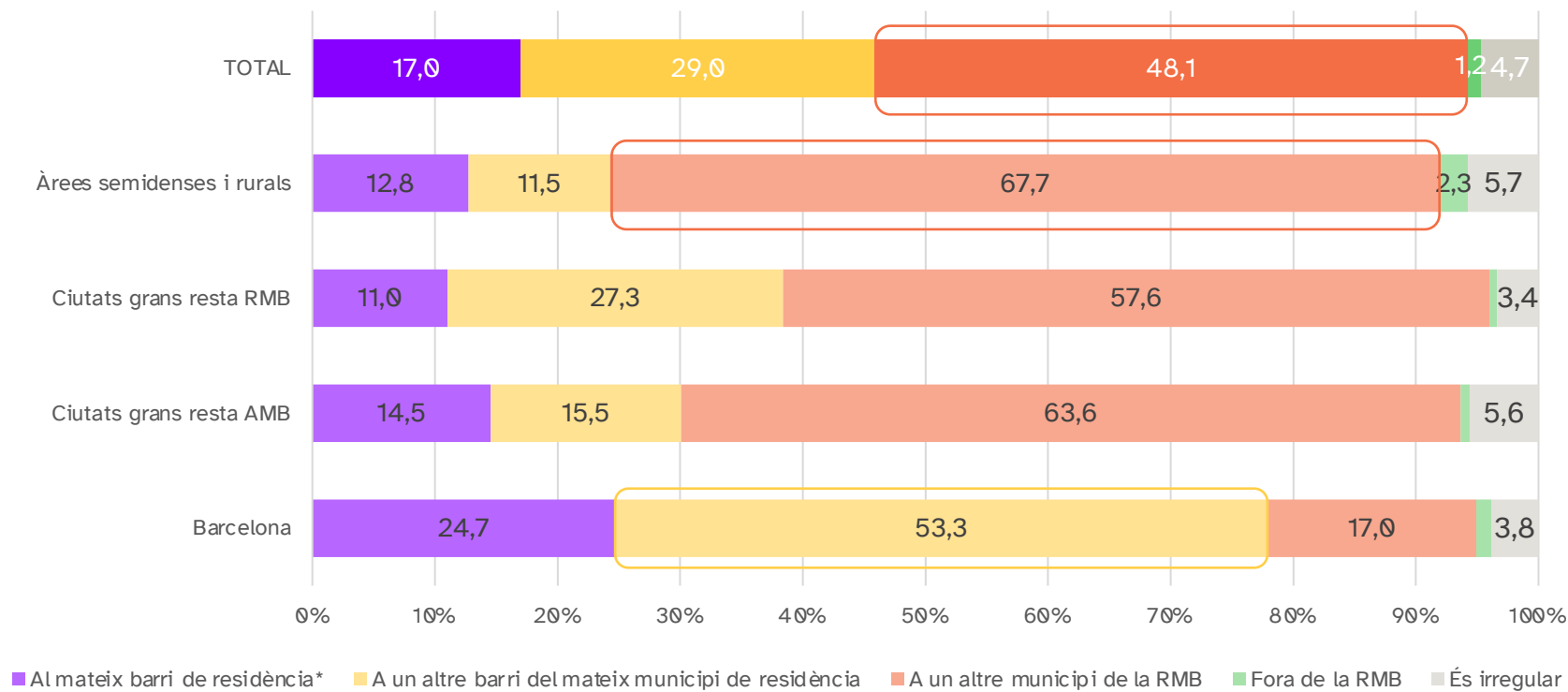
Excepció: El **transport públic** sí que presenta diferències rellevants entre les àrees semidenses i rurals i la resta de territoris. És l'únic servei amb una puntuació mitjana inferior a 5 (en les àrees semidenses i rurals).

ÚS DEL TERRITORI

Aspectes laborals: Localització del lloc de treball

Gràfic 43. Localització del lloc de treball segons àmbit de residència. Població ocupada de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

*Inclou la població que treballa des de casa.

A la regió metropolitana de Barcelona gairebé la meitat de la població ocupada treballa fora del seu municipi de residència (48,1 %).

No obstant això, a **Barcelona** aquesta població presenta una major proximitat al lloc de treball. Un 53,3% treballa a un altre barri de la ciutat i el 24,7 % ho fa al mateix barri de residència. En conjunt, un 78% de la població ocupada que resideix a Barcelona treballa a la mateixa ciutat.

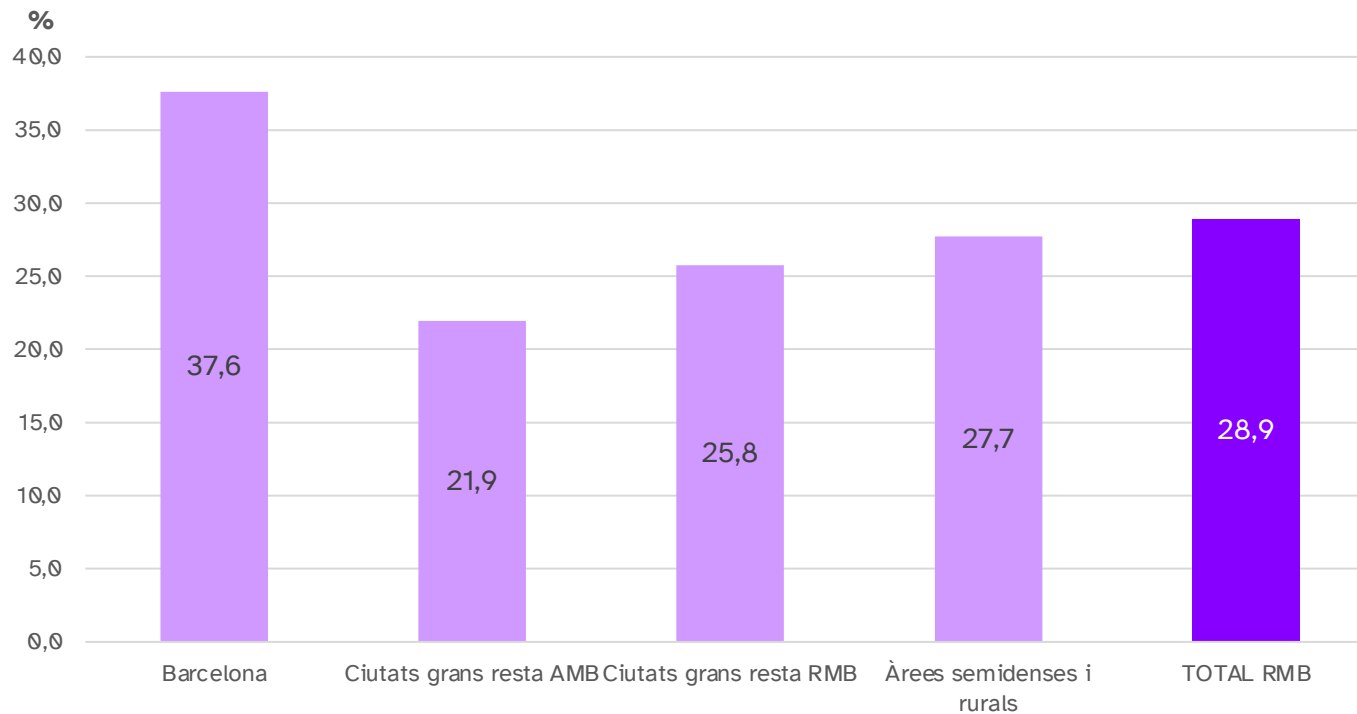
En canvi, a **les àrees semidenses i rurals**, només un 24,3 % de la població ocupada treballa al mateix municipi on viu.

ÚS DEL TERRITORI

Aspectes laborals: Teletreball

Gràfic 44. Persones que han teletreballat durant el darrer mes. Població ocupada de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022

Un dels canvis que ha comportat la pandèmia de la COVID-19 ha estat l'impuls del teletreball.

A **Barcelona**, l'any 2022, un 37,6 % de la població ocupada va teletreballar durant el darrer mes a la realització de l'enquesta, presentant una diferència de gairebé 10 punts percentuals respecte al total de la regió metropolitana.

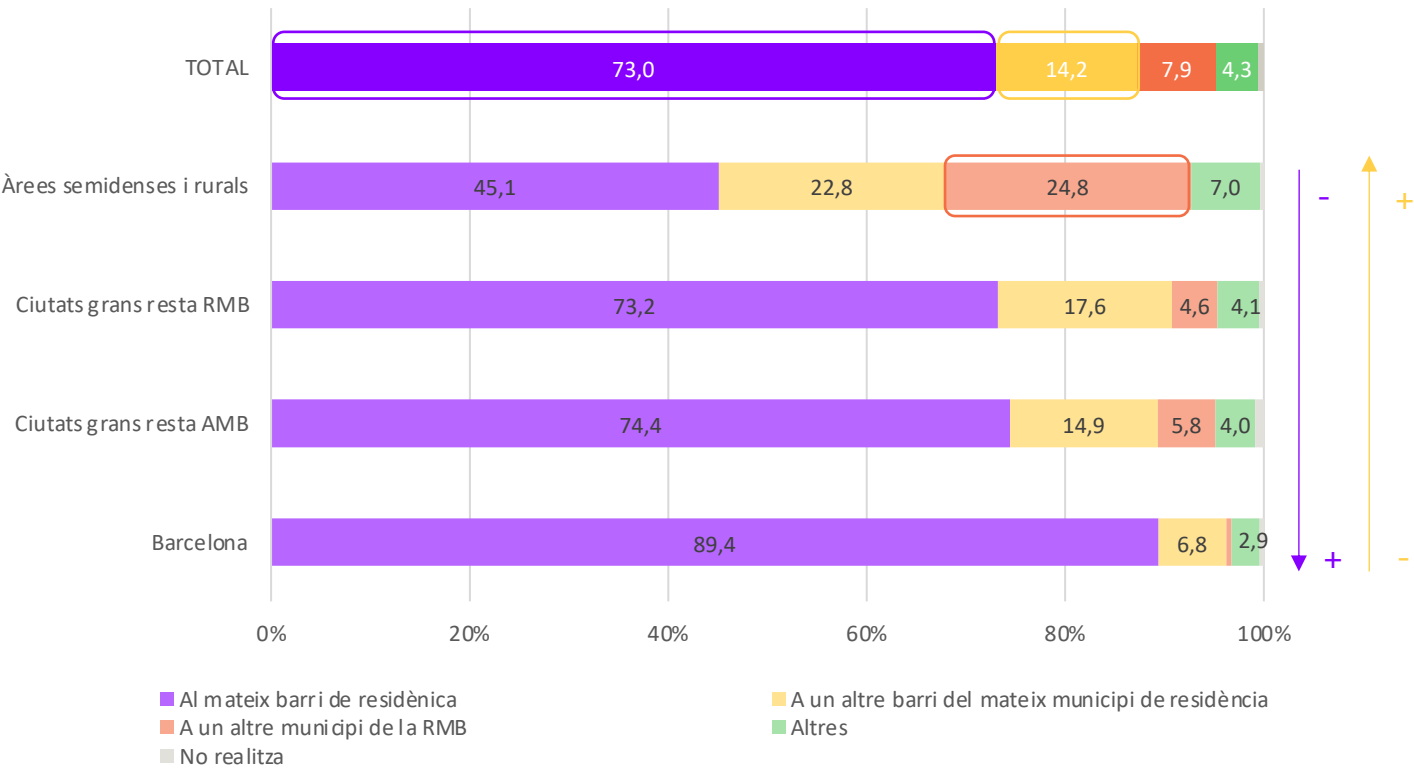
Més enllà de Barcelona, són les **àrees semidenses i rurals** les que lideren l'ús del teletreball.

ÚS DEL TERRITORI

Compres bàsiques: aliments frescos

Gràfic 45. Localització de les compres d'aliments frescos. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022

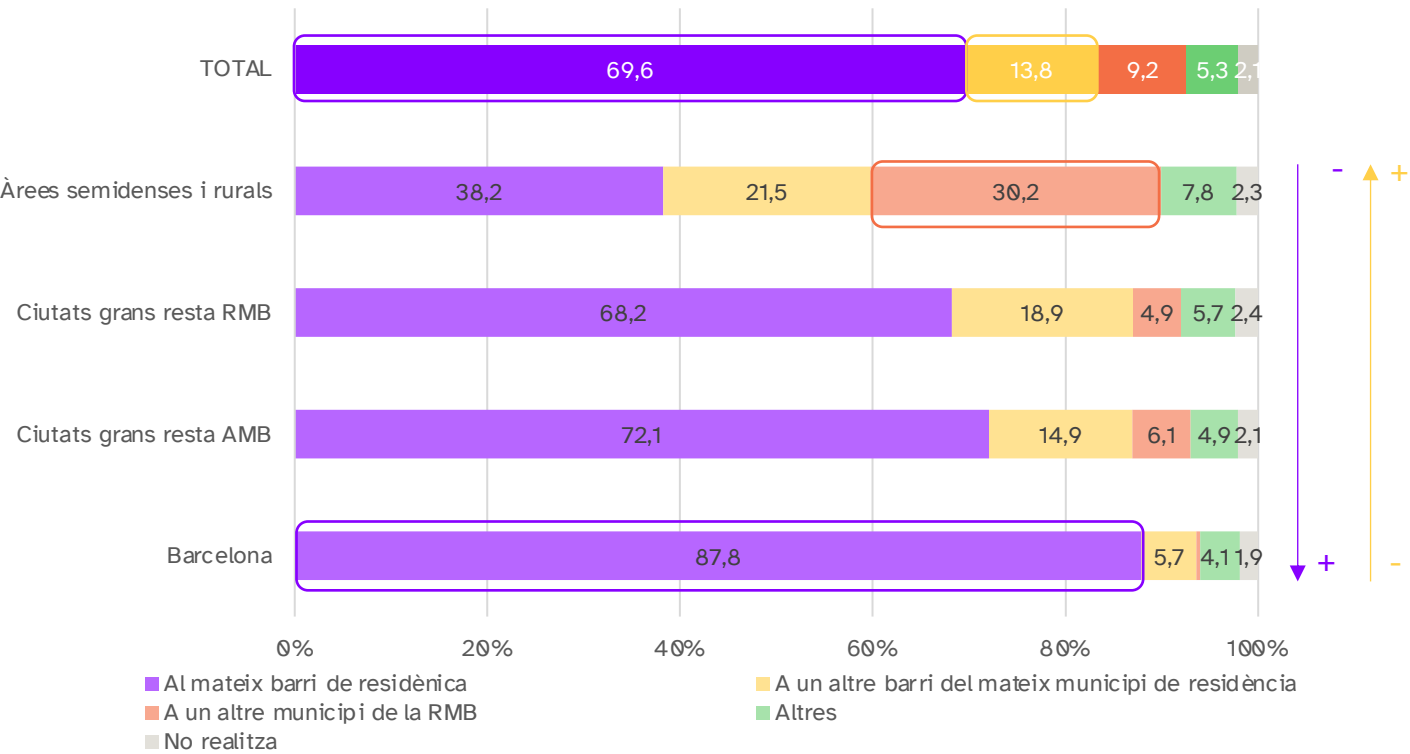
En termes generals, els principals llocs on realitza la **compra d'aliments frescos** la població metropolitana és: (1) al **barri de residència** o (2) a un **altre barri del mateix municipi**.

No obstant això, a les **àrees semidenses i rurals**, pràcticament una de cada quatre persones fa la compra d'aliments frescos a un **altre municipi de la regió metropolitana de Barcelona** (24,8 %).

ÚS DEL TERRITORI

Compres bàsiques: aliments envasats

Gràfic 46. Localització de les compres d'aliments envasats. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.
Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

La **compra d'aliments envasats** segueix el mateix patró que els aliments frescos. En general, són compres que es realitzen en la proximitat, tot i que hi ha unes **grans diferències entre les àrees més urbanes i les més rurals**.

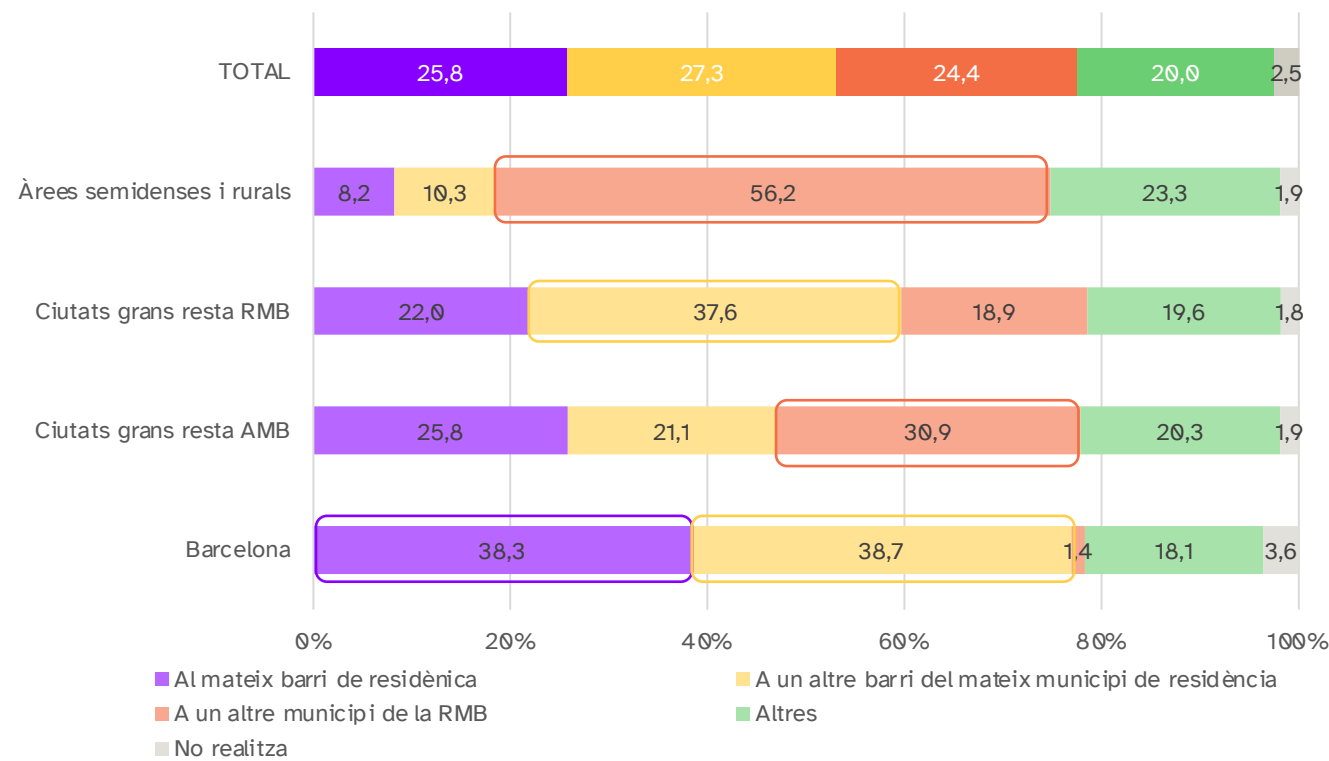
A les àrees semidenses i rurals el 30,2 % de la població compra els aliments envasats a un altre municipi de la regió metropolitana de Barcelona. A la ciutat central, en canvi, gairebé el 90 % de la població resident fa aquestes compres al seu barri, pràcticament ningú ho fa fora del municipi.

ÚS DEL TERRITORI

Compres bàsiques: roba i calçat

Gràfic 47. Localització de les compres de roba i calçat. Població de 16 anys i més (%).
Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

La **localització de la compra de roba i calçat**, en canvi, és **més equilibrada a nivell territorial** al conjunt de la regió metropolitana de Barcelona. Però, torna a haver-hi diferències substantives en relació al grau d'urbanització.

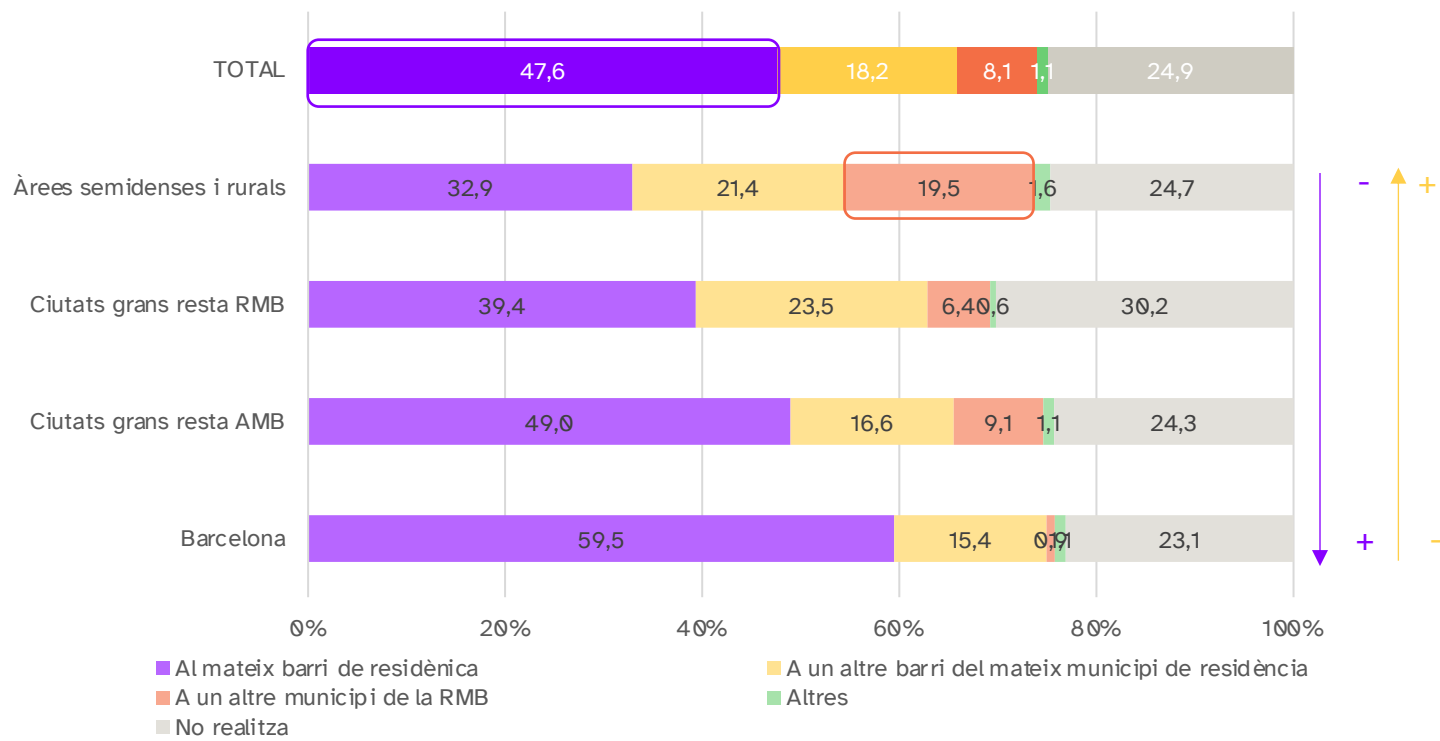
Més de la meitat (56,2 %) de la població que resideix a **àrees semidenses i rurals** compren aquest tipus de producte fora del seu municipi de residència, mentre que a les ciutats grans de les dues corones metropolitanes aquest percentatge és significativament inferior i a Barcelona és insignificant.

ÚS DEL TERRITORI

Gestions bancàries

Gràfic 48. Localització de les gestions bancàries en oficina. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

La població metropolitana realitza les **gestions bancàries majoritàriament al seu barri de residència** (47,6 %).

No obstant, **aquest percentatge es redueix** fins a un 32,9 % en el cas de la població que resideix **en àrees semidenses i rurals**, mentre que a les ciutats grans s'incrementa.

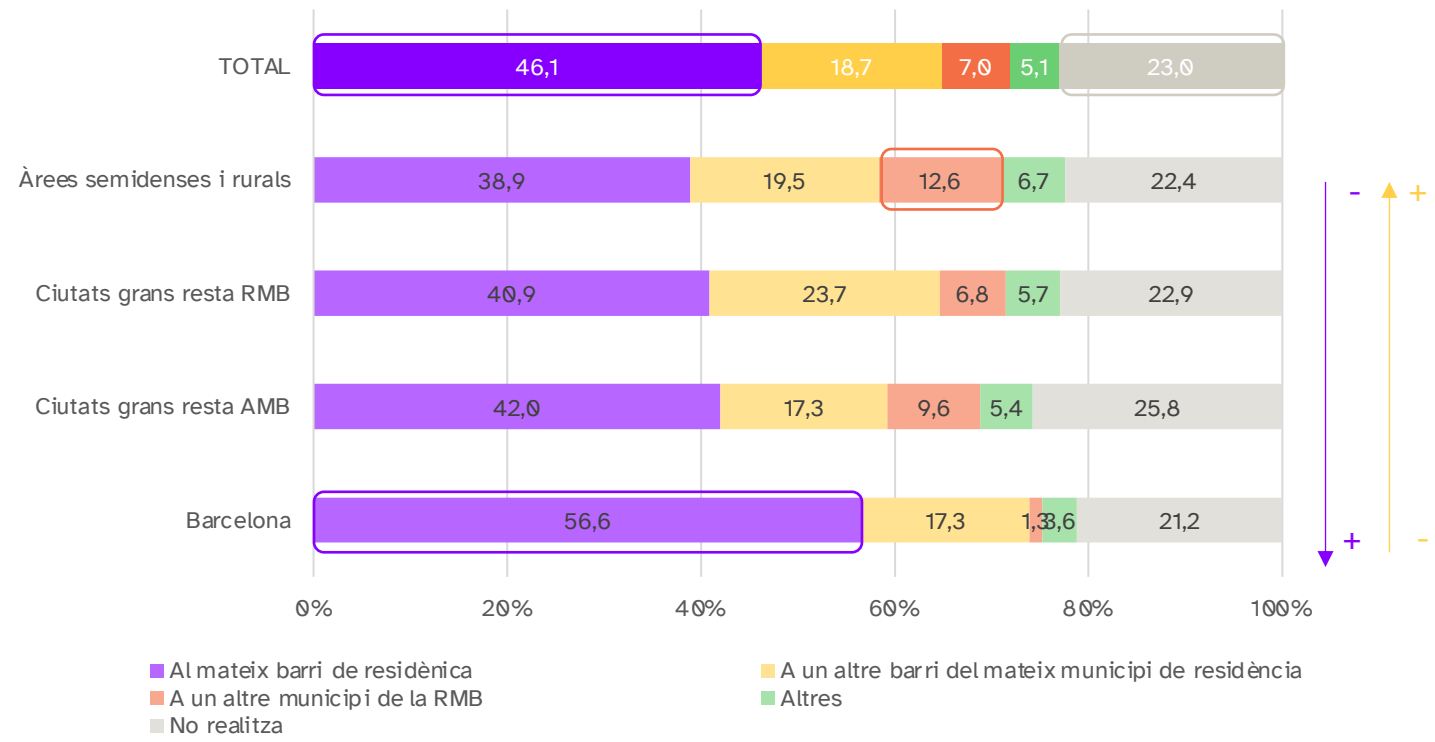
A més, gairebé una de cada cinc persones (19,5 %) que viuen en àrees semidenses i rurals han d'anar fora del seu municipi de residència a fer aquest tipus de gestions.

ÚS DEL TERRITORI

Activitats físiques i esportives

Gràfic 49. Localització de les activitats físiques i esportives. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

A la regió metropolitana de Barcelona, les **activitats físiques i esportives** també es tendeixen a realitzar majoritàriament al mateix barri de residència.

Tot i que, en aquest cas, també es registren algunes diferències segons el grau d'urbanització de l'àmbit de residència, aquestes són menors que en la resta d'activitats que s'han vist fins ara. Només Barcelona, marca les diferències més rellevants en relació a la resta d'àmbits.

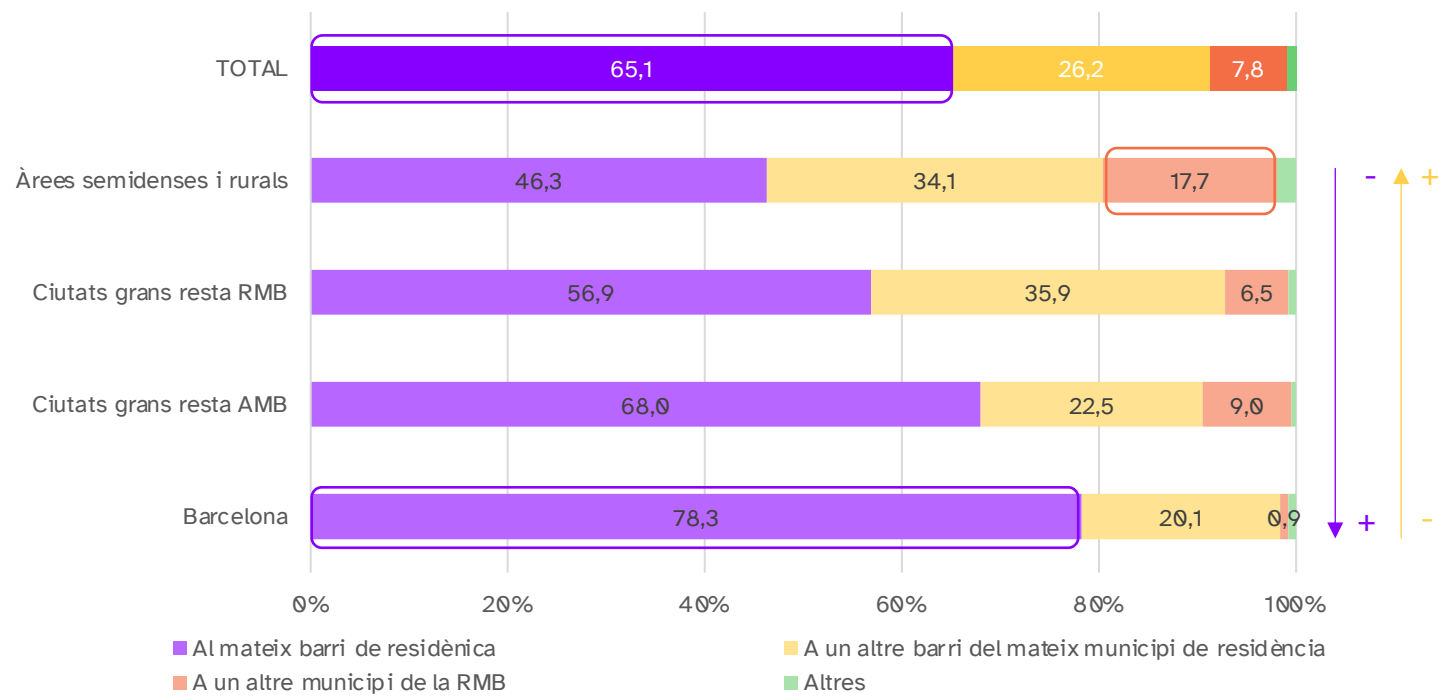
Tanmateix, novament **la població que resideix en àrees semidenses i rurals són els que es desplacen més** per realitzar aquest tipus d'activitat.

ÚS DEL TERRITORI

Consulta del metge

Gràfic 50. Localització de la consulta del metge de família/de capçalera. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

2 de cada 3 persones residents a la regió metropolitana de Barcelona disposa de la **consulta del seu metge de família** al seu barri de residència.

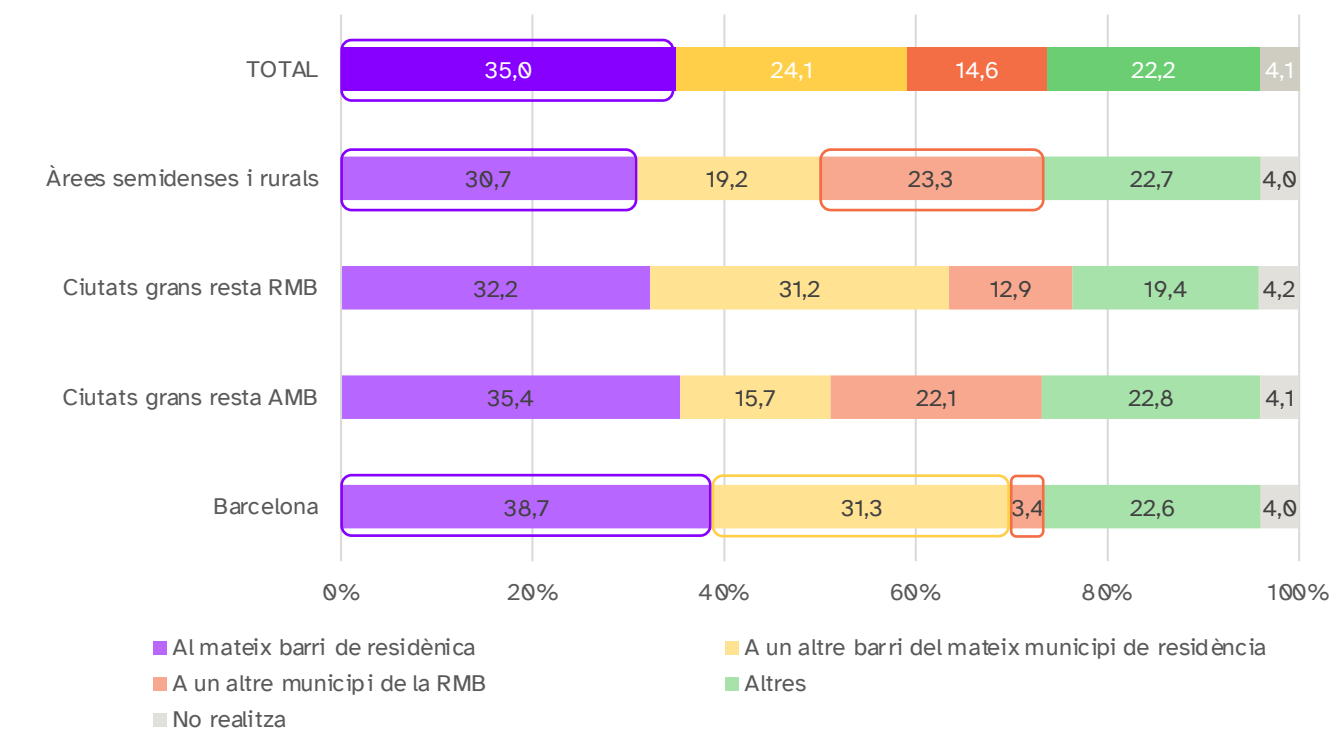
Aquest percentatge **es redueix al 46,3% entre la població que resideix en àrees semidenses i rurals**, mentre que a Barcelona arriba al 78,3 %.

El 17,7 % de la població que viu en àrees semidenses i rurals tenen la consulta del metge de família fora del seu municipi de residència.

ÚS DEL TERRITORI

Trobades socials fora de la llar

Gràfic 51. Localització de les trobades socials fora de la llar (amics, familiars, etc.). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.
Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

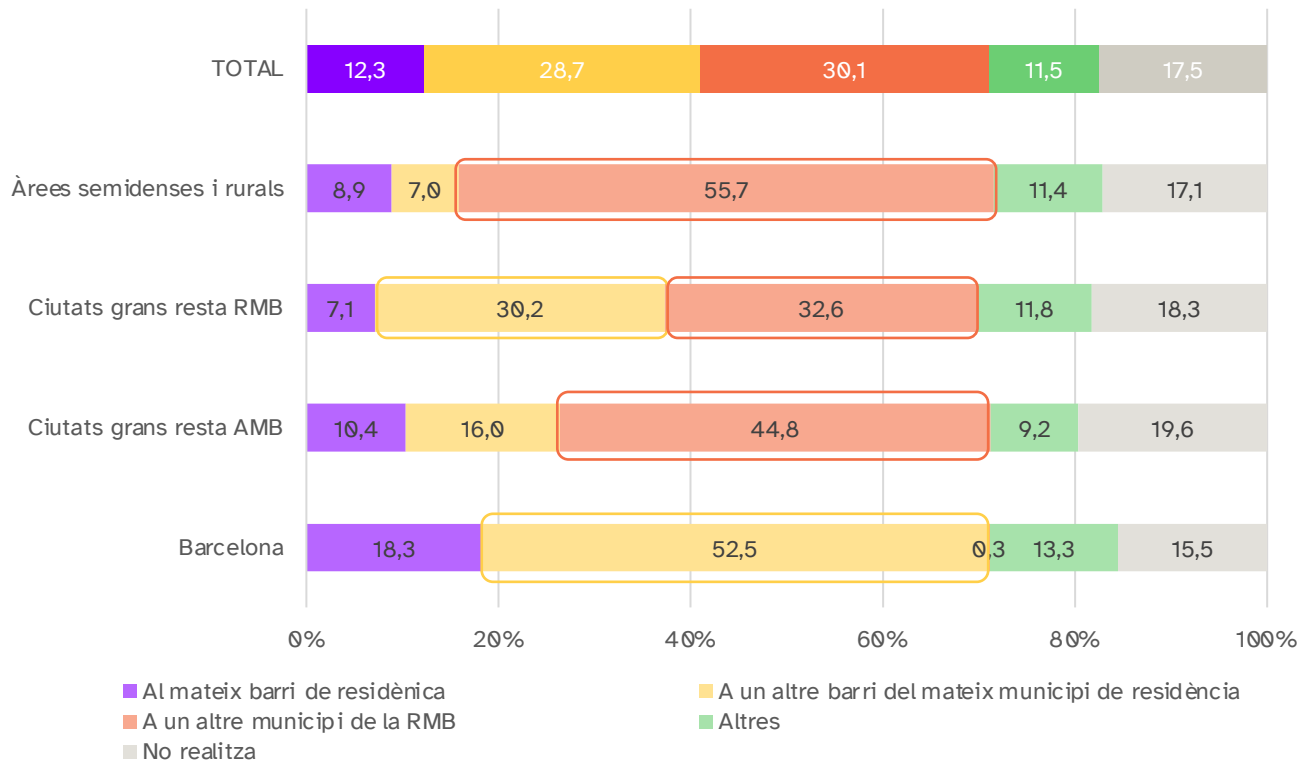
Més de la meitat de la població metropolitana realitza les trobades socials al seu municipi de residència i el 35,0 % al mateix barri de residència.

Aquest patró és força comú tant en les àrees més rurals com en les més urbanes. La principal diferència es troba en la població que té aquestes relacions fora del seu municipi de residència. En el cas de la població que viu en àrees semidenses i rurals, el percentatge se situa en el 23,2 %, molt similar al que es registra a les ciutats grans de la primera corona metropolitana (22,1 %). Però, clarament superior al de la ciutat central (3,4 %).

ÚS DEL TERRITORI

Activitats culturals

Gràfic 52. Localització de les activitats culturals (cinemes, concerts, exposicions, museus...). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.
Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

La localització de les **activitats culturals** és la que registra **més diferències entre els àmbits rurals i urbans**.

Més de la meitat de la població que viu en àrees semidenses i rurals (55,7 %) manifesta que realitza aquest tipus d'activitats fora del seu municipi de residència.

El cas contrari és la població que viu a Barcelona entre la que més del 70 % duen a terme aquestes activitats al mateix municipi de residència.

En canvi, la proporció de població resident en ciutats grans a la primera i la segona corona que declara realitzar aquestes activitats fora del seu municipi de residència també és elevat (44,8 % i 32,6 %, respectivament).

CONCLUSIONS

Durant els darrers anys, **les migracions urbà-rural han seguit una tendència creixent**, la qual es va accelerar amb la pandèmia de la COVID-19 i s'ha mantingut a l'alça el primer any postpandèmic, tot i que amb menor intensitat. No obstant, es tracta d'una **opció minoritària dins del conjunt de la mobilitat residencial** que es produeix a Catalunya i encara més a la regió metropolitana de Barcelona. Actualment (2021), un 10 % dels canvis residencials que es produeixen a les grans ciutats de Catalunya tenen com a destí àrees rurals, un percentatge que es redueix al 2,4 % a la regió metropolitana de Barcelona. Aquestes xifres, però, s'apropen molt als registres de 2007, els màxims de les darreres dècades, corresponents a l'últim any del *boom* immobiliari.

Tanmateix, vist des d'una altra perspectiva, **el pes que tenen aquests canvis residencials en les àrees rurals és important**. L'any 2021, el 40,1% de les altes padronals que es van realitzar en àrees rurals de Catalunya provenien de ciutats grans, 5 punts més que l'any 2019. En la mateixa línia, segons les dades analitzades, durant els darrers anys el **saldo migratori de les àrees rurals i semidenses ha estat clarament positiu**, mentre que el de les ciutats grans ha estat negatiu. Això, tenint en compte només els canvis residencials intermunicipals interns de Catalunya. A més, es confirma la hipòtesi que són **les àrees rurals més properes a les ciutats grans les que reben més població d'origen urbà**. Aquest patró es va diluir lleugerament l'any 2020, quan es detecta una major associació dels canvis urbà-rural amb la presència de segones residències a les àrees d'acollida.

A Catalunya, l'any 2021, la població que va marxar de ciutats grans per establir-se en territoris rurals és majoritàriament de nacionalitat espanyola (83,5 %) i adulta, se situen principalment en el grup d'edat d'entre 35 i 64 anys (44,2 %). A la regió metropolitana de Barcelona, l'edat mitjana és de 36 anys, **per tant, s'intueix que es tracta predominantment de famílies joves** que busquen **millorar l'habitatge i l'entorn residencial** (47,3 %).

L'elevada previsió de canvi de residència en els propers cinc anys entre la població metropolitana resident en grans ciutats (31,4 %) i l'increment de la millora de l'habitatge i l'entorn residencial com a motiu de la previsió d'aquests canvis residencials (51,2 %) apunten a la **possibilitat que aquesta tendència a l'alça de les migracions urbà-rural es mantingui en els propers anys**. S'estima que aproximadament **69.000 persones a la regió metropolitana de Barcelona tenen previst marxar de ciutats grans per anar a viure a àrees rurals** en els propers cinc anys. A més, aproximadament 247.000 residents en grans ciutats de la regió metropolitana de Barcelona afirmen que, si poguessin escollir, anirien a viure a un municipi semidens o rural.

Les **àrees semidenses i rurals**, a diferència de les ciutats grans, destaquen per una **millor situació residencial**, marcada per una major proporció de la propietat de l'habitatge (80,1 %) i una satisfacció més elevada amb l'habitatge i amb l'entorn residencial. En canvi, aquestes àrees, presenten una **cobertura de serveis i d'equipaments inferior** en termes de proximitat si es comparen amb les àrees urbanes. No obstant, l'únic aspecte que **es valora negativament** a les àrees rurals i semidenses i que marca clares diferències amb les àrees més urbanes, especialment amb Barcelona, és **la disponibilitat de transport públic**.

CONCLUSIONS

Això contrasta amb la necessitat de mobilitat quotidiana que mostra la població resident en àrees semidenses i rurals, on es **tendeix a realitzar les activitats de manera més deslocalitzada** que a les ciutats grans.

Les diferències més importants que s'han observat han estat en relació amb la **compra de vestit i calçat** (56,2 %) i amb les **activitats culturals** (55,7 %). A la regió metropolitana de Barcelona, més de la meitat de la població resident en àrees semidenses i rurals realitza aquestes activitats fora del seu municipi de residència.

Però potser **la més rellevant**, per la seva quotidianitat, **és la feina**. Entre la població ocupada de les àrees semidenses i rurals, 2 de cada 3 persones treballen a un altre municipi de la regió metropolitana de Barcelona. No obstant, cal assenyalar que aquesta proporció també és elevada a les ciutats grans de les corones metropolitanes i s'associa al procés de metropolitanització. Només la ciutat central presenta un patró significativament diferent, on la majoria de la població ocupada (53,3 %) treballa al mateix municipi de residència. Pel que fa al **teletreball**, també és més elevat al municipi de Barcelona (37,6 %), seguit de les àrees semidenses i rurals, però a una distància considerable (27,7 %).

En definitiva, la tendència a l'alça de les migracions urbà-rural constitueix **una oportunitat per revitalitzar una part de les àrees rurals**, especialment les que es troben més properes als nuclis urbans (i segurament també les millor connectades per la xarxa ferroviària o les vies ràpides). Ara bé, aquestes migracions comporten també una sèrie de **riscos** que cal assenyalar.

En primer lloc, es fa necessari conèixer millor **l'impacte que tenen o poden tenir aquestes arribades entre la població local**, tant des del punt de vista dels preus de l'habitatge, com en relació amb possibles conflictes de convivència que puguin aparèixer entre la població nouvinguda i la local.

En segon lloc, els resultats d'aquest estudi alerten de la possible **configuració d'aquestes àrees rurals com a municipis dormitori, contribuint a un model de mobilitat quotidiana poc sostenible**. Ja s'ha vist que la deslocalització de l'activitat és elevada, essent especialment preocupant la de la feina, tot en un context amb un dèficit molt important d'oferta de transport públic i on el vehicle privat esdevé el principal mitjà de transport. En aquest sentit, la **descentralització de l'activitat econòmica i cultural**, la **millora de l'oferta del transport públic i col·lectiu** en àrees rurals i l'**ampliació del teletreball** sempre que sigui possible són aspectes claus per tal acompanyar aquest flux residencial urbà-rural, especialment si aquest guanya més intensitat en els propers anys.

IDEES FORÇA

- **Les migracions urbà-rural a Catalunya són minoritàries** tenint en compte el conjunt de canvis residencials que es produeixen, només 1 de cada 10 segueix aquest patró.
- Durant els darrers anys, i més enllà de l'efecte pandèmic, **els canvis residencials urbà-rural** han seguit una **tendència creixent** que es preveu que es mantingui durant els propers anys.
- Les àrees rurals que reben més població urbana són les que se situen **més a prop dels nuclis urbans**.
- El perfil social més habitual és el de **famílies joves** que canvien de residència per **millorar l'habitatge o l'entorn residencial**.
- La **satisfacció residencial** (tant de l'habitatge com de l'entorn) és **més elevada** a les àrees rurals.
- La **cobertura d'equipaments i serveis a les àrees rurals és menor**, en termes de proximitat, que a les ciutats grans. Tanmateix, **la valoració general és bona**. Només el **transport públic** és el servei que **es valora significativament pitjor a les àrees rurals en comparació amb les ciutats grans**.
- La població de les àrees rurals tendeixen a tenir un **patró d'ús del territori més deslocalitzat**. Particularment, la feina, les activitats culturals i la compra de vestit i calçat són les activitats que més es realitzen fora del municipi de residència.
- S'identifica el **risc** que tenen les àrees rurals amb arribades importants de població urbana d'esdevenir **municipis dormitori**. La **descentralització de l'activitat econòmica i cultural**, juntament amb la **millora de l'oferta de transport públic** en aquestes àrees i l'**ampliació del teletreball** en aquelles feines que sigui possible, es consideren aspectes clau per tal d'evitar aquesta situació i minimitzar els seus efectes.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Barcus, H. (2004). Urban-Rural Migration in the USA: An Analysis of Residential Satisfaction. *Regional Studies*, 38(6), 643–657.

Checa, J., Soler, L., i Nel·lo, O. (2019). *L'atracció del camp: la percepció i l'atractiu de l'entorn rural en la joventut catalana resident en àrees urbanes*. Barcelona: Direcció General de Joventut. Generalitat de Catalunya.

Costello, L. (2007). Going Bush: the Implications of Urban-Rural Migration. *Geographical Research*, 45(1), 85–94.

Costello, L. (2009). Urban–Rural Migration: housing availability and affordability. *Australian Geographer*, 40(2), 219–233.

González-Leonardo, M., López-Gay, A., Recaño, J. i Rowe, F. (2022). Canvis de residència en temps de COVID-19: una mica d'oxigen per al despoblament rural”, *Perspectives Demogràfiques*, (26), 1-4.

Hochstenbach, C. i Musterd, S. (2018). Gentrification and the suburbanization of poverty: changing urban geographies through boom and bust periods. *Urban Geography*, 39(1), 26–53.

Institut Metròpoli (2022). *Enquesta de cohesió urbana, 2022: resultats sintètics*. Barcelona: Institut Metròpoli.

Lefebvre, H. (1971). *De lo rural a lo urbano*. Barcelona: Ediciones 62.

Lefebvre, H. (1972). *La revolución urbana*. Barcelona: Anthorpos.

López-Gay, A. (2018). Cambio en la composición social y gentrificación en Barcelona: una mirada a través de los flujos migratorios y residenciales. *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 60, 80–93.

Nogué, J. (2016). El reencuentro con el lugar: nuevas ruralidades, nuevos paisajes y cambio de paradigma. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 62(3), 489–502.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Observatori Metropolità de l'Habitatge (2020). *Enquesta 'Habitant en confinament': La demanda d'habitatge a l'àrea metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Observatori Metropolità de l'Habitatge.
- Porcel, S., Navarro-Varas, L., Antón-Alonso, F. i Cruz, I. (2018). La suburbanització de la pobresa com a efecte metropolità de la gentrificació: el cas de Barcelona. *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 60, 94–113.
- Stockdale, A. i Catney, G. (2014). A Life Course Perspective on Urban–Rural Migration: the Importance of the Local Context. *Population, Space and Place*, 20(1), 83–98.
- Williams, A. S. i Jobes, P. C. (1990). Economic and quality-of-life considerations in urban-rural migration. *Journal of Rural Studies*, 6(2), 187–194.
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *The American Journal of Sociology*, 44(1), 1–24.

Recerca urbana per transformar

Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Plaça del Coneixement, edifici MRA, p. 2
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
tel.: 93 586 88 80
info@institutmetropoli.cat

www.institutmetropoli.cat

